

לחיות באור הפרשה

עם תורה דעתיקא
סתימאה דעתיקא
לא תגליא לעתיקא לביא

יו"ט בעז"ה ע"י "מכון אור האורות"
רבינו נחמן מברסלב זיע"א

האזנה

B48148@gmail.com

המפתח

ל'לקוטי מוהר"ן' על התורה ומועדים

גליון 62

פרשת אחרי-קדושים תש"פ

עם פרקי אבות - פרק שלישי

"פתנת בד קדש ילבש, ומכנסי בד יהיו על בשרו וכו'"

(ויקרא טז, ד)

ג. ימי התלאות, בהקדמה - ידידנו המפלא הרב עקיבא זאב מנעמירוב, היה רגיל לספר מעצם התעוררות שראה ממורנו מוהרנ"ת בערב יום-כפור האחרון. כי דבר אז בעת סעודת ערב יום-כפור, מענין הד' יסודות, דומם צומח חי מדבר.

ואמר: הלא אנחנו רואים, כל מה שהמדרגה נמוכה יותר, נמצא בו טוב יותר, כי 'יסוד המדבר' הוא 'האדם', ומקח האדם במכירתו לא יעלה במקח הסוס, שהוא מ'יסוד החי' הנמוך מה'מדבר' בנוגע, שנמצא סוס שנותנים במחירו כמה אלפים ר"כ (רובל כסף). ו'מקח הצומח' יעלה עוד יותר, כי נמצאים שושנים ופרחים שמביאים מ'דינות רחוקות שאין ערך כלל למחירים לשוים, וב'יסוד הדומם' נמצאים אבנים טובות ויקרות העולים עוד יותר, ורואים אנו את הטוב והאלקות שנמצא בהם, מפקדת התורה על הפה-גדול, שבכליעת בניסתו לבית-המקדש, יהיה לבוש בחשן ואפוד שיהיה נתונים בהם כמה אבנים טובות.

ואחר הדברים האלה נכנס מוהרנ"ת ז"ל בדרכו הקדושה מענין לענין, עד שהתחיל לדבר בהתעוררות גדול בשלהבת אש נוראה, וצעק בקולו הקדוש בזה הלשון: ואף-עלי-כן נמצא גבוה מעל גבוה, קדשה נעלמה ונסתרה, קדש הקדשים, שהפה-הגדול בשהיה צריך לכנס לשם, היה צריך להפשיט כל הבגדים היקרים, רק "פתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו וכו'" (ויקרא טז, ד). ואמר את הפסוק הזה בנגון של הקורא ביום-כפור.

פרשת אחרי

"קריאת הפרשה שקורין ביום-כפורים"

א. ספר המדות, טבע ח"ב ב; סגלה ח"ב ו - מי ששערותיו מרבים שלא על-פי הטבע, זה עלול לנזקים הרבה ולפגעים רעים מהסטרא-אחרא - סגלתו שיקרא הפרשה שקורין ביום-כפורים (ויקרא טז).

[ב'זהר' (אחרי טז): 'תאנא אמר רבי יוסי, בהאי יומא דכפורי, אתתקון למקרי פרשתא דא, לכפרא לישדאל בגלותא, בגין דא, סדרא דיומא דא, הקא אתסדר, ובגין דמיתתהון דבני אהרן, מכפרא על ישראל' וכו'].

"אחרי מות שני בני אהרן, בקרבנתם לפני ה' וימתו"

(ויקרא טז, א)

"בזאת יבא אהרן אל הקדש"

(ויקרא טז, ג)

"הכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים, עמד במקום שעמד, ונכנס במקום שנכנס" (יומא פ"ה מ"ג). ראה לפני מי אתה נכנס, אחת ואחת וכו' (סדר העבודה במוסף ליום-כפור).

ב. עלים לתרופה, מכתב הסתלקות מוהרנ"ת ז"ל - ואחר שהלך מהשליח, דבר מענין העבודה של יום-הכפורים, והוציא מפיו הקדוש אש שלהבת, ואמר ה'עבודה' וכו', [הנפח של העבודה מתפלת מוסף יום-הכפורים]: "הכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים, עמד במקום שעמד, ונכנס במקום שנכנס" (יומא פ"ה מ"ג), ראה לפני מי אתה נכנס, אחת ואחת וכו' (סדר העבודה במוסף ליום-כפור). והתלמיד-חכם גדול מפה-גדול, כמו שכתוב: "יקרה היא מפנינים" (משלי ג, טו - הוריות יג).

ורבי מאיר יהודה ז"ל מברסלב היה רגיל גם כן לספר, כי גם הוא נכנס אז אל בית מדרשו מזהרנ"ת. ובבואו על הפתח, והיה נשמע מרחוק את הדברים האלה יוצאים מפיו הקדוש כלפי אש, ונשאר עומד על עמדו ומקומו, וירא ללכת יותר להתקרב אל השלחן.

והנה על שבת שלפני פטירתו, בא אליו שנית רבי עקיבא זאב, ובילילי שבת אחר הסעודה דבר עוד הפעם מעבודת הכהן הגדול מיום-כפור בהתלהבות גדול ונורא, והזכיר אז כמה תבות מהפיוט שבסדר העבודה: "נכנס למקום שנכנס, ועמד במקום שעמד", ועוד כמה תבות. ובשנוע שאחר זה נפטר ויצאה נשמתו באלה התבות: "חנון המרבה לסלח", ביום העשירי לחדש טבת. [כמוכא ב'עלים לתרופה' במקתב הסתלקות מזהרנ"ת ז"ל: "ואחר כך לא דבר עמו יותר, רק שמענו שאמר 'גברך', וברכת המפיל, 'חנון המרבה לסלח', ומקדש השבת" וכו'].

והמובן מכליזה: כי נמצא בו מצד נשמתו גם כל הסליחה והכפרה של יום העשירי מעשרת-ימי-תשובה, הוא "יום-כפור" - כי הרבה הרבה 'בעלי-תשובה' שבודאי נתכפר להם עוונותיהם, נעשו עלידי דבוריו וספריו הקדושים שהשאיר אחריו כמוכא. - ולולא דמסתפינא (בראתי), הייתי אומר: שזהו שגם שמו הקדוש גימטריה מבין ממש מספר מנין התבות "חנון המרבה לסלח". וזה אשר גם אדמו"ר הנחל נובע מקור חכמה מזהר"ן ז"ל, סמוך ידו עליו, ואמר עליו: "שהוא יודע ממנו יותר מכלם"! כמבאר במקום אחר. ועליזה זכה לחבר ספר 'לקוטי-הלכות' הקדוש, ותפלותיו המעוררים ומחזיקים כל איש מגדול ועד קטן, להטותו לטוב לשוב בתשובה שלמה.

[ב'כוכביאור' (חכמה ובינה לט): כאשר נראה ונדע לכל מביט ומסתכל בספריו הקדושים, שאף-על-פי שמרבה לדבר מכל המדות טובות וישרות, אבל עקר ורב דבריו יסובבו על ענין 'התחזקות', לחזק ולאמץ כל הנחשלים והעפים והנעלים, אשר עמלק רודף אחריהם, לכל יתיאשו עצמם מן הרחמים, כי הוא יתברך חנון ורב לסלח, וכאשר נשמע ונראה גם בעת יציאת נשמתו הקדושה, שעד נשימה האחרונה, כפל ושלש: "חנון המרבה לסלח", פעמים אין מספר.]

[וב'חכמה ובינה' (דף יא): בליל-השבת שבגמר התנקה, והוא השבת האחרון שהיתה לו בימי חייו הקדושים, עסק אז מזהרנ"ת ז"ל בתפלת יום-הכפורים, שהוא בפעלת ה'סלח נא' השיך לזה, ואחר כך נגש ונתעלה ונסתלק במאור רבו ביום ו' פרשת ויגש, ויצאה נשמתו ב"חזיון" המרבה לסלח" שבמספר שמו הקדוש, כי "חנון המרבה לסלח" עולה כמספר שמו "נתן"].

"הכהן-גדול ביום-הכפורים" (ויקרא טז)

ד. ח"ב קיז - מה שמבלבל את האדם, בשנכנס לקדשה גבוהה, בגון פשמתקרב לצדיק-האמת וכיוצא, אזי דיקא יקרה לו "מקרה בלתי טהור" (שמואל-א ב, כו) חסין-שלוש. כבר מבאר מזה במקום-אחר (לקוטי-מזהר"ן ח"א עב), ובאמת אדרבא, מחמת שנתקרב לקדשה גבוה מאד, מחמת זה נזדמן לו, ואין לו להתרעם כלל על זה, כי אדרבא מחמת זה נתגרה בו היצר הרע.

ועלין חשבו חז"ל לנס גדול (אבות פ"ה מ"ה): "מה שלא ארע קרי לכהן-גדול ביום-הכפורים" - כי מחמת שנכנס הכהן הגדול ביום-הכפורים לקדשה גבוה כזו לפני ולפנים, היה בודאי עליו קטרוגים והתגרות הרבה, שמשם נמשך היצר

הרע, עלין נחשב לנס מה שנצול מ'מקרה' ביום-הכפורים. ועתה ראה והבן, איך יבלבל את האדם ענין הנ"ל, וכי יש לו להתרעם על שלא היה לו גם כמו לכהן-הגדול ביום-הכפורים.

"כיושב בסתר לחלות פני מלך, מראה כהן"

(מוסף ליום-הכפורים)

ה. שיח-שופי-קדש ח"ג רסד - בתחלת התקרבותו של מזהרנ"ת לרבנו, שלח אותו רבנו לרבי אהרן, באמרו אליו: "לך נא וראה מה שלום אהרל"ע שלי" [גיי זעה וואס מאכט מיון אהרל"ע]. כשנכנס אליו מזהרנ"ת, פגש אותו כשהוא יושב בדבקות עם עינים בוכיות להשם-יתברך.

כשחזר ושאלו רבנו לשלומו, ענהו מזהרנ"ת: "שפגש אותו בוכה" - המליץ עליו רבינו את הנאמר ביום-הכפורים בשבח כהן-הגדול (מוסף ליום-הכפורים): "כיושב בסתר לחלות פני מלך, מראה כהן". והינו: שהכהן-הגדול בעת שנכנס לקים עבודתו לפני ולפנים, ביום המיוחד בשנה, ובמקום המקדש ביותר, ובהקריבו את קרבן הקטרת המעלה מכל הקרבנות, היו דומות פניו, כזה היושב בסתר ומחלה פני מלכו של עולם. כלומר: שהיושב בסתר ומתבודד, גדול יותר.

"זהבים מעביר ולבנים לובש, שעבודת היום בבגדי לבן"

(מוסף סדר העבודה ליום-הכפורים)

ו. שיח-שופי-קדש ח"ג תרסד - מזהרנ"ת ז"ל דבר פעם בערב יום-כפור דבורים נלהבים, והזכיר מה שאומרים בפיוט של מוסף בסדר העבודה: "זהבים מעביר ולבנים לובש, שעבודת היום בבגדי לבן" - ובאר בזה: ששנכנסים לפני ולפנים, שמרמז על אחר פטירתו של אדם, שאז פושטים ממנו כל 'בגדי הזהב' ואפלו את החשן עם האבנים טובות, כי כל אלו הדברים אינם נכנסים עם האדם בעת שנכנסים לפני ולפנים. ורק נשאר 'בגדי הלבן' המרמזים על המעשים-טובים האמתיים.

"גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל" (ויקרא טז, ח)

ז. ספר המדות, 'המתקת-דין' צד - המתקת הדינים הוא עלידי הגורל כמו לעזאזל.

(פרוש הדבר, שמעתי מפירי-הקדוש: שיקח שני מטבעות ויפיל עליהם גורל - "גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל" (ויקרא טז, ח). והמטבע שעלה עליה הגורל לה', יתן אותה לצדקה. והשניה שעלה עליה הגורל לעזאזל, ישליך אותה לאבוד. ועל-ידי-זה נמתק הדינים).

"השכן אתם בתוך טמאתם" (ויקרא טז, טז)

ח. ח"א ו, בסוף - אפלו אם יפל חסין-שלוש למקום שיפל, אפלו בשאול-יתחיתות, גם-כן אל יתיאש עצמו לעולם, ותמיד יחפש ויבקש את השם-יתברך, ויחזק עצמו בכל מקום שהוא, בכל מה שיוכל - כי גם בשאול-יתחיתות נמצא השם-יתברך - וגם שם יכולין לדבק את-עצמו אליו יתברך, וזה בחינת (תהלים קלט, ח): "ואציעה שאול הנד".

ט. ח"א עח - ה'דבור' הוא בחינת 'מלכות', ובחינות 'שכינה', כי שוכנת אתם תמיד בלי הפסק רגע, כמו שכתוב

(ויקרא טז, טז): "השכן אתם בתוך טמאתם". והוא בחינת (תהלים קיג, ט): "אם הבנים" - כמו שה'אם' הולכת תמיד עם בניה ואינה שוכחת אותם, כן ה'דבור' בחינת 'שכינה' הולכת עם האדם תמיד אפילו למקומות המטנפים, אפילו אם נפל למקום שנפל, כי אינו מניח אותו לשכח השם יתברך, וזוכר ומזכיר אותו להתחזק במקום שהוא.

וזהו בחינת 'גלות השכינה' - שה'דבור' בחינת ה'שכינה', בגלות. שהשכינה צוחקת (שיר השירים ב, ח): "סמכוני באשישות וכו', כי חולת אהבה אני" - הינו 'אהבת ישראל', 'שאני שוכן אתם אפילו בתוך טמאתם', וזהו 'גלות השכינה'. ולכן במה שפגם יתקן, הינו: 'ודוי דברים', כמו שאמר הכתוב (הושע יד, ג): "קחו עמכם דברים" - שיתודה תמיד בכל לבו, "נכח פני ה'" (איכה ב, יט), אזי: 'ושבו אל ה'" (הושע שם), שישבו כל הדברים שפגם אל שרשו.

[ב'לקוטי עוצות, דבור יט: גם הדבור הוא בחינת: "אם הבנים" - הינו: כמו שהאם הולכת תמיד עם בנה, אפילו למקומות המטנפים, ואינה שוכחת אותו, כמו-כן ה'דבור' הולך עם האדם תמיד אפילו למקומות המטנפים, ומזכיר אותו תמיד את השם יתברך. הינו שאפילו אם האדם מנח חס ושלום בשפל המדרגה מאד במקום שהוא חס ושלום, אף-על-פירך על-ידי ה'דבור', יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך לעולם.

דהינו: שאפילו אם הוא במקום שהוא - אם יתחזק גם שם לדבר על-כל-פנים 'דבורים קדושים' של תורה ותפלה ושיחה בינו לבין קונו, או לשיח עם רבו או חברו ב'ראת-שמים' - יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך לעולם, אפילו שם במקומות הרחוקים מאד מהשם יתברך, שהם בחינת 'מקומות המטנפים' - אפילו אם נפל למקום שנפל רחמנא-לצלן. כי ה'דבור' אינו מניח אותו לשכח את השם יתברך. והבן הדבר היטב מגדל 'כח הדבור'. והיא עצה נפלאה ונוראה, למי שחפץ באמת לכל יאבד עולמו לגמרי חס ושלום].

"ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ גזרה"

(ויקרא טז, כב)

"לשון של זהוית היה קשור על פתחו של היכל, וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין, שנאמר (ישעיה א, יח): אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ולבנו" (יומא פ"ו מ"ח - סח: וע"ש שם טז). וענין "עונות נתהפכין לזכיות" (יומא פ"ו):

י. ח"א נב, יא - לעלות מדרגא לדרגא, צריך 'ירידה' תחלה, שהיא ה'מכשול'. וזה (ירמיה ג, ט): "ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיננו" - כי לעתיד יהיה בלוי תשובה, ועל-ידי ה'תשובה' 'עונות נעשין זכיות' (יומא פ"ו), ויהיה נעשה מעברות ישראל תורה, ועל-כן יבקשו אז העונות, כי יבקשו ויחפשו אז אחר עונות ישראל, איך לוקחין עוד איזה עון כדי לעשות ממנו תורה. וזהו: 'ואיננו', כי יהיו כל העונות נכללין ב'אין', הינו: ב'אין-סוף', ששם העונות נתהפכין לזכיות על-ידי התשובה, שזהו בחינות 'ירידה תכלית העליה'.

וזה (הושע יד, ב): "שובה ישראל וכו', כי כשלת בעונך", הינו: על-ידי ה'תשובה', יהיה נעשה מה'עברות' בחינת 'מכשלה', שהוא ה'תורה', בחינת (ישעיה ג, ו): "והמכשלה הזאת תחת ירך", "אלו דברי-תורה, שאין אדם עומד עליהם אלא אם כן נכשל בהם" (שבת קכ. חגיגה יד. יט"ו מג.).

יא. ח"א נט, ד-ה-בסוף - על-שם זה נקרא ברית: "זהר הרקיע" (דניאל יב, ג; תקוני-זהר א). - כי קדם התקון, אזי ה'רקיע' הוא בבחינת (איוב כ, כז): "יגלו שמים עונו". ואחר התקון, אזי 'מזהיר' ומטהר את ה'רקיע', בבחינת (שבת פ"ט מ"ג; יומא פ"ו מ"ח): "לשון של זהוית" שהוא מלבין עוונותיהן של שם"ה לאוין, בבחינת (ישעיה א, יח): "אם יאדימו בתולע בצמר יהיו". ומשפיע 'לבנונית' בה'דמים' של שם"ה גידיו, בבחינת (קהלת ט, ח): "בכל עת יהיו בגדיך לבנים".

ועל-כן על-ידי 'שבעה גלדי עינא' (תקוני-זהר יג: קכח), מתקנין בחינת (שופטים טז, יט): "שבע מחלפות ראשו", שהם ה'שערות', בבחינת (דניאל ג, ט): "ושער ראשה פעמר נקי", בבחינת 'לשון של זהוית', שהוא מלבין ה'אדמיות' של ה'שם"ה גידיו, בבחינת: "אם יאדימו בתולע בצמר יהיו". - וזה בחינת (תהלים קיח, ה): "מן המצר קראתי יי", אותיות 'צמ"ר' (טעמי המצות להאריז"ל, פרשת קדושים).

יב. שיחות הר"ן ג - הפליג מאד בגדל מעלת התשובה. ואפילו בשנופלים מאד חס ושלום, וכל אחד נפל למקום שנפל רחמנא-לצלן - אף-על-פירך אסור ליאש עצמו, כי תשובה גבוה למעלה מן התורה, על-כן אין שום יאוש בעולם! - כי אם יזכה, יהיו נעשין מעונותיו ענין אחר לגמרי, וכמו שאמרו חז"ל (יומא פ"ו): "שנתהפכין העונות לזכיות". ויש בענין זה סתרי נסתרות. רק הפלל: שמכל הנפילות והירידות שבעולם רחמנא-לצלן, יכולים לחזור אליו יתברך בנקל, כי 'לגדלתו אין חקר' (תהלים קמח, ג). והעקר שהכל תלוי בו: שלא יהיה מיאש עצמו מלצעק אל השם, ולהתחנן ולהתפלל אליו יתברך תמיד.

יג. ח"ב פג - זה בחינת (יומא פ"ו): "עונות נעשין בזכיות" - שעל-ידי ה'בושח' ו'שפיכות-דמים' - השכינה מכסה דמהון באהבה, ונתהפכין ה'עונות' ל'זכיות', ונתעלו הנשמות הנפולות, שהן בחינת 'פשעים' - כי נתעלין ונתהפכין ל'זכיות' על-ידי 'כסוי דם באהבה'. [נמצא להלן בפסוק (ויקרא יז, יג): "ושפך את דמו וכסהו בצמר"].

"בהדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם"

(ויקרא טז, כט)

יד. ח"א קעט - פנגד כל מיני 'מחלקת', בגשמיות וברוחניות, שאינו יכול להתפלל או לעשות בעבודת-השם - צריך 'תענית'. כי בחינת ה'מחלקת' - הוא 'רצון' אחר, שעומדים עליו לבטל 'רצונו' - וסגלת ה'תענית' איתה בזהר (אחרי סח: - על ויקרא טז, כט): "תענו את נפשותיכם" - "שמעלת התענית, לאכנעא לבא לאדבקא רעויתא דלבא לקדשא-בריד" הוא. שעל-ידי ה'תענית', נכנע ונחלש הלב, ונתבטל כל ה'רצונות' האחרים שלו מפני 'רצון' הקדוש-ברוך-הוא. ועל-כן על-ידי-זה נתבטל ה'מחלקת', שהוא בחינת רצונות אחרים שלא ברצונו.

"ולו אחד בהם" (תהלים קלט, טז), "זה יום הפפורים" (תנא-דב"י אליהו רבה פ"א), שהוא תענית שמחיה כל הימים. כי 'יום-הפפורים' הוא בכללות כל הימים, ועליו נאמר (ויקרא כג, כט; טז, טז):

כט): "בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה, תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם" - הֵינּוּ הָרְצוֹנוֹת בְּנִל, בִּי נֶפֶשׁ הוּא בַּחֲנִינֵי רָצוֹן. וְזֶה: "בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה" - עַל־יְדֵי פְּנִימִיּוֹת הָעֲצָמִיּוֹת שֶׁל הַיּוֹם שֶׁהוּא כְּלוּל מִכָּל הַיָּמִים, "תַּעֲנוּ".

וְעַל־יְדֵי הַתַּעֲנִיּוֹת, נִבְנְה קוֹמַת וְחַיּוֹת הַשְּׂמִיחָה. בִּי מַעֲלַת הַתַּעֲנִיּוֹת - שְׁמֵעוֹרֵר וּמְחִיחַ מֵתִים, הֵינּוּ הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ בַּחֲשָׁד, וְאֵין לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת וְכו'. בִּי כָּל יוֹם הוּא בְּרִיאָה, וְיֵשׁ לוֹ חַיּוֹת עֲצָמוֹ מִלְּבַד הַשֹּׁפַע, וְהוּא מוֹצֵץ גַּם חַיּוֹתוֹ הָעֲצָמִי שֶׁל הַיּוֹם, עַד שֶׁנִּשְׁאָרוּ הַיָּמִים הַכֵּלִי פְּגָרִים מֵתִים וְכו'. וְעַל־יְדֵי הַתַּעֲנִיּוֹת, הוּא מַעֲוֵרֵר וּמְחִיחַ הַיָּמִים הַכֵּלִי וְכו' (עֵינִי בַּפְּנִים וּבַח"א סב).

[בְּלִקְטוֹרֵי־עֲצוֹת (מוֹעֲדֵי ה' יוֹם־כַּפּוֹר א): 'יוֹם־כַּפּוֹר' הוּא כְּלִיּוֹת כָּל הַיָּמִים, וְהוּא מְחִיחַ כָּל הַיָּמִים, וְהוּא מְכַנִּיעַ הַלֵּב לְדַבֵּק כָּל הָרְצוֹנוֹת לַהֲשִׁיב־יִתְבָּרֵךְ לְבָד; וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטֵּל כָּל מִינֵי 'מַחְלוקוֹת' בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת, וְנִעֲשֶׂה 'שְׁלוֹם', וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ 'שִׁשּׁוֹן וְשִׂמְחָה']

"בִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפַּר עַל־כֶּם,

לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם" (ויקרא טז, ל)

טו. ח"ב ז, יא - כָּפִי הַסֵּלַח נֶא' שְׁפֹעֲלִין בַּיּוֹם־הַכַּפּוֹרִים, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן פָּגַם הַחֲרִיב־הַבֵּית - בִּן זֹכִינִי לְקַדְּשַׁת חֲנֻכָּה, בַּחֲנִינֵי חֲנֻכַּת הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. בִּי מַשְׁה־רַבְּנוּ בְּקֶשׁ (בַּמִּדְבָּר יד, יט): "סֵלַח נֶא", עַל חַטָּא הַמְּרוֹגְלִים שֶׁגָּרְמוּ 'חֲרִיבֵן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ' (תַּעֲנִינִי כט, סוּטָה לה, סִנְהֶדְרִין קד); בִּי יָדַע שְׂבֻזָּה תְּלוּי חֲרִיב־הַבֵּית. בִּי בִּזְמַן שִׁבְיַת־הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קֵץ הַיָּיִנוּ נִקְיִים מַעֲוֹנוֹת, בִּי "תַּמִּיד שֶׁל שַׁחַר הָיָה מְכַפֵּר עַל עֲבֻרוֹת שֶׁל לַיְלָה, וְתַמִּיד שֶׁל בִּיָּה־הָעֶרְבִים הָיָה מְכַפֵּר עַל עֲבֻרוֹת שֶׁל יוֹם" (רש"י וְשַׁעֲיָה א, כא). בִּי יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה, לְפִי גִדּוּל רוּחָנִיּוֹתָם וְדַקּוּתָם, אֵין יְכוּלִין לִשְׂאֵל עֲלֵיהֶם הַמֶּשֶׁא שֶׁל עוֹן אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד.

עַל־כֵּן אֲנוּ צָרִיכִין הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁיִּכְפַּר עֲלֵינוּ בְּכָל יוֹם. וּמַעַת אֲשֶׁר חָרַב בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ, אֵין אֲנוּ יְכוּלִים לְנַקּוֹת עֲצָמֵנוּ מִן הָעוֹנוֹת, בִּי אֵין מִי שֶׁיִּכְפַּר בַּעֲדֵנוּ.

וּמַשְׁה־רַבְּנוּ עַל־יְדֵי־הַשְּׁלוֹם שֶׁיָּדַע כָּל זֹאת, עַל־כֵּן מִסַּר נֶפְשׁוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, וּבִקֵּשׁ (בַּמִּדְבָּר שם): "סֵלַח נֶא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה" וְכו', בִּי יָדַע שְׂבֻזָּה הַחַטָּא תְּלוּי חֲרִיב־הַבֵּית. וּכְשֶׁזָּכָה לַפְּעַל בְּקִשְׁתּוֹ, מִזֶּה נַעֲשֶׂה בַּחֲנִינֵי חֲנֻכַּת־הַבֵּית, בַּחֲנִינֵי חֲנֻכָּה, הַפֶּד 'חֲרִיבֵן הַבֵּית'. וְכֵן כָּל אֶחָד כָּפִי מֵהַ שְׂזֻכָּה לַפְּעַל בְּקִשְׁתִּי "סֵלַח נֶא" בַּיּוֹם־הַכַּפּוֹרִים, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְתַּקֵּן פָּגַם 'חֲרִיב־הַבֵּית', כְּמוֹ כֵּן נַעֲשֶׂה בַּחֲנִינֵי חֲנֻכַּת־הַבֵּית, בַּחֲנִינֵי חֲנֻכָּה.

טז. ח"ב ת, ו - הָעוֹוֹן, הוּא בַּחֲנִינֵי עֲנָן שֶׁמִּחֲשִׁיף 'אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ' שְׁעַל־יְדֵי הָרְפּוּאָה. וְזֶה בַּחֲנִינֵי הַחֹלְאָת - בִּי עֵקֶר הַחֹלְאָת בָּאָה מַעֲוֹנוֹת. וְעַל־יְדֵי הַתַּפְּלָה נִתְכַּפְּרִין הָעוֹנוֹת, בִּי הֵיא בְּמִקּוֹם קֶרֶן. וּכְשֶׁנִּתְכַּפְּרִין הָעוֹנוֹת, זֶה בַּחֲנִינֵי שְׁחָעֲנִים כְּלִים וְהוֹלְכִים, בְּבַחֲנִינֵי (וְשַׁעֲיָה מד, כב): "מִחֲיִיתִי כְּעֵב פֶּשְׁעִי וְכַעֲנֹן חַטָּאתִי" וְכו'. וְאֵזִי הוּא בַּחֲנִינֵי 'זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ', שֶׁמֶשֶׁם הָרְפּוּאָה.

"אֶחָת בִּשְׁנָה" (ויקרא טז, לד)

יז. ח"א קעט - "וְלוֹ אֶחָד בְּהֵם" (תְּהִלִּים קלט, טז), "זֶה יוֹם הַכַּפּוֹרִים" (תַּנְאִיד־בְּרִיאָתוֹ רַבָּה פ"א), שֶׁהוּא תַּעֲנִיּוֹת שְׂמִיחָה כָּל הַיָּמִים. בִּי 'יוֹם־הַכַּפּוֹרִים' הוּא כְּלִיּוֹת כָּל הַיָּמִים, וְעַל־יְדֵי נֶאֱמַר

(ויקרא כג, כט; טז, כט): "בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה, תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם". וְכו'. [נִמְצָא לְעִיל בַּפְּסוּק (ויקרא טז, כט): "תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם"].

- שָׂאֵר עֲנִינֵי 'יוֹם־הַכַּפּוֹרִים' -

נִמְצָאִים בְּהִרְחֵבָה בַּהֲמַפְתָּח לַיּוֹם־הַכַּפּוֹרִים

"לְשָׁעִירִים אֲשֶׁר הֵם זָנִים" (ויקרא יז, ז)

"לְשָׁעִירִים. לְשָׂדִים, כְּמוֹ (וְשַׁעֲיָה יג, כא): 'וְשָׁעִירִים יִרְקְדוּ שָׁם' (רש"י; סִפְרָא אַחֲרֵי־מוֹת ט)

יח. ח"א נח, ג - הַמַּתְנַגְּדִים הַמְּבֻזִּים וְהַמְּחַרְפִּים יִרְאִי־הַשֵּׁם, זֶה מַחֲמַת שְׂמִיחָה מֵתִים, הֵינּוּ הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ בַּחֲשָׁד, וְהוּדָאִין שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תּוֹרָה נְפֻלָּה מֵאֲלָפִין נְפֻלִּים. - וְזֶה: "זִי" חִי"ת' - הֵינּוּ אֵלּוּ הַמְּקַבְּלִים תּוֹרָתָם מִשְׁדִּין יְהוּדָאִין, הַמְּכַנִּים בְּשֵׁם "זִי", בַּחֲנִינֵי (ויקרא יז, ז): "לְשָׁעִירִים אֲשֶׁר הֵם זָנִים". מֵהֶם הַחֲרוּף וְהַבְּזִיוֹנוֹת, בְּבַחֲנִינֵי (אִיּוֹב לא, לד): "וּבִזּוֹ מִשְׁפָּחוֹת יַחֲתִנִּי", בַּחֲנִינֵי חִי"ת'. (עֵינִי בַּפְּנִים).

"בִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בָּדָם הוּא; בִּי הָדָם הוּא בְּנֶפֶשׁ;

בִּי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂר דָּמוֹ בְּנֶפֶשׁוֹ הוּא" (ויקרא יז, יא־יד)

יט. ח"א לז, ו - "הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (דְּבָרִים יב, כג) שְׂבָא בְּגִלְגּוּל, וְצָרִיךְ הַשּׁוֹחֵט לְכַוֵּן לַהֲעֵלּוֹת הַנֶּפֶשׁ שְׂבָדָם. - בִּי הַשּׁוֹחֵט הַגּוֹן הוּא מְלָבִישׁ אֶת הַנֶּפֶשׁ שְׂבָחִי בַּמִּדְבָּר, בַּדְּבוּר הַבְּרָכָה שֶׁהוּא מְבָרֵךְ. בִּי הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת "חֲרִב לָה", וְהֵיא בַּחֲנִינֵי 'דְּבוּר', בַּחֲנִינֵי (תְּהִלִּים קמט, ו): "חֲרִב פִּיפִיּוֹת", לְשׁוֹן 'פֶּה'. וּכְשֶׁהַנֶּפֶשׁ בָּאָה בְּתוֹךְ חֲרִב לָה, בְּתוֹךְ הַדְּבוּר, בְּבַחֲנִינֵי מִיָּיִר נִוקְבִּין, אֵזִי הַשְּׂכִינָה מְזוּדָגָת. וְזֶה (וְשַׁעֲיָה לד, ו): "חֲרִב לָה" מְלָאָה דָם - מִנֶּפֶשׁוֹת הַעוֹלּוֹת בָּהּ בְּבַחֲנִינֵי מִיָּיִר־נוֹקְבִין.

כ. ח"א נא - 'עֲכִירַת הַדָּמִים' הוּא עַל־יְדֵי הַשְּׂקָר. בִּי אִי אֲפָשָׁר לְדַבֵּר 'שְׂקָר', עַד שֶׁיַּעֲבֹר אֶת דְּמִיו, וְאֶמַּת אִי אֲפָשָׁר לְדַבֵּר, בִּי־אֵם כְּשֶׁמְזַכֵּךְ מִקְדָּם אֶת הַדָּמִים. בִּי עֵקֶר הַדְּבוּר הוּא הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (שִׁיר־הַשִּׁירִים ה, ו): "נֶפֶשׁ יִצְאָה בְּדָבוֹר". וְהַנֶּפֶשׁ הוּא הָדָם, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (דְּבָרִים יב, כג): "בִּי הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ".

כא. ח"א עה - צָרִיכִין לְדַבֵּר רַק 'דְּבוּרִים קְדוּשִׁים', בַּדְּבָרִי תּוֹרָה וְתַפְּלָה, "וְלֹא בְּדָבָרִים אַחֲרִים" (יוֹמָא יט, עג): "וְדַבַּרְתָּ בָם". דְּבָרִים ו, ז), בְּדִי לַהֲעֵלּוֹת הַנִּיצוּצוֹת, לְתַקֵּן כָּל הָעוֹלָמוֹת. בִּי עֵקֶר הַבְּרִיאָה הִיְתָה עַל־יְדֵי הַדְּבוּר, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (תְּהִלִּים לג, ו): "בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ". וְעַל־יְדֵי הַשְּׂבִירָה נִפְּלוּ 'נִיצוּצוֹת' כְּכָל הַדְּבָרִים, בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה וּבְמִלְבוּשׁ, וּבְכָל הַתַּעֲנוּגִים שְׂבָעוּלָם.

בִּי הַתַּעֲנוּג שֶׁיֵּשׁ בְּהַדְּבָר שְׂאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה וְכִיּוֹצֵא בָּזָה, הוּא מִהַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לָשֵׁם, וְהַנִּיצוּצוֹת הֵם אוֹתִיּוֹת. וְקִדָּם שְׂמוּצִיאָם אֵל הַדְּבוּר, הֵם בְּבַחֲנִינֵי דָם, שֶׁהוּא בַּחֲנִינֵי נֶפֶשׁ, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (ויקרא יז, יד): "בִּי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂר דָּמוֹ בְּנֶפֶשׁוֹ הוּא". וּכְשֶׁמְזַצִּיאָם עַל־יְדֵי הַדְּבוּר, זֶהוּ בַּחֲנִינֵי (שִׁיר־הַשִּׁירִים ה, ו): "נֶפֶשׁ יִצְאָה בְּדָבוֹר", וְאֵזִי מַעֲלָה הַנִּיצוּצוֹת וּמַחְבֵּרֵם יַחַד, וְעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם.

"וְשִׁפְךָ אֶת דָּמוֹ וְכִסְתָּהּ בַּעֲפָר" (ויקרא יז, ג)

- **"מִצְוֹת כְּסוּי הָדָם"** -

כב. ח"נ פג - על-ידי תקון-הברית, נעשה בן-חורין וכו'. ואז יכול הלב להתלהב ב'למוד-התורה' ב'שלהובין דרחימוותא, ו'מים רבים' שהם 'אהבות ויראות חיצוניות', אי אפשר להם לכבות 'התלהבות' הזאת, בבחינת (שיר-השירים ח, ז): "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה". וה'שכינה' מכסה בכנפיה על דמהון של ישראל באהבה הזאת, שלא ישלטו עליהם "זרע מרעים" (ישעיה א, ד; יד, כ), שהם בחינת "מי המבול" (בראשית ז, ז).

וזו (ברכות יב): "העובר עברה ומתבייש בה, מוחלין לו" וכו' - כי "על כל פשעים תכסה אהבה" (משלי י, יב) - כי על-ידי ה'בושה' נשפך דמו, ואז השכינה מכסה דמו ב'אהבה' כנ"ל, בבחינת "כסוי דם". ועל-ידי 'כסוי' הזאת, נתכסה כל פשעיו ממילא.

וכשהקדוש-ברוך-הוא רוצה לטעם ממצוות-עשה של איש ישראל שהוא צדיק, אזי צריך שחיטה להתירה. על-כן צריך שיבא עליו 'בושה' שהיא 'שפיכות-דמים', בחינת 'שחיטה' שהיא מטהרת ה'איבר מן החי'. ואז יוכל השם-יתברך לטעם מה'מצוות-עשה' שלו, שנקראים 'מטעמים', כמו שפיתוב (בראשית כז, ד): "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי" - "מפסודין דעשה" (תקוני-זוהר נא).

וכשנשפך דמו על-ידי ה'בושה' כנ"ל - אזי צריך לשמור שלא יינקו ממנו החיצונים הידועים, שרוצים לינק מזה הדם הנשפך, על-כן צריך 'כסוי', שהשכינה מכסה דמהון של ישראל שנשפך באהבה הזאת, בחינת "כסוי אהבתי" - וזה בחינת "כסוי דם".

ובענין 'שפיכות-דמים' של ישראל, יש דברים עליונים ונסתרים הרבה וכו'. - וזה בחינת (יומא פו): "זדונות נעשין כזביות" - שעל-ידי ה'בושה' ו'שפיכות-דמים' - השכינה מכסה דמהון באהבה, ונתהפכין ה'זדונות' ל'זביות', ונתעלו הנשמות הנפולות, שהן בחינת 'פשעים' - כי נתעלן ונתהפכין ל'זביות' על-ידי 'כסוי דם באהבה'.

"וּבְחַקְתִּיהֶם לֹא תִלְכוּ" (ויקרא יח, ג)

"אלו דרכי האמרי" (רש"י; ספרא אהרימות יג)

כג. ח"י מוהר"ן תנא - אמר רבנו ז"ל: ה'צדיקים' - אפלו אלו ה'צדיקים' של עכשו, הם יקרים גם-כן מאד בעיני השם-יתברך. ואלמלא לא היה בהם רק מה שמרחקים ממנהגי העכו"ם, והולכים בדרך החקירות והכמות, וכוונתם דיקא להדמות עצמם במהלכן ובמלבושיהן ובמנהגיהם כמנהגי העכו"ם, באשר נתפשט עכשו בעוונותינו-הרבים. ואם לא היו פועלים הצדיקים, כיוןא מה שמרחקין מהם גם-כן - דים.

כי כל 'מנהיג', איך שהוא מתנהג בעבודתו - על-פלפנים הוא רחוק מדרכיהם. וכן המקרבים אליהם. כי מאחר שמדקדקין לכלי להניח שער 'אחורי פאות הראש', ממילא אינם מגדלים

'בגדורית' שקורין: 'ביי-האר'. וממילא הם רחוקין ממנהגי העכו"ם, ומפת הפילוסופים והמחקרים, שמנהיגים עצמם בדרכים כאלו. וזהו דבר גדול מאד - כי דרכי החקירות והפילוסופיה, הוא הרעה הגדולה שבכל הרעות, ואין רע מזה, אשרי מי שרחוק מהם.

שוב אמר: שגם ה'צדיקים' של עכשו, הם גם-כן בבחינת 'התעורבות' עמהם - כי הם מנהיגים בביתם כמו מנהגי השרים והאדונים - כמו שאומרים עכשו על ה'צדיקים', שהם מנהיגים עכשו כמו 'שרים', ועל-ידי בחינה זו נחשב גם-כן שהם מערבים עמהם.

ועל-ידי-זה אינם יכולים לומר 'תורה' - אף-על-פי שאומרים קצת מה ששייך להעולם, אף-על-פי-כן 'תורה גמורה' אין יכולין לומר. ומאחר שאין יודעין 'תורה', אין יודעין כלל. כי אפלו 'נבואה', הוא גם-כן קטנה מהתורה, כי ה'תורה' גדולה מן הכל, וכוללת הכל.

וזו תלוי בזה - מאחר שמנהיגים בדרך ה'שרים', אינם יודעים 'תורה'. ומאחר שאינם יודעים 'תורה', על-ידי-זה הם מנהיגים עצמם כ'מנהגי השרים'. כי מאחר שאינם יודעים 'תורה', הם מקרחים על-פלפנים לנהג עצמם במנהגים הנ"ל - כי בלא זה, במה יהיה נכר מעלתם וחשיבותם, מאחר שאינם בגי'תורה. וזהו בחינת (איכה ב, ט): "מלכה ושריה בגוים אין תורה, גם נביאיה לא מצאו חזון מה".

כד. ח"א ית, ג - כלי-זמן שאין לאדם 'אמונה' בשלמות שאין שלמות אחריו, בודאי אין לו לקבל המלוכה וההנהגה. ואפלו מי שמאמין באיזה דבר שהוא מ'דרכי האמרי' (שבת פ"ז מ"ג; שבת סז: תוספתא שבת פ"ח), אף-על-פי שהוא מאמין בהשם-יתברך, אפלו מי שיש לו אמונה גדולה - כי ה'מנהיגות' עקרה בבחינת 'רחמים', ועקר ה'רחמים' בהסרת עכו"ם, אפלו שמץ עכו"ם. ואפלו כשהוא אומר: "צבי הפסיקו" (סנהדרין סה:), אין לו רחמנות בשלמות. - עד שיפשפש עצמו שלא ישאר אצלו 'אמונות' שאין צריך להאמין, ושיהיה "תמים עם ה' אלוקיו" (דברים יח, ג).

כה. ח"א נה, ו - ההנהגות ואמונות פוזבות, הם בחינת "דרכי האמורי" (שבת פ"ו מ"ג; שבת סז: תוספתא שבת פ"ח) - כי "פתי ואמין לכל דבר" (משלי יד, טו). וזהו בחינת 'ארי', בחינת (עמוס ב, ט): "ואנכי השמדתי את האמרי אשר גבבה ארזים גבהו". וה'גבהי קומה', על-פי הרב הן כסילים וכו'. וזה בחינת 'דרכי אמורי', שאין להם שום שכל - מחמת "כי גבבה ארזים גבהו", הם מאמינים אמונות רבות כזביות.

"וְחִי בָהֶם" (ויקרא יח, ה) - **"ולא שימות בהם"** (יומא פה:)

כו. ח"א מד - גם מחכמות שיש בעבודת-השם בעצמו, צריך להרחיק מאד. כי כל אלו החכמות של העולם, שיש להנכנסין ומתחילין קצת בעבודת-השם, אינם חכמות כלל, והם רק דמיונות ושטויות ובלבולים גדולים. ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבודת-השם, דהינו מה שחושב וחוקר ומדקדק ביותר, אם הוא יוצא בראוי במה שעושה. כי בשרודם אי אפשר לו שיצא ידי-חובתו בשלמות, ואין

הקדוש־ברוך־הוא בא בטרוניא" וכו' (עבודה־זרה ג), "ולא נתנה תורה למלאכי השרת" (קדושין נד).

ועל אלו המדקדקים ומחמירים ב'חמרות־יתרות' - עליהם נאמר (ויקרא יח, ה): "וחי בהם" - "ולא שימות בהם" (יומא פה:) - כי אין להם שום 'חיות' כלל, ותמיד הם ב'מרה־שחרה', מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים ידי־חובתם בהמצוות שעושין, ואין להם שום חיות משום מצוה, מחמת הדקדוקים והמרה־שחרות שלהם. (ועין עוד בשיחות־הר"ן אות רל"ה בענין ה'חמרות־יתרות').

"איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה" (ויקרא יח, ו); **"ולא אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע לטמאה בה"** (ויקרא יח, כ) - **עניני אסורי עריות ותאות־נאוף ו'אשת־איש' ו'הרהורים' ותקונם**

כז. ח"א ז, ד־בסוף - ודע: שעלי־ידי 'מצות ציצית', האדם נצול מ'עצת הנחש', מ'נשואין של רשע', מבחינת 'נאוף' - כי 'ציצית' שמירה ל'נאוף', פמוכא ב'תקונים' (תקוני־זוהר לו). - ועקר ה'נאוף' תלוי ב'עינים' וכו', ו'שמירת ציצית' שהוא בחינת 'עינים', הוא שמירה מ'עצת הנחש', ויכול לקבל ה'עצות' מ'צדיק', שהוא "כלה זרע אמת" (ירמיה ב, כא). - וזהו (רות ג, ט): "ופרשת כנפך על אמתך" - כי 'ציצית דקדשה', שהם "כנפי מצוה" (זוהר צו לז, תקוני־זוהר קמב), הוא 'שמירת הברית', והוא בחינת 'זוג דקדשה'.

כח. ח"א יא, ג - 'פבוד' בשלמות אינו, בייאם עלי־ידי 'זא'ו' שימשיך לתוכה, כי "כל מקום שנאמר זא"ו, הוא מוסיף" (פסחים ה). הינו בחינת 'תוספות קדשה', 'שמירת הברית' - כמאמר חז"ל (ויקרא־רבה כד, ו): "כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה" - כי זה תלוי בזה, 'נאות' ו'נאוף', כמו שאמרו חז"ל (סוטה ד; על פסוק (משלי ו, כו): "ואשת־איש נפש יקרה תצוד", וכו'.

כט. ח"א יט, ג - ה'דעי־הכולל' שכל הרעות של 'שבעים' לשון' כלולין בו, דהינו תבערת המדורה של 'תאות־נאוף', בחינת (זוהר ויקהל רג): "מדורה של שבעין בוכבין" - נופל ונתבטל ואין לו שליטה עלי־ידי 'לשון־הקדש'. כי ב'לשון־הקדש' תלוי 'תקוני־הברית', הינו 'תקוני־הברית' ושלמות לשון־הקדש' הם תלויים זה בזה. - ועל־שם־זה נקרא 'לשון־הקדש', כי "כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה" (ויקרא־רבה כד, ו).

[בלקטריעצות, דבור ג: עלי־ידי 'שלמות לשון־הקדש', דהינו 'קדשת הדבור' - שמרנה לדבר דבורי תורה, ותפלה, ותחנונות ובקשות ושיחות בינו לבין קונו. ונקרא מ'דבורים' פגומים, שהם 'לשון־הרע' ו'שקרים' וכו' - עלי־ידי־זה זוכין ל'תקוני־הברית'. וכן להפך: עלי־ידי 'תקוני־הברית', זוכין לשלמות לשון־הקדש].

[בשיח־שפירקדש, ח"ו ל: כשאמר רבנו תורה י"ט מענין השבעים לשון וכללות תאותיהן שהיא 'תאות־נאוף' וכו' - אמר אחר־כך על 'מלכות רוסיה': "בעצם לשון רוסיה, מנה כבר 'פגם־הברית'!" - "אין לשון רוסיה ליגט 'פגם־הברית'!"]

ל. ח"א כז, ח - בזה שנכנס בו 'רוח שטות', הינו 'הרהורי זנות', והוא משבר תאותו - בזה הוא מפיק ומוציא 'ניצוצי הקדשה' של 'פגם־הברית' - כי זה הוא בחינת 'תשובת המשקל'.

לא. ח"א לו, א־ב - זהו כלל: שכל נפש מישראל קדם שיש לה התגלות בתורה ובעבודה, מנסין ומצרפים הנפש, בגלות של 'שבעים־לשון', בתאותיהן. כי הקלפה קדמה לפרי, ומי שרוצה לאכל הפרי, צריך לשבר מקדם הקלפה. לכן קדם ה'התגלות', מכרח הנפש לבוא ב'גלות', הינו ב'מדותיהם' - כדי לשברם, ולבוא אחר־כך ל'התגלות'.

ודע: ש'כללות של שבעים לשון', של מדותיהן הרעות הללו, היא 'תאות־נאוף'. והוא 'תקוני־הכללי' - מי שמשבר ה'תאות' הזאת, אזי בכל יכול לשבר כל התאות.

לב. ח"א לו, ג־ד - תקון של 'הרהורי זנות' שבא לאדם: שיאמר "שמע" ו"ברוך שם". כי 'תאות־נאוף' באה מ'עכירת דמים', הינו מ'שחול', 'לילית', 'שפחה בישא', 'אמא דערב רב', 'מלכות הרשעה'. ו'מלכותא דשמאי' הוא בבחינת 'גבירתא', "אשה ידאת ח"י" (משלי לא, ל), וכו'. וכשמקבל עליו 'על מלכות שמים' באלו הפסוקים, כולל נשמתו ב"ב שבטי ייה. כי בשני פסוקים אלו, יש י"ב תבות, נגד י"ב שבטי ייה, ומ"ט אותיות כנגד מ"ט אותיות שבשמות שבטי ייה. ומפריש נשמתו מנשמת ערב־רב, הבאים מאשה זונה, 'שפחה בישא'.

וכל־זה בשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא, אזי די לו באמירת שני פסוקים הנ"ל. אבל אם הוא חס־ושלום רגיל בהרהור של התאות הכלליות, אזי צריך גם־כן להוריד דמעות בשעת 'קבלת מלכות שמים' וכו'.

לג. ח"א לו, בסוף - כשמפסיק הנקדה מהדל"ת של 'אח"ד', וה'נקדה' היא 'אות ברית' - אזי נעשה 'אח"ר' (תקוני־זוהר עז). הינו: כשמכניס בריתו ב'זונה', הנקראת 'מלכות־הרשעה', הנקרא "אל אחר" (שמות לו, יד). אבל מי שמקדש עצמו מזאת התאות, אזי נתקשר ב'מלכות־שמים' הנקרא 'אני' וכו'. - ועקר הנסיון והצרוף שפנסיין לאדם, אין מנסין אותו אלא ב'נאוף', שהיא כלולה משבעים אמות, שהיא כלולה מסוד 'אח"ר', "אל אחר".

לד. ח"א לח, ו - וזה שאמרו רז"ל (תענית ז): "מי שיש בו עזות, בידוע שנכשל באשת־איש" - כי "קנו עמד על תאומתו של הב"ל" (בראשית־רבה כב, ז; פרקי־דרבי אליעזר פכ"א). [וקנו' היה לו עזות, הפך הבושה - כמבאר שם בהתורה].

לה. ח"א מג - דע: כי ה'דבורים' של 'רשע בר־דעת', מולידים 'נאוף' בהשומע וכו'. וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים, מוליד אוררים ארסיים של נאוף, והשומע ממנו הדבורים, ונושם נשימות, מכניס בגופו אלו האוררים.

לו. ח"א נ - חולאת שקורין 'ברעכעניש' רחמנא־לצלן, ששובר עצמות של אדם - זה מחמת קלקול המוח שב'עצמות', בחינת 'מיון מסאבין', 'מיון מרידין' - שבא החולאת הזאת מחמת 'תאות־נאוף'.

לז. ח"א סג (על־פי 'קצור לקוטי־מוהר"ן') - עלי־ידי 'תאות־נאוף' ו'הכל היפי' (משלי לא, ל) - נפסקת ה'נשימה' שהיא עקר חיות האדם, ועל־ידי־זה נתיבשין 'לחות הגוף', ונתקלקל התבוננות המוח והשכל. ועלי־כן כל ה'משגעים' נעשין עלי־ידי 'נאוף' בידוע. וכן שאר בני־אדם שאינם משגעים, אבל יש בהם

חסרון ובלבול הדעת הרבה - הכל בא על-ידי 'נאוף', שמייבש לחות ושמינים שפוגף, ועל-ידי-זה נתקלקל ה'שכל'.

לח. ח"א סט - ודע: שעל-ידי-זה שגזל את חברו - הוא בא ל'הרהורים'. כי בודאי הוא מתדבק ונכסף לאשת חברו שגזלו, על-ידי הממון שנטל ממנו, שהוא אור נפשה. וכן היא מהרהרת אחריו, על-ידי שמשך אותה אליו, על-ידי שמשך לעצמו אור נפשה. ועל-יכן אמרו רז"ל (סנהדרין פא): "היורד לאמנות חברו, באלו בא על אשת-איש, שגאמר (תחזקאל יח, ו): 'ואת אשת רעהו לא טמא' וכו'" - כי הוא בא ומטמא ממש 'אשת רעהו', על-ידי ה'גזלה'.

לט. ח"א עב - ה'רוח-שטות' של רב העולם, הוא 'שטות' ממש, אויל פתי ומשגע וכו'. כי זה טבע וסגלת של היצירן הרעים המזהמים: כל מה שרוצים להתגבר על אלו המחשבות, יותר ויותר הם מתגברים וכו'. ובזה יכול כל אדם להבין שהוא שטות ושגגון גדול, והוא רק מ'עכירת הדמים', מעכירת ובלבול המח וכו'.

כן אלו ה'הרהורי-זנות' שיש לרב העולם, בפרט בשרואה בעיניו, כגון בעת שגזמן לפניו אשה, וכשהוא רוצה להיות איש כשר, ואינו רוצה אלו ה'הרהורים', ואזי מנענע ראשו, ורוצה לסלק המחשבות אלו ממנו, ויותר ויותר הם מתגברים עליו. ובאמת מי שיש לו דעה, הוא אצלו שטות גדול, ואינו נחשב אצלו אפילו לשום מעלה, מה שאינו נופל עליו הרהור מזה, ואינו צריך כלל לזרק ולנענע ראשו כלל. וכמו ש'הרהורי עבודה-זרה' הם שטות נגלה לכל העולם, כן אלו ה'הרהורי-זנות' הם שטות ושגגון.

על-יכן עקר ה'תקנה' מי שבקר נלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות, הן ה'הרהורי-זנות', הן ה'הרהורי עבודה-זרה' חס' ושלום - אין לו תקנה, רק שיקדש ויטהר גופו, כדי שייצדק ויטהר דמיו. וילך אצל 'חכם-האמת', ויורה לו דרכי התשובה, דרכי החכמה, עצות נכונות על כל דבר - אז "יבנע לבבו הערל" (על-פי ויקרא כו, מא), "ושב ורפא לו" (ישעיה ו, י).

אבל כלי-זמן שעדין לא נתקדש ונטהר גופו - אין שום תקנה מה שמתגבר ומתאמץ, ויש לו יסורים גדולים לסלק המחשבה - כי יותר ויותר הם מתגברים בנ"ל. וצריך שלא להשגיח עליהם כלל, ושלא יכפת לה מה שעומדים לפניו, ורק יעשה את שלו במה שהוא עוסק - בתורה או תפלה או משא-ומתן - ולא ישגיח עליהם כלל. אך זה עצה לפי שעה, כלי-זמן שלא נתקדש גופו עדין. והעקר לקדש ולטהר עצמו בנ"ל, וילך ל'חכם', ויתן לו עצה נכונה על כל דבר בנ"ל.

מ. ח"א עט - על-ידי שזוכין לראות 'שפלותו' באמת - אין שום אדם יכול להוציא ולדחותו ממקומו, דהינו לקפח פרנסתו חס'ושלום. כי מאחר שהוא ענו ושפל באמת, הוא בבחינת 'אנו', ואינו תחת המקום כלל, על-יכן בודאי אין יכולין לדחותו ממקומו.

וזה שאמרו רז"ל (סנהדרין פא): "כל היורד לאמנות חברו, באלו בא על אשת-איש" וכו' - כי מאחר שיוורד לאמנות חברו, ורוצה לדחות חברו ממקומו ומפרנסתו, נמצא שהוא רוצה

לפגם בחינת 'שפלותו', בחינת: "שבו איש תחתיו" - ועל כן הוא "באלו בא על אשת-איש" - כי 'אש'ת, ראשי-תבות (שמות טז, כט): "שבו איש תחתיו" - הינו: שפוגם בבחינת 'ענוה ושפלות', שהוא בחינת: "שבו איש תחתיו" (כמבאר שם בהתורה), שעל-ידי-זה (שם): "אל יצא איש ממקומו".

מא. ח"א קל - על-ידי 'ענוה', נצול מ'נאוף', וזוכה ל'שמירת-הבְּרִית', כמו שאמרו רז"ל (סוטה ד): "כל המתגאה, לסוף נכשל באשת-איש". - וזה שאמרו רז"ל (סנהדרין יט): "תקפו של יוסף, ענותנותו של בעז. תקפו של בעז, ענותנותו של פלטי בן ליש" - כי הוא תלוי ב'ענוה' - כי על-ידי 'ענוה' נצול מ'פגם-הבְּרִית'.

וזה שאמרו (ספח נב): "כל הגדול מחברו" - שיש לו 'גדלות'. "יצרו גדול ממנו" - שמתגבר עליו ה'יצר-הרע' ב'תאוות-נאוף' - כי זה עקר ה'יצר-הרע', כמובא בזהר (ויקרא טו): "עקרא דיצרא בישא לנגלאה עריין".

מב. ח"א קלד - עבודה גדולה לומר תורה אפילו ליחיד, כלי-שכן לרבים. כי צריך לזהר מאד: שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל המקבל. כי הוא בחינת 'נאוף' - "שמשליך טפי השכל באתר דלא אצטריך" (תקוני-זוהר ל). ונקרא 'לבטלה' - כי אינו מוליד אצלו כלום. ולפעמים נקרא 'נאוף' ממש - שמוכיד ומוציא פסול ופגום - הינו: שהמקבל עושה על-ידי זה דבר שאינו צריך לו לפי מדרגתו. - ועל-יכן על-ידי שאומר 'תורה', יוכל חס'ושלום להתגבר עליו היצר ב'תאוות נאוף'. - ועל-יכן צריך לזהר מאד כשאומר תורה ברבים: שדבוריו יתחלקו, שלא ישמע כלי-אחד, כ"אם מה שצריך לו, לא יותר וכו', וצריך להשמר ולפלא דבוריו.

מג. ח"א קלה - עקר ה'התקשרות' הוא 'אהבה', שיאהב את הצדיק אהבה שלמה וכו'. ואהבתו את הצדיק, יהיה יותר מ'אהבת נשים', כמו שכתוב (שמואל-ב א, כו): "נפלאה אהבתך לי מאהבת נשים".

מד. ח"א קפא - בשמתקשרים בקשר איזה אנשים על איש אחד, אפילו הוא חשוב יותר מהם - יכולים להפילו. ועקר ה'נפלה': שנופל ל'תאוות-נאוף' השם-יציילנו. כי נתקבצים 'חלקי הכבוד' שיש לכל-אחד מהם, ועל-ידי-זה נתבטל 'חלק כבוד' שלו, ונופל על-ידם וכו'. - אם לא שזה האיש שחולקין עליו הוא גדול במעלה מאד וכו'.

מה. ח"א רמב - דע: "שיש בחינת 'אריז-אנפיו' בקלפה" (עץ-חיים, שער-הקלפות פ"ג), ומי שפוגע באשה מבחינה זו, קשה לו להנצל מ'הרהור', ואף אם יעצים עיניו, אף-על-פי-כן בכל צד שיפנה תודמן לו, כי היא בחינת 'אריז-אנפיו' של ה'קלפה', שהם 'פנים ארפים', ועל-יכן בכל צד שיפנה, תודמן לו.

ודע: ש'צדקה', הוא 'סגלה גדולה' ומועלת מאד להנצל מ'הרהורי-נאוף' שהם 'אבי אבות הטמאה', בחינת 'טמאת מת'. אך אף-על-פי-כן אסור לסמוך עליה, ולהיות מערב עם הנשים ולהרבות שיחה עמהם חס'ושלום, רק שאינו מזיק לו כלי-כך - מה שהוא מכרח אין מזיק לו וכו'.

מו. ח"א רנב - דע: ש'מעוט שנה' ממעט 'תאות-נאוף'. בי יש 'אש' באדם מתחלת התולדה, שמזה בוערין באדם כל התבערות של כל התאות וכו', ועל-ידי 'מעוט שנה' - ה'אש' הזה נחלש ואין לו פח לבער. אך שמזיק להמח 'מעוט שנה' - וכן 'רבו שנה', בשעהאדם מכריח עצמו לישן הרבה - גם זה מחליש וממעט ה'אש' הנ"ל, וגם זה מזיק להמח. - רק בשאדם ישן במדה כראוי, אזי 'תאות-המשגל בתקופה וכוה, בי לא נחלש האש הנ"ל.

(הערות מזהרני"ת בתוך התורה: כפי שהבנתי משיחתו - הפנה: שאין מועיל שום עצה למעט 'תאות-נאוף' על-ידי איזה תחבולה - כי מזיק להמח. כי היה אפשר להחליש התאנה על-ידי 'מעוט שנה' או 'רבו שנה', אבל שניהם מזיקים להמח. על-כן אין חקמה ואין עצה כנגד זה - רק להתחזק להיות 'גבור לכבש את יצרו' (אבות פ"ד מ"א) - והשם יעזור לו לסלק 'תאנה זאת' מאתו).

מו. ח"ב א, ד (על-פי 'קצור לקוטי-מוהר"ר) - בש'התינוק יונק מאשה חצופה, אז מתגבר בו חס-ושלום 'תאות-נאוף', שמפסדת ה'ראה' מהשם-יתברך. וכן להפוך בשיונק מאשה כשרה, אין לו 'חמימות' ל'תאנה זאת', רק מעט המכרח למצות הבורא יתברך.

מח. ח"ב א, י - יש 'שלש עבודות דסטר-אחרא', שמפסדין 'עבודות התפלה' - והם 'שלש מדות': א) שלא לבזות שום אדם, בחינת 'שפיכות-דמים'. ב) עבודה-זרה, ואפילו 'קלקול האמונה' וכו'. ג) 'שמירת-הברית' - הינו מי שאין שומר הברית כראוי, בחינת 'אלו-עריית' - וצריך לצאת משלש 'עבודות', 'שלש מדות' אלו - ואז זוכין ל'עבודת התפלה' - ואז יכולין להתרפאות בכל דבר שבעולם, אפילו בלחם ומים, כנ"ל.

מט. ח"ב ה, ה-ז - על-ידי ה'נאנה דקדשה', מתגברים על 'תאות-נאוף'. - ועל-ידי ה'נאנה' של ה'מנהיגי-הדור' שמתנאים מעצמם על הדור בחנם, הם מגבירים 'תאות-נאוף' בעולם, בבחינת (משלי ג, כו): "ואשת-איש נפש יקרה תצוד", שעל-ידי 'נאנה' מתגבר 'תאות-נאוף', בחינת 'חותם דסטר-אחרא' וכו'.

ולחנצל מזה: הוא על-ידי ה'מגנים שבדור' שמגנים עלינו ומצילין אותנו, כי הם מכניעין ה'חותם דסטר-אחרא' שנעשה על-ידי ה'נאנה' כנ"ל.

ועל-ידי שמכניעין זאת התאנה - נעשה בחינת 'תפלין', 'מחין', בחינת 'חותם דקדשה' וכו' - כי עקר 'תקון המחין', על-ידי 'שבירת תאות-נאוף'. כי עקר ה'מח' שהוא כמו 'נר דולק', הוא על-ידי 'לחות ושמנונית הגוף' שעולין להמח, ונעשין 'שמנים' אל המח. - על-כן על-ידי שמכניעין 'תאות ושמנונית נאוף', ואין יוצאין לחות ושמנונית הגוף לחוץ - על-ידי-זה עולין ה'לחות' אל ה'מח', ונעשה 'שמנים' שזה עקר ה'מחין' - בחינת 'תפלין' - כי 'תפלין' הם 'התנוצצות המחין'.

נ. ח"ב ה, ח (על-פי 'קצור לקוטי-מוהר"ר) - על-ידי שבירת 'תאות-נאוף', זוכין ל'דבורים כשרים' להחיות ולהשיב בהם את הנשמות שנפלו, שצריכין להחיותם ולהשיבם בכל מיני מטעמים המשיבין את הנפש.

נא. ח"ב ה, ט (על-פי 'קצור לקוטי-מוהר"ר) - על-ידי שמשפרין 'הרהורי נאוף', וזוכין ל'תקון המחין' - זוכין ל"חלום על-ידי מלאך" (ברכות נה:) - ואז הוא נקרא 'אדם'. וכן להפך כשאין המחין זפים, אז ה"חלום על-ידי שד" חס-ושלום (שם) - ואז הוא נדמה בבמה.

נב. ח"ב ה, ב-ג - על-ידי שנתקלקל ה'רחמנות' ונעשה 'אכזריות' - נפגם ונקטן ה'דעת', ואזי הם יונקים חס-ושלום מ'פגם הדעת' וכו'. ומזה בא חס-ושלום 'תאות-נאוף' וכו'. - והתקון לזה: הוא התפלה של ה'בעל-בחי' שמתפלל בבחינת דין - שעל-ידי-זה מוציאין ממנו 'מימי הדעת' שבלע מן הקדשה.

נג. ח"ב ה, בסוף - "מחנה ישראל כמה הוי, תלתא פרסי" (ברכות נד:). זה בחינת קדשת ה'מחנה של ישראל', בחינת (דברים כג, טו): "והיה מחנה קדוש". כי עקר קדשת 'מחנה ישראל', הוא על-ידי שמירה מ'תאות-נאוף' - על-ידי ה'שלש מחין', שהם בחינת מחצות פרוסות בפני 'תאנה זו'.

נד. ח"ב טו - על-ידי ה'צדקה', נעשה בחינת 'צ"ב'ק, הינו: "יחוד ב'רבה קדשה" וכו'. ומחמת זה נמצאים 'בעל-צדקה' שהם 'נזאפים', כי הם יונקים מבחינת ה'צ"ב'ק' הנ"ל. ובחינת ה'צ"ב'ק' בקדשה, הוא בחינת 'זווגין דקדשה', ואצלם נתקלקל זאת היניקה, ונעשה אצלם נאוף רחמנא-לצלן וכו'.

נה. ח"ב יח - ספנה גדולה להיות מפרסם ולהנהיג העולם, לא מבניא כשאין ראוי בכל ולובש טלית שאינו שלו, רק אפלו עובדי-השם באמת גדולי-הדור, יש עליהם סכנות נוראות ב'הנהגת-העולם' - כי ב'הנהגת-העולם' וביחוד-שיח דאורייתא' שמחדשים, יכולים לעבר ממש גנוב ונאוף ורצוח בכל-פעם ובכל-רגע רחמנא-לצלן.

נו. ח"ב לב (על-פי 'קצור לקוטי-מוהר"ר) - כל אחד מ'ישראל כפי טהרתו וקדשתו, בן יש לו בחינת 'משיח'. וצריך לשמור עצמו מאד שלא יתקלקל בחינת 'משיח שלו' - ועקר הוא שישמור עצמו מ'נאוף'. וצריך לשמור עצמו מאד, אפלו מ'ריח נאוף'.

ורוחו של משיח נעשה "רוח קנאה" (במדבר ה, יד) והולך ומקנא בכל מקום שיש שם 'פגם נאוף'. ואפלו במקום שאין שם 'נאוף גמור', רק 'פגם בעלמא', הוא גם-כן מקנא על זה. כי לגדל הקדשה והטהרה של בחינת 'משיח', אינו יכול לסבל אפלו 'פגם בעלמא' של 'נאוף', והוא מקנא מאד על-זה רחמנא-לצלן.

נז. ח"ב עח (ראשי-פרקים בסוף התורה מכתבי-יד רבנו ז"ל) - "ואתחנן" (דברים ג, כג). "מתנת חנם" (רש"י שם; דברים-רבה ב, א; ט, ב; תנחומא ואתחנן ג). 'חנם', 'עריית'. 'פגם הדעת'. 'משה', 'דעת'. 'פרישות'. "פה עמד עמד" (דברים ה, כז).

נח. ח"ב קז - פעם-אחד דבר מענין מאוס והרחקת ה'תאנה-הכללית', שהיא 'תאות-נאוף'. ענה ואמר: הנה 'אכילה' - על-כל-פנים נתוסף להאדם פח וחיות על-ידי-זה. אבל 'זאת התאנה' - הלא אדרבא, היא מפסדת ומזקת החיות מאד, ומתשת כחו של אדם מאד - בודאי אין צריכין אותה כלל, כ"א ב'פגם' בשביל קיום המין לבד.

נט. שיחות הר"ן קו - החכמים שאין להם 'אמונה', נקראים (כתבות עז): "בעלי ראתן" וכמו שפרש רש"י (שם): "שיש להם שרץ במחם" - הינו שיש להם טמאה וכפירה במחם. - וצריכין להרחיק מאנשים אלו, אפלו משכונתם - כי 'הכל פיהם' מזיק לאדם בשר', שיפיל ל'תאנות-נאוף'. - וזווגם של אלו ה'בעלי ראתן' נאחז בקלפה, והם נואפים, כי 'נאוף' תלוי ב'ענינים' וכו'.

פ. שיחות הר"ן קטו - עקר הנסיון של כל אדם בעולם הזה, הוא ב'תאנות-נאוף'. ואפלו 'תאנות-ממון', אף על פי שהיא תאנה גרועה מאד וכו' וכו', והיא 'עבודה-זרה' ממש (כמבאר ב'לקוטי-מוהר"ן ח"א כג) - אף-על-פי-כן עקר הנסיון הוא בתאנה הזאת.

פא. שיחות הר"ן קפד - ב'ה'חטם' יכולים להפיר ה'נאוף'.

פב. שיחות הר"ן שג - מי שמהרהר ב'הרהורי-נאוף', הוא 'שוטה'. כי הלא אפלו איש פשוט שקורין 'בעלי-הבית', גם-כן אינו חפץ שיהיה נתפס חסד-שלוש בענין זה, אפלו אם אינו 'ירא חטא' כלל, על-כל-פנים בודאי אינו רוצה שיהיה לו בזיון בזה שיתפסו אותו עם אשה אחרת. ואם-כן למה לו להרהר ולצער נפשו בהנחם?! - (וכבר מבאר (לקוטי-מוהר"ן ח"ב ג; ועוד): "שהמחשבה ביד האדם להטותה פרצונו" וכו'. עין בספרים הנדפסים בכמה מקומות מזה ויערב לה לעד אם תרצה לקבלם באמת).

פג. חיי מוהר"ן קמה - בחזירתם מארץ-ישראל, בנסיעתם מנהר דינעסטר, והכרחו לשנות מלבושיהו, ונדמו בדרך הסוחרים בני הנעורים הנחוגים עכשו וכו', ומחמת זה טעו בהם כמה אנשים, וסברו בהם שהם מהקל-עולם וכו'. ובבואו לאומין היה להם נסיון וכו'. ואז בנסיעתו משם בזריות מיד למד זכות על העולם, ואמר: תדעו: שכל דרבנו הוא, לידע שיש נסיונות בעולם, ובקל יכולין לפשל חסד ושלוש. ואמר: "אוי ואבוי!" (במקום) שעמד שם הבעל-עגלה. הבינו וראו: שיש שם זנות ונאוף גדול רחמנא-לצלן וכו'. אבל אמר: שבעזרת-השם-יתברך יהיה טובה מה שהיה שם, שמעתה לא ימצא שם זנות עוד בבית זה, ואז נתקנרה דעתו.

פד. חיי מוהר"ן תקנו - איש אחד עמד לפניו שהיה עוסק ללמד ב'ספרי-קבלה', ובאמת לא היה ראוי ללמד 'קבלה'. והוכיח אותו שלא ילמד 'קבלה'! - ואמר לו: 'קבלה' בגימטריא 'נוא"ף'. ושמעתי: שהיה מדבר עם איש אחד, שהיה קובל לפניו: "שאיין לו לב!" הינו: שאין לו 'התעוררות הלב' לתפלה ועבודה! - השיב לו רבנו ז"ל: שזהו בשביל שלומד 'קבלה' - כי 'נאף אשה חסר לב' (משלי ג לב) ו'קבלה' בגימטריא 'נוא"ף'. - וכל-זה למי שאין ראוי לזה - אבל לכמה אנשים הזהיר בעצמו: "שילמדו קבלה!" - וצריכין להתפלל להשם-יתברך: "שיוליכו בדרך-האמת, אם ללמד 'קבלה', ואם לחזל!"

פה. חיי מוהר"ן תקנט - פעם-אחת דבר עמי מענין הרקת תאנה הפלית שהיא 'תאנות-נאוף', והיה מתלוצץ

מאד מתאנה זו בדרבו. ענה ואמר: תמיד קשה אצלי מה שאמרו רז"ל (נדרים כ): "שיהיה דומה בעיניו כאלו כפאו שד"! - מי בופה אותה?! כלומר: שאם ירצה האדם לכבש תאנותו לגמרי, אין מי שיכפה אותו. והבן.

פו. ספורי מעשיות, מעשה יג מ'שבעה בעטלערים' (יום ב, הבעטלער חחרש) - אחר-כך ראיתי שהם מלאים 'נאוף' ממש וכו', עד שנעשה בהתר אצלם. ואמרתי להם: שבשביל זה נתקלקל אצלם הטעם והריח והפראה. כי זה המלך האכזר השאיר אצלם שלש פתות עבדים וכו', וכן הם הכניסו 'נאוף' במדינה, ועל-ידי-זה נתקלקל ה'ריח'. (וענין במקום-אחר בדברינו (לקוטי מוהר"ן ח"ב לב: "שעל-ידי 'נאוף' נפגם ה'ריח'). על-כן תראו לתקן המדינה מ'שלש עברות' אלו וכו'. ועשו בן, והתחילו לתקן המדינה וכו'.

פז. ספר המדות, עניני 'נאוף' - [א] על-ידי 'שקר', בא ל'נאוף', ומחזיק ידי 'מרעים' שלא יחזרו בתשובה (אמת לה).

[ב] על-ידי 'שקר', בא לידי 'גלויות-עריזות' ו'שפיכות-דמים'; וגם מכשיל את ה'פשרים', ב'גלויות-עריזות' ו'שפיכות-דמים', ומראה החר מן התורה (אמת ח"ב ד). **[ג]** עיר שאין בה 'הכנסת אורחים', באים לידי 'גלויות-עריזות'. ועל-ידי 'גלויות-עריזות', בא עליהם 'הריגה' (הכנסת-אורחים ב). **[ד]** נח לו לאדם שיבא על ספק אשת-איש, ואל ילפין פני חברו ברבים; ואין לו חלק לעולם-הבא (בבבא ב). **[ה]** מי שמהרהר בזנות, גם אשתו באה לידי 'הרהורים'; וכשאשתו מהרהרת, על-ידי-זה הקלפות באין עליה בחלום; ועל-ידי-זה הפנים שלה מתים (בנים כט). **[ו]** על-ידי 'זנות', אין מגדלים בנים (בנים צח). **[ז]** 'בעס' ו'זנות' של אשה, מחריב את הבית (בית טז). **[ח]** ה'בכיה', מבטל 'הרהורי-זנות' (בכיה ח"ב ב). **[ט]** מי שיש בו 'זנות', לסוף נכשל ב'אשת-איש'; והוא בעובד 'עבודה-זרה'; וכאלו בופר בעקר; וכאלו בא על עריות כלם; וכו'. (פאנה כח).

[י] ה'חגורה' שחגור בה איזה צדיק, פשתחגר בה - הוא סגלה לבטל 'הרהורים' (הרהורים ח). **[יא]** מי שיושב בין אנשי נאוף, או ב'מקום' שהיה בו 'נאוף' - על-ידי-זה בא ל'הרהורים-רעים' (הרהורים יח). **[יב]** ל'הרהורי-זנות' - סגלה: שישתה 'סם המשלש' (הרהורים כח). **[יג]** על-ידי 'אהבת נשים', ה'כבוד' נטל ממך; גם אשתך אינה קולטת הזרע ומפלת; ובשעת הלדה, התינוק מת (הרהורים כט). **[יד]** ה'ציצית', הם 'גדר לערוה' (הרהורים מ). **[טו]** אין יצירה-הרע שולט, אלא במה שענינו רואות (הרהורים מב). **[טז]** מי שעבר עברה, ואחר-כך מהרהר בה לעשות עוד, אף-על-פי שלא עשה, נפרעין על ה'הרהור' (הרהורים מד). **[יז]** ה'חמדה' וה'מחשבה-רעה' העולה על הלב פתאום, שאין ברשות האדם להמנע ממנה, אין נענשין עליה, אלא כאשר ירהר וחוזר ומהרהר (הרהורים מז).

[יח] המסתכל בערוה, קשתו ננערת (הרהורים נב). **[יט]** מי שיש לו 'אמונה' - הקדוש-ברוך-הוא מגן עליו שלא יבוא לידי 'הרהור', ואזיל להווא עלמא בלא חטא, והקדוש-ברוך-הוא מסייע לו (הרהורים נד). **[כ]** 'אבנט', תקון על 'הרהורים' (הרהורים נט). **[כא]** מי שיש לו 'הרהורי-נשים', בטולם: על-ידי שלא יגבב 'דעת הבריות' (הרהורים ס). **[כב]** גם על-ידי 'צדקה'

(ה'הור'ים סא). **[כג]** עלידי מעשר, נתבטלים 'ה'הור'י'נות' (ה'הור'ים ח"ב י). **[כד]** 'ה'הור'י' עבדה זרה, 'ה'הור'י'נות, ו'שפיכות דמים', ו'לשו'ן הרע' - הם באים על מי שרגיל ב'גדרים'. אבל נתבטלים עלידי המנהיג שבעיר, המסדר הגבוה והמסים על כל אחד ואחד לפי ערכו שיוכל לסבל (ה'הור'ים ח"ב יב; התנשאות ח"ב ו - ובלקוטי מוה"ר ח"ב כז). **[כה]** כשאדם יוצא לשוק, ומתירא שלא יבוא לידי 'ה'הור', עלידי 'ראיה' שיראה נשים יפות, יאמר הפסוק (לשניה לג. ז): "הן אראלם צעקו חצה, מלאכי שלום מר יבביון". ועלידי זרה ינצל מ'ראות' (ה'הור'ים ח"ב יג). **[כו]** הסתכלות למזרח, מבטל 'ה'הור'י'נות' (ה'הור'ים ח"ב יז). **[כז]** ה'בכיה', מבטל 'ה'הור'י'נות' (ה'הור'ים ח"ב יח). **[כח]** עלידי 'גנבות דעת', בא לידי 'ה'הור'י'נות' עם 'גזירה' (ה'הור'ים ח"ב כ). **[כט]** מי שבא לו 'ה'הור'י'נות' עם "פת אל גבר" (מלאכי ב. יא), פידוע שיהיה לו איזהו 'נפילה', או 'חולאת' יבוא על אשתו ובניו (ה'הור'ים ח"ב כא; נפילה ח"ב ב). **[ל]** לבטל 'ה'הור'י'נות: יציר דמוות אביו. עצה על 'ה'הור'ים': לבעס על איזה דבר, ורמז (תהלים ד. ח): "רגזו ואל תחטאו". (שמעתי מרבנו ז"ל בפרוש: שהפנה לרגז ולבעס על עצמו, אבל חלילה לבעס ממש וכו'). גם סגולה: לנתק ממקומו ולילך למקום אחר; גם טוב לקפץ ממקומו (ה'הור'ים ח"ב כג). **[לא]** עלידי 'נאוף', נופל ל'תפיסה', או לחלי באב רגלים. גם "תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה" (סוטה כב. עבודה זרה יט): נופל לזה. גם מדיקין שולטין עליו. וסגלת הצדקה: לבטל כל אלו הענינים (הוראה ו; נאוף ח"ב א; פדיון שבויים ח"ב א; צדקה ח"ב א). **[לב]** מי שערב בעד רשע, נופל לידי 'תאות נאוף'; גם נופל לחלשה' (ה'הור'ים ח"ב ח). **[לג]** ה'דרכים' - מביאים את האדם ל'לשו'ן הרע', עבודה זרה, 'גלו'י'ערייות' ו'שפיכות דמים'. ואלו העברות מפסידין ה'פרנסה' (דף ח"ב ו; קמון ח"ב כב). **[לד]** עלידי 'נאוף', מאבד את ה'זכרון' (זכירה ז). **[לה]** אין עושין גם ל'נאוף' (ישועה ז). **[לו]** בנים הנולדים עלידי ה'לחשים' של 'שמות הטמאה' או עלידי 'פשוף', הם יהיו נואפים (פשוף א). **[לז]** מי שאין לו עת קבוע ללמוד, הוא בא ל'ה'הור'י'נות' (למוד נב). **[לח]** עלידי 'לצנות' - יהיה לו נושים הרבה, והם ימשלו בו; גם נכשל ב'נאוף'; גם אשתו מושלת בו (לצנות א). **[לט]** ה'נאופים', לרב הם 'בעלי מריבה' לצדיקים (מריבה ב). **[מ]** עלידי ה'מחלקת', נופל ל'תאות נאוף' (מריבה ח"ב ג). **[מא]** העומד ב'נסיון' של נאוף, יזכה ל'עשר גדול' בין השונאים שלו (קמון ד). **[מב]** ה'גשמים' נעצרים - בשביל עבודה זרה, ובשביל 'נאוף', ובשביל צדיק שלא נספד בהלכה, ובשביל מקפחי פרנסת אחרים (קמון נה). **[מג]** עלידי 'נאוף', בא 'עניות' (קמון סא). **[מד]** זקן מנאף, אין הדעת סובלתו. ואחר כך הוא נבזה בעיני עצמו (נאוף ז). **[מה]** 'תאות נאוף' אינו נרחק מן האדם, אלא עלידי 'הרחקת ראות העין והמחשבה' (נאוף ט). **[מו]** עלידי ה'זין', רב נאוף (נאוף יא). **[מז]** נאוף של אשה, מחריב את הבית (נאוף טז). **[מח]** ה'מכנסים', מכפרים על 'גלו'י'ערייות' (נאוף כג). **[מט]** עלידי 'נאוף', נופלים הצדיקים (נאוף כד). **[נ]** עלידי שמקונו על 'מיתת הצדיקים', עלידי זרה משפר את עצמו מאהבת נשים' (נאוף כה). **[נא]** הפא על 'אשת איש', סוף שבא

לידי 'שפיכות דמים' (נאוף כז). **[נב]** מי שהוא מבער נואפים, בזה הוא מתקן חטאת אבותיו (נאוף כח). **[נג]** 'ה'הור'י'נות, באים מחמת שבירת כלי של חסד, ולפי רב הניצוצות, הן רוב המחשבות של נאוף' (נאוף לב). **[נד]** עלידי 'נאוף', באים ל'גלות' תחת יד שרים לצים, ונעשה 'בעלי חוב' (נאוף לו). **[נה]** בזכות ש'ה'נקבות' נזקרים מ'נאוף' - יבוא משיח; גם לא יצטרך אדם לחברו; ויכבוד הצדיקים נתגדל (נאוף לז). **[נו]** 'נאוף' בא: עלידי התעסקות ב'שמות הטמאה' וב'כשפים' (נאוף לח). **[נז]** עלידי 'נאוף', בא 'שכחה' (נאוף מ). **[נח]** עלידי 'מיעוט אמונה', באין 'ה'הור'י'נות' (נאוף מג). **[נט]** בעון 'כשוף' ו'נאוף', הצדיק נסתלק (נאוף מד; צדיק קסב). **[ס]** בני נואפים, יהיו נצרכים ל'כשוף' (נאוף מה). **[סא]** בנים הנולדים עלידי עסק ה'כשוף', יהיו 'נואפים' (נאוף מז). **[סב]** ה'נואפים', לרב הם מתנגדים לצדיקים (נאוף מז; צדיק קסג). **[סג]** עלידי 'נאוף', מאבד את ה'זכרון' (נאוף מט). **[סד]** עלידי 'נאוף', ה'בושה' נסתלק (נאוף נ). **[סה]** עלידי 'אכילה גסה', בא ל'נאוף' (נאוף נא). **[סו]** 'ה'הור'י'נות, באים עלידי 'שבושת שקר' (נאוף נד; שבושת ד). **[סז]** מי שהוא 'ערב' בעד רשע, נעשה 'נאוף' (נאוף נה). **[סח]** עלידי 'גלו'י'ערייות', בא 'ה'ריגה' (נאוף נז). **[סט]** עלידי ה'מחלקת', נופל ל'תאות נאוף' (נאוף ח"ב ב). **[ע]** עלידי 'תאות נאוף', בא עצירות; ועלידי 'עצירות', בא 'צרעת' (נאוף ח"ב ד). **[עא]** עלידי 'טובות שעושה עם בני אדם, נתבטל 'תאות נאוף'; וכן להפך (נאוף ח"ב ה). **[עב]** אשה שנתבעת לזנות, אף על פי שלא נבעלה, התביעה לחוד עושה בה רשם (נאוף ח"ב יג). **[עג]** עלידי 'זנות', בא 'רציחה' (נאוף טו). **[עד]** עלידי 'זנות' עם האמות, בא 'שמד' (נאוף ח"ב טז). **[עה]** מי שנוטל שררה לעצמו, על ידי זונה בתו נעשית זונה חס ושלום (נאוף ח"ב יז). **[עו]** ה'בעלי חשבונות', על פירב הם 'בעלי תאות נאוף' (נאוף ח"ב יח). **[עז]** עלידי 'מעשר', נתבטלים 'ה'הור'י'נות' (צדקה ח"ב יא). **[עה]** 'קרי' בא, עלידי 'דבור מזנות'; גם עלידי שגפול מאמונתו (קרי א). **[עט]** עלידי 'שכרות', נופל ל'ה'הור'י'נות' נאוף' (שכרות ז).

"ואל אשה בנות טמאתה לא תקרב לגלות ערותה"
(ויקרא יח, יט)

עניני נדה - נמצאים בפרשת טהרה (מצורע)

"ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא"
(ויקרא יח, כב)

סח. ספר המדות, עניני משכב זכר - [א] עלידי 'נאוף', בא לידי תאות 'משכב זכר' (נאוף ב). **[ב]** עלידי 'משכב זכר', בא לידי ה'הור'י'נות עבודה זרה (ה'הור'ים ג). **[ג]** מי שעובר על 'משכב זכר', עלידי זרה נתפס בתפיסה (נאוף לג; פדיון שבויים ו).

"ולא תקיא הארץ אתכם וגו', כאשר קאה את הגוי"
(ויקרא יח, כח)

סט. ח"א קנט - בשמקרב להצדיק, אף שאינו מקבל ממנו כלל - הוא גם כן טוב מאד, וה'אמונה' לבדה שמאמין

"אל תפנו אל האלילים" (ויקרא יט, ד)

ד. ח"א לו, בסוף - "מאן דגלי עריין, הכי איהו אתגלי בין אנון עריין, דאנאן אלקים אחרים" (תקוני-זוהר פט:). ובשביל זה מובא בזהר (קדושים פד:): "כד חזי רבי שמעון נשי שפירין, אמר: 'אל תפנו אל אלילים'" (ויקרא יט, ד) - כי 'נאוף' היא 'ערייות', 'אלקים אחרים' (שמות כ, ב), 'מלכות הרשעה'.

ה. ח"א עב - באמת מי שיש לו 'דעה' - הוא אצלו 'שטות גדול', ואינו נחשב אצלו אפילו לשום מעלה, מה שאינו נופל עליו 'הרהורי-זנות', ואינו-צריך כלל לזרז ולנענע ראשו כלל. וכמו שאצל רב בני-אדם הוא שטות ושגגות 'הרהורי עבודה-זרה', כן אצלו שטות ה'הרהורי-זנות'. ועלי-כן איתא בזהר (קדושים פד:): "שרבי שמעון בר יוחאי כד חזא נשין שפירין, אמר: 'אל תפנו אל האלילים'" (ויקרא יט, ד) - כי הם בחינת 'אלילים'.

"איש אמו ואביו תיראו" (ויקרא יט, ד) - ענין 'מורא אב ואם'

ו. ח"א ס, ד - 'שלמות היראה', היא בבחינת 'שלש קוין'. א) "מורא שמים" (אבות פ"א מ"ג). ב) "מורא רבך" (שם פ"ד מ"ב). ג) "מורא אב ואם" (ויקרא יט, ג). וכשיש 'חכם-הדור' שזוכה ל'תלמידים הגונים' ול'בנים הגונים', אזי ה'יראה' בשלמות. כי יראת החכם והרב שבדור - הוא בחינת "מורא שמים". ו'תלמידים' - יש להם 'יראת הרב', בחינת "מורא רבך". ו'הבנים' - יש להם "מורא אב ואם". שעלי-ידי 'שלש יראות' אלו, ה'יראה' בשלמות.

ובחינת 'יראה' של כל אחד מהשלש הנ"ל - צריך שיהיה כלול משלש שלש. דהינו: 'מורא של הרב' וכו'. ו'יראת התלמיד' וכו'. ו'יראת הבן' שהוא "מורא אב ואם", צריך להמשיכה בבחינת 'נחלת אבות', בחינת (משלי יט, יד): "בית והון נחלת אבות". וצריך שתתפשט ה'יראה' על כל 'חלקי עשירות', שהם 'נחלת אבות'. דהינו בחינת 'שלש קוין', בחינת (בבא מציעא מב:): "לעולם ישלש אדם מעותיו, שליש בפרקמטיא, ושלש בקרקע, ושלש בידו". וכו'.

"פגול הוא לא ירצה" (ויקרא יט, ז)

ז. ח"א לו, ו - עקר 'חסרון הפרנסה' שנתמעט בדורות הכלל, אין זה אלא עלי-ידי ה'שוחטים' שאינם מהגנים'. כי יש שוחט הגון מאכיל ומפרנס ל'ישראל', כי מלביש ה'נפש שבחי' - ב'מדבר', בדבור הברכה שמברך. וכשאינו הגון, אזי כשעומד עם ה'חליף' לשחט ה'חי', עומד כ'רוצח-נפשות', ויש צער להנפש-החי שצוּקת בקול מר, כי אינו שם בשעת הברכה, וחושב 'מחשבת פגול'. אזי לו להשוחט הזה שהרג את הנפש ומסר אותה בכף אויביה, ועלי-ידי-זה ה'פרנסה' ביגיעה וטרחה גדולה.

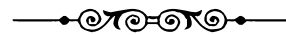
"לא תגנבו" (ויקרא יט, יא) - "ולא תגזל" (ויקרא יט, יג)

ח. ח"א ט, ט - הגזל את חברו, גורם דם-נדה לשכינה, בבחינת (חזקאל ג, יט): "וזהבם לנדה". - בשביל זה נקרא 'גזלה' בחינת 'גנב', כמו שכתוב (ישעיה כד, טז): "ובגד בוגדים בגדו" -

בהצדיק, מועיל לעבודת השם-יתברך, ונאכל להצדיק ונתהפך למהותו ממש. וכן 'ארץ-ישראל' יש לה הפח הזה, כי היא "ארץ אכלת יושביה" (במדבר יג, לב), שהיושב שם, נאכל אצלה ונתהפך למהותה הקדוש. אך העקר תלוי ברצון, אם רצונו חזק מאד להתקרב להשם-יתברך ולעבד אותו, רק שקשה לו לשבר תאוות גופו, אז עלי-ידי ה'התקרבות', נאכל להצדיק.

אך אם אין רצונו כלל לעבד את השם - לא יועיל לו שום התקרבות לצדיקים, והוא בחינת מזון שאינו נתהפך לנזון, כגון אם אוכל אכילה שאין הטבע סובלת אותו וכו', שהגוף מקיא אותו. כן הוא בחינה זו - כי הצדיק אינו יכול לסבל, ומקיא אותו. והוא בחינת הכתוב בארץ-ישראל (ויקרא יח, כח): "כאשר קאה את הגוי" - שאינה יכולה לסבל להיות נאכל אצלה שיתהפך למהותה, רק היא מקיאה אותו, השם יצילנו.

על הפסוקים בהפטרות פרשת אחרי: "הלוא נבני נשיים אתם לי" (עומס ט, ז) - ענין ב'לקוטי-הלכות', 'ראשית-הגז' ד, ד - חזוק עצום ונפלא על-פי התורה "רפ"ב אומרה"

פרשת קדושים

"קדשים תהיו כי קדוש אני" (ויקרא יט, ב)

"כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה" (רש"י ויקרא-רבה כד, ו)

א. ח"א יא, ג - עלי-ידי שיהיה נזהר ונשמר שיהיה 'כבוד השם-יתברך' בשלמות, זוכה לדבורים המאירים בתורה שמאירים לו לתשובה. וזה תלוי ב'שמירת הבריית-קדש'. - ו'כבוד' בשלמות, אינו ב'ראם עלי-ידי 'וא"ו' שימשיך לתוכה, כי 'כל מקום שנאמר וא"ו, הוא מוסיף" (פסחים ה, ה), הינו בחינת 'תוספות קדשה', 'שמירת-הבריית', כמאמר חז"ל (ויקרא-רבה כד, ו): "כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה" - כי זה תלוי בזה, 'צאות' ו'נאוף', כמו שאמרו חז"ל (סוטה ד:).

ב. ח"א יט, ג - עלי-ידי 'לשון-הקדש', רוממנו מכל הלשונות העמים. הינו: שהרע שיש להלשון של האמה אחיזה בו - נתבטל ונופל עלי-ידי 'לשון-הקדש'. וה'דע' הפולל של 'תאוות-נאוף' שכל השבועים-לשון כלולין בו, נופל ונתבטל. כי עלי-שם-זה נקרא 'לשון-הקדש' - כי 'כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה" (ויקרא-רבה כד, ו). [וזה זמין עלי-ידי קדשת הלשון והדבור שמקדשין אותו בדבורים קדושים. לקוטי-עצות 'קדשה' א]

ג. ח"א לו, בסוף - מי שמקדש עצמו מ'זאת התאוה' - נתקשר ב'מלכות-שמים', 'הנקרא 'אני'" (זהר מקץ רד:), כמו שכתוב (ויקרא יט, ב): "קדשים תהיו כי קדוש אני", ויבכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה תמצא קדשה" (רש"י שם; ויקרא-רבה כד, ו). "אבל מאן דגלי עריין, הכי איהו אתגלי בין אנון עריין, דאנאן אלקים אחרים" (תקוני-זוהר פט:).

הינו 'פגם הבגדים', בחינת (שבת קיג): "שנמצא רבב על בגדיו", בחינת 'פגם הבגדים'.

ט. ח"א לה, א - דע: כי 'תשובה' היא לשוב את הדבר למקום שנטל משם, והוא בחינת 'זרקא' - דאזדריקת לאתר דאתגטילת מתמן" (תקוניז'הר מג: ס. פז: ועוד). ומאן ההוא אתר, הוא 'חכמה', שהוא שרש כל הדברים, כמו שכתוב (תהלים קד, כד): "כלם בחכמה עשית".

לבקוטי-הלכות, גזלה ג: ה'תשובה' על כל הטטאים, הוא בחינת תקון הגזלה והעשק אשר גזל ועשק את הקדוש-ברוך-הוא וננסת-ישראל על-ידי חטאיו. ועל-כן איתא בזוהר הקדוש ומובא בדברי רבנו ז"ל (ח"א לה, א): "שתשובה הוא בחינת 'זרקא', דאזדריקת לאתר דאתגטילת מתמן" - הינו: להחזיר את הדבר למקום שנטל משם.

י. ח"א נט, ה - כל ה'נפשות' שרשם ב'עשירות', בבחינת (דברים כד, טו): "ואליו הוא נושא את נפשו". בשביל זה "הגזל" ממוז' ישראל, כאלו גזל את נפשו" (בבא-קמא קיט.).

יא. ח"א סט - 'חמר' אסור גזלה אפלו במחשבה' - הגזל את חברו, גזל ממונו בניו, על-ידי שגזל ונטל התנוצצות אור נפשה של אשת חברו שגזל ממונו. וזה שאמרו חז"ל (בבא-קמא קיט.): 'הגזל את חברו, כאלו גזל ממונו נפש בניו ובנותיו'.

וזה סוד פונת הגמרא (בבא-קמא קג.): "הגזל את חברו שנה פרוטה, יוליכנו אחריו אפלו למדי". הגמרא היא נעלמת ונסתרת מאד, וזה פונתם האמת: "הגזל וכו' יוליכנו אחריו אפלו למדי" - הינו למודי ה', הינו הבנים, כמה שכתוב (ישעיה נד, יג): "וכל בניך למודי ה'" - שצריך להחזיר לו אפלו הבנים שגזל ממונו על-ידי שגזל את ממונו.

ודע: שעל-ידי 'צדקה', יוכל לתקן 'ממונו גזלה' שגזלו על-ידי 'חמדה'. כי 'גזלה' ממש, אין לה תקון עד שישב את הגזלה, וכן 'אם גזל את הרבים, צריך לעשות בהממון שגזל צרכי רבים' (פיצה כט.). אבל אם יש לו ממון גזלה על-ידי 'חמדה', זה יכול לתקן על-ידי 'צדקה' - שעל-ידי 'צדקה' - יתקנים אצלו 'ממונו', אף שהיא של 'גזלה' על-ידי 'חמדה'. (עין בפנים באריכות כל התורה).

יב. ספורי מעשיות, מעשה ג מחגר - הספור של הגזלנים, וסופם. והתשובה שנתן החגר לראש הגזלנים, וסופו.

יג. ספר המדות, עניני 'גנבה וגזלה' - [א] מי שנפתה לבו לגזל, וכיון שהתיר לעצמו גזלת חברו הרי הוא מוכן לכל חטא ועון, ואין תקנה להסירו מדרך הרעה (גנבה-וגזלה א). **[ב]** בעון הגזל, הגובאי עולה, ורעב הוה, ובני אדם אוכלין בשר בניהם (גנבה-וגזלה ב). **[ג]** הגזל את חברו שנה פרוטה, כאלו נוטל נשמתו ונשמת בניו ובנותיו, ואפלו גרמא (גנבה-וגזלה ד). **[ד]** מי שלא חס על ממונו חברו, בידוע שהוא 'גנב' (גנבה-וגזלה ה). **[ה]** מי שנוטל חלק מגנבה, לסוף שיתגלה הדבר (גנבה-וגזלה ו). **[ו]** עיר שיש בה גנבים, בידוע שהרב אוהב שחד (גנבה-וגזלה ז). **[ז]** על-ידי דברים-בטלים, באים גנבים (גנבה-וגזלה ח). **[ח]** מתר לגנב 'דעת הבריות', כדי להציל נפש מישראל (גנבה-וגזלה ט). **[ט]** מי שמביש פני חברו, לסוף שמקים עדות שקר,

כדי שיגזל ממונו (גנבה-וגזלה טו). **[י]** על-ידי 'גנבת-דעת', בא חס-ושלום 'חלי הראה וחסדה' (גנבה-וגזלה ח"ב א). **[יא]** על-ידי 'גנבת-דעת', בא לידי 'הרהורי-זנות' עם 'גזילה' (גנבה-וגזלה ח"ב ב: הרהורים ח"ב כ). **[יב]** הגזל את חברו, על-ידי-זוה מטמאין אותו בטמאת קרי (ממוז' יד). **[יג]** על-ידי 'גנבה', מפסיד את ה'דעת' (גנבה-וגזלה ח"ב ג: דעת ח"ב טז). **[יד]** הדגנבה, מזיק ל'עניים' (גנבה-וגזלה ח"ב ד: ראיה ח"ב יד). **[טו]** מי שיש לו 'הרהורי-נשים', בטולם: על-ידי שלא יגנב 'דעת-הבריות' (הרהורים ס). **[טז]** כשתשמר את-עצמך מ'גזלות' ומ'שבועות' ומ'שקר' - לא תפול ממדרגתך (נפילה יא). **[יז]** על-ידי 'גנבה', ה'משקות' מתקלקל (משקה א). **[יח]** כשמוציא גזלה מתחת יד חברו, כאלו נתן צדקה (צדקה י).

"ולא תשקרו איש בעמיתו" (ויקרא יט, יא)

יד. ענין 'אסור דבורי שקר' - נמצאים בפרשת 'משפטים', בפסוק (שמות כג, ז): "מדבר שקר תרחק".

"ויראת מאלהיך" (ויקרא יט, יד-לב)

"דבר המסור ללב של אדם נאמר בו ויראת" (רש"י שם; קדושין לב:)

טו. ח"א יד, ז' - לפי ה'כבוד' שמכבד יראי-השם, בן עולה ה'כבוד' לשרשו. ועקר הדבר: שיכבד 'יראי-השם' בלב שלם, כמו שאמרו חז"ל (קדושין לב:): "דבר המסור ללב, נאמר בו 'ויראת מאלהיך' (ויקרא יט, יד-לב), ושם עקר ה'כבוד', כמו שכתוב (ישעיה כט, יג): "בשפתי כבודי ולבו רחוק ממני". - וזה בחינת (תהלים פא, ד): "בפסא" - לשון 'התפסא', שזה הדבר מכסה מעין כל.

טז. ח"א טו, ג - שרש ה'יראה' הוא 'דעת', כמו שכתוב (משלי ב, ה): "אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא". ועקר ה'דעת' הוא ב'לב', כמו שכתוב (דברים כט, א): "ולא נתן לכם לב לדעת". גם שם עקר ה'יראה', כמו שאמרו חז"ל (קדושין לב:): "דבר המסור ללב, נאמר בו: ויראת מאלהיך" (ויקרא יט, יד-לב), הינו שידע ממי יתירא, הינו: "ליראה את השם הנכבד" (דברים כח, נח), יראת הרוממות.

יז. ח"א קנד - כל היסורין והדינים שיש לאדם, הם מהיראות הנפולות שנגפלו לתוך הדבר שמתפחד ויש לו יסורין ממנו, וצריך להעלותם לשרשם למקומם. ומקום היראה היא ב'לב', כמו שפרש רש"י (ויקרא יט, יד-לב): "דבר המסור ללב של אדם נאמר בו ויראת", וה'יראה' צריכה להיות עם 'דעת', ו'הדעת' צריך להיות ב'לב'. ואזי נאמר (משלי ב, ה): "אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא".

יח. ח"ב א, ד - 'שלמות היראה' תלויה ב'לב', כמו שאמרו חז"ל (קדושין לב:): "דבר המסור ללב נאמר בו ויראת".

"ולא תשבעו בשמי לשקר" (ויקרא יט, יב)

- ענין 'שבועת שקר' -

יט. ספר המדות, ענין 'שבועת-שקר' - [א] מי שנוהר מ'שבועת-שקר', בודאי לא יעבר על (ויקרא יט, יח): "לא תקם ולא תטור" (אקבה י). **[ב]** על-ידי 'שבועת-שקר', נופלים מ'אמונה' (אמונה לה; שבועה ב). **[ג]** על ידי 'שבועת-שקר', באין

ה'הורג' נאוף (נאוף נד; שבועה ד). **[ד]** כשתשמר את עצמך מ'גזלות' ומ'שבועות' ומ'שקר' - לא תפל ממדרגתך (נפילה יא). **[ה]** על כל עבדות שבתורה, נפרעין ממנו. וכן (שבועת שקר), ממנו, וממשפחתו, ומכל העולם כלו. וממנו נפרעין לא לתר (שבועה ח). **[ו]** דברים שאין אש ומים מכלין אותם, שבועות שקר מכלין אותן (שבועה ט).

"לא תעשו עול במשפט" (ויקרא יט, טו)
- ענין קלקול ותקון המשפט -

כ. ח"א ב, דה - עקר ה'מחשבות זרות', הם על-ידי 'קלקול המשפט'. כי 'משפט' הוא בחינת 'ענין', כמו שכתוב (בראשית יד, ז): "ויבאו אל עין משפט", ועל-ידי 'קלקול משפט', בא קלקול ל'ענין', כמו שכתוב (דברים טז, יט): "כי השחד יעור עיני חכמים" - זה בחינת 'מחשבות זרות' שבתפלה, שהם "עניני דמכסין על ענין" (זהר פנחס רנב), כמו שכתוב (איכה ג, מד): "סבותה בענין לך" וכו'. - ולעתיד שיתקן בחינת 'משפט', כמו שכתוב (ישעיה א, כז): "ציון במשפט תפדה" - אזי יתעבר "עניני דמכסין על עינא", כמו שכתוב (שם נב, ח): "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון".

ועל-ידי מה זוכה לבחינת משפט? - על-ידי 'צדקה' - שעל-ידי 'צדקה' אוזנין במדת ה'משפט', כמו שכתוב (דברים לג, כא): "צדקת ה' עשה ומשפטיו". וכמו שכתוב (תהלים צט, ד): "משפט וצדקה ביעקב" וכו', כי 'צדקה' הוא על-ידי 'משפט' וכו'. כמו שכתוב (שם עה, ח): "אלקים שפט, זה ישפיל וזה ירים", "שמוריש לזה, ומעשיר לזה" (שמות דב, לא, ג). וכשנזכר 'צדקה', הוא בבחינת "זה ישפיל", שמחסר ממנו, ובבחינת "וזה ירים", שמעשיר לעני. נמצא: שאוזני על-ידי צדקה במדת 'משפט'.

כא. ח"ג ה, יא-יב - על-ידי 'עוונות המשפט', נופלין בחינת 'אהבות' מן ה'מרבבה', כי "כסאות למשפט" (תהלים קכב, ח), בחינת ה'מרבבה', שם הוא בחינת 'אהבה קדושה', בבחינת (שיר השירים ג, י): "מרבבו ארגמן, תוכו רצוף אהבה". וכשנפגם ה'מרבבה' על-ידי 'עוונות הדין', נופלים משם 'אהבות נפולות', ועל-ידי צדקה בא חסיד ושלום פגם הברית.

ועוונות המשפט נעשה על-ידי בחינת 'תפלין רעים', כי ה'תפלין מחין' נעשין על-ידי שמעלין ה'לחות' ושמנונית הגוף, מבחינת "החתים בשרו" (ויקרא טו, ג), לבחינת 'חותם דקדשה', בחינת 'תפלין מחין'. ויש 'לחות' שצריכין לצאת, בבחינת 'טפת עשו וישמעאל'. וכשמעלין בחינת אלו ה'שמנוניות' מבחינת "החתים בשרו", אל המוח - אזי נתערב פסלת בה'מחין' וה'תפלין', ועל-ידי צדקה נעשה 'קלקול המשפט' וכו'.

וזהו (תבוק א, ד): "על-כן יצא משפט מעקל", הינו 'קלקול המשפט'. כי ה'משפט' על-ידי ה'מוח', כמו שכתוב בשלמה (מלכים א, כח): "כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו לעשות משפט". ועל-כן כשנפגם המוח, נתקלקל המשפט. - וזה 'מעקל', אותיות 'עמל'ק', שעל-ידו בא הטמאה הנ"ל, בבחינת (דברים כה, יח): "אשר קרה בדרך". - והתקון: על-ידי

'קשור המרבבה', בחינת: "מרבבו ארגמן", שהם 'רפאל וגבריאל' וכו', שהם 'מלאכי המרבבה' שצריך לקשרם, לתקן פגם המרבבה' שמשם באין ה'אהבות הנפולות'.

"בצדק תשפט עמיתך" (ויקרא יט, טו)

"הוי דן את חברך לכף זכות" (רש"י שם; שבועה ל; ספרא קדושים ד)

כב. ח"א ג - על-ידי ששומע הנגינה ממנגן בשר - מתקן 'בנין המלכות' שלו. - ואזי כשיתקן בחינת 'מלכות' שלו, יוכל למשל בכל מה שירצה, ויכל להמית לזה ולהחיות לזה, ונמצא עולם חרב. לזה אמר (אבות פ"א מ"ו): "והוי דן את כל האדם לכף זכות" - כי אין הקדוש ברוך הוא חפץ בחרבן העולם, "כי לא לתהו בראה, לשבת יצרה" (ישעיה מו, יח).

כג. ח"א ו, בסוף - צריכין לזהר מאד "לדון את כל אדם לכף זכות", ואפלו החולקים עליו ומביזין אותו, צריך לדונם לכף זכות ולשתק להם, ועל-ידי זה נעשה בחינת 'כתר', כמו בא במדרש (ויקרא יב, ח): "משל לאחד, שמצא את חברו שהוא עושה כתר. אמר לו: בשביל מי, אמר לו: בשביל המלך. אמר לו: ביון שהוא לצד המלך, כל אכן טוב שתמצא תקבענו בו". כך כל אחד מישאל הוא בחינת כתר להשם יתברך, וצריך להכניס בו כל מין אבנים טובות שאפשר למצא.

דהינו: שצריכין להשתדל לחפש ולבקש אחר כל צד זכות ודבר טוב שאפשר למצא בישאל, ולדון את הכל לכף זכות, וכמו שאמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ו): "הוי דן את כל אדם לכף זכות". נמצא: שעל ידי שדנים את הכל לכף זכות, כי מוצאין בו זכות שאינו חייב בל"כך במה שמבזה אותו, כי לפי דעתו וסברתו נדמה לו שראוי לו לבזות אותו וכו' - על-ידי זה נעשה בחינת 'כתר'.

כד. ח"א קלו - "הוי דן את כל אדם לכף זכות" (אבות פ"א מ"ו). כי כשיש מחלוקת על אדם, צריך לחקור למצא זכות בחברו במה שחולק עליו, כדי לדנו לכף זכות. כי המחלוקת לא ימנע משני פנים: א) או מחמת שחבירו גדול ממנו במעלה, ועל-כן חולק עליו על שלא הגיע למדרגתו. ואזי צריך להשתדל שיעצור הוא גם-כן למדרגת חברו, בכדי שיהיו שניהם שווים, ואזי לא יהיה מחלוקת. ב) או לפעמים להפך, שהוא גדול מחברו, והמחלוקת מחמת שחברו מתקנא בו על שלא הגיע למדרגתו.

ועל-כן צריך לדנו לכף זכות - ובזה הוא מעלה חברו לכף זכות. ואז הם במקום אחד, הינו במדרגה אחת. ואזי בודאי לא יהיה 'מחלוקת' - כי 'מחלוקת' הוא רק מחמת שהם משנים זה מזה. אבל אם יהיו שניהם במדרגה אחת - בודאי לא יהיה 'מחלוקת' - כי בדבר אחד אין שיה 'מחלוקת'.

ובזה שמעלה את חברו לכף זכות - יוכל להיות שחברו יחזר בו ולא יהיה שוב 'מחלוקת', או שיהיה לו מפלה - כי יוכל להיות ש"גחלים אתה חותה על ראשו" (משלי כה, כב) בזה שאתה מעלהו לכף זכות.

וזהו: "הוי דן את כל אדם לכף זכות" - "דן" דיקא - כי הוא בחינת 'דין ומשפט' ממש. כי ידוע (שערי הגלגלים, הקדמה כב):

"שקדם שעולין לאיזה מדרגה, דנין את האדם". ועל-כן בזה שאתה דן אותו לכף-זכות, ואתה מעלהו למדרגה יותר גבוהה, דנין אותו, וכפי שיצא המשפט בן יקום.

כה. ח"א קנו - עלידי שמצדיק הרבים, הינו עלידי שמקרב בני אדם לעבודת השם-יתברך, או עלידי שדן כל אדם לכף-זכות, שגם זה נקרא 'מצדיק הרבים' - עלידי-זה מוריד חמימות והתלהבות להשם-יתברך, כמו שכתוב (דניאל יב, א): "ומצדיקי הרבים כפוכבים". ועלידי-זה מטהר לבו. ואז זוכה לדבר דבורים חדשים בכל פעם שמתבודד, שהם בחינת 'רוח-הקדש' ממש.

כו. ח"א רז - כל ה'דבורים' הם בחינת 'גבורות', כמו שכתוב (תהלים קמה, יא): "וגבורתך ידברו". וצריך להמתיקם עלידי 'למוד-התורה' ו'דבורים-טובים' שמדברים. ולפעמים יוצאין 'גבורות-קשות' רחמנא-לצלח, והם באים ל'גדולי-הדור', מחמת שיש להם דעת גדול, ובוקעין ויוצאין מהפה, ונעשה מהם 'דבורים', וצריך לראות להמתיקם. וכשאין ממתיקים אותם - אזי מתחילין לדבר באלו ה'דבורים', 'דבורים-דעים' על הכלל או על הפרט, או שמדברין על 'צדיק-הדור', ואזי נופלים עליו ה'גבורות-קשות', והוא צריך לראות להמתיקם.

ועלידי שהוא דן אותם לכף-זכות בזה שמדברים עליו - נמצא שהוא "מטה כלפי חסד" (ראש-השנה יז, א), ובזה ממתיקם. או עלידי שמקבל באהבה ה'סורים' שמדברים עליו - עלידי-זה הוא ממתיק גם-כן 'דבורים' שלהם, שהם ה'גבורות הקשות'.

כז. ח"א רפג - דע: כי צריך לדון את כל אדם לכף-זכות, ואפלו מי שהוא 'רשע-גמור', צריך לחפש ולמצא בו 'איזה מעט טוב' שבאותו המעט אינו רשע. ועלידי-זה שמוצא בו 'מעט טוב', ודן אותו לכף-זכות - עלידי-זה מעלה אותו באמת לכף-זכות, ויוכל להשיבו בתשובה.

וכמו שצריכין לדון אחרים לכף-זכות, אפלו את הרשעים, ולמצא בהם 'איזה נקודת-טובות', ועלידי-זה מוציאין אותם באמת מ'פח-חובה' ל'כף-זכות' - כמו-כן הוא אצל האדם בעצמו: שצריך לדון את-עצמו לכף-זכות, ולמצא בעצמו איזה 'נקודה-טובה' עדן - כדי לחזק את-עצמו שלא יפל לגמרי חסו-שלו, רק אדרבא: יחיה את עצמו וישמח את נפשו, ב'מעט הטוב' שמוצא בעצמו.

כח. ח"ג קנה - עקר 'אמירת תהלים': לומר כל מזמורי תהלים על-עצמו, למצא את-עצמו בתוך כל מזמור. כי כל המלחמות שבקש 'ידו-המלך' שיצילהו השם-יתברך מהם, צריכין לפרש לעצמו על 'מלחמת היצירה-הרע וחילותיו'. והפסוקים שדוד-המלך משבח את-עצמו, כגון (תהלים פו, ב): "שמרה נפשי כי חסיד אני", וכיוצא בזה - גם זה צריכין לפרש על-עצמו - כי צריכין לדון את-עצמו לכף-זכות, ולמצא בעצמו איזה זכות ונקודה טובה, אשר בבחינת הנקודה טובה הזאת הוא בחינת חסיד, וכיוצא.

כט. ח"ג א, יד - רק הוא לבדו יתברך יכול לדון את האדם, כי הוא יתברך בעל הרחמים, ובדאי הוא מקים בנו

(אבות פ"א מ"ו): "הוי דן את כל האדם לכף זכות". ואנו רואין רחמנותו במה שקבע לנו 'ראש-השנה' שהוא 'יום-הדין', ב'ראש-החדש', כי זה הוא חסד גדול, שאז כבכול הוא יתברך בעצמו מבקש בפירה, בבחינת (שבועות ט. חולין ס:): "הביאו עלי בפירה", הנאמר ב'ראש-החדש', כי איך היינו מרימין פנינו לבקש בפירה מאתו יתברך. ועל-כן אין לנו בושח ביום-הדין לבקש בפירה, מאחר שהוא יתברך בעצמו מבקש אז בפירה.

ל. שיחות הר"ן צו - הצדיק "מטה כלפי חסד" (ראש-השנה יז, א), ודן את כל החולקים עליו לכף-זכות, שפונתם לשם-שמים. כי לא היה העולם יכול לסבל אור הצדיק, שאורו גדול מאד להעולם לסבלו. וגם מחמת שיש כמה דינים וקטרוגים גדולים על הצדיק הגדול האמת. על-כן הם חולקים עליו, ובזה הם משתיקים הדינים והקטרוגים.

וגם עושה לו טובה - כי כשהצדיק צריך לילך מדרגא לדרגה, אזי מנסים אותו אם יש לו "כח לעמד בהיכל המלך" (דניאל א, ד), שהוא הפה של הצדיק החולק עליו, ועלידי-זה מעלין אותו מדרגה לדרגה יותר עליונה. נמצא שעושה לו טובה.

לא. ספר המדות, עניני 'לדון לכף-זכות' - [א] מי שיש לו מחשבות-דעות, ידן את כל בני אדם לכף-זכות תמיד (הרהורים ה). **[ב]** מזונות של אדם נתמעט, כשאין דן את האדם לכף-זכות (קמון סו). **[ג]** הדן את בני-אדם לכף-זכות, יזכה לקבל את המועדים כנכון (רחמנות יב). **[ד]** מי שאין דן את חברו לכף-זכות, באלו הרגו, גם השרים אינם נוהגים עמו בישרנות (שרים ב).

"לא תלך רכיל בעמך, לא תעמד על דם רעך" (ויקרא יט, טז)
"לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעונינו" (ויקרא יט, כו)

לב. ח"א יד, יב - יש 'פעלי לשון-הרע' ומחלוקת, שהולכין ומרגלין ומדברים רכילות ולשון-הרע, ועושיין מריבה ומחלוקת בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. ועלידי שזוכין לקרב ה'רחוקים' לעבודת-השם, שעלידי-זה מאיר 'כבודו' יתברך, וחוזר ועולה לשמשו הינו ל'יראה', עלידי-זה נתבטליו 'פעלי לשון-הרע ורכילות' הנ"ל, ונתרבה השלום בעולם.

לג. ח"א נט, הו - עלידי 'תקון-הפללי', שהוא 'תקון-הברית' - תלוי 'פרנסה בלי טרח'. כי 'פרנסה' בטרחה ובקבדות, הוא מחמת שלא תקן 'תקון-הפללי', שהוא 'תקון-הברית'. כי "מאן דזרק פרווין דנחמא עניות רדף אבתרה, כל שכן מאן דזרק פרווין דמחא" (זהר פנחס רמד).

וזה (ויקרא יט, כו): "לא תאכלו על הדם" - הינו: עלידי ה'דמים' שגורמים לשכינה בחינת 'דם נדה' (פי 'שם' לא-תעשה' תלויים ב'שם' גידים, ששם 'תהלכות הדמים'. ולפי בחינת 'לא-תעשה' שעוברים, כן מעוררים 'דם נדה' להשכינה - אות ג בהתורה). הינו עלידי 'פגם-הברית', בחינת 'פגם בלליות הגידין' - עלידי-זה: "לא תאכלו" - הינו 'פרנסה בטרחה'.

וזה: (ויקרא שם): "לא תנחשו ולא תעונינו" - שהם גורמים בחינת (זהר אחרי עט): "נחש משיח לה לגפה", וגורמים שליטת

ה'שפחה בישא' שהיא 'עת רעה' (קהלת ג - עין זהר תרומה קנה). וזה: "לא תנחשו" - שלא לגרם חס־ושלום: "נחש משיך לה לגבה וכו'". "ולא תעוננו" - שהוא לשון 'עת ועונה' - הינו שלא לגרם חס־ושלום 'שליטת העת־רעה' של ה'כ"ח עתים' (קהלת א).

ובל־זמן שלא תקן 'תקון־הכלל' - אזי ה'דבור' אסור. ומי שמדבר אז, עובר על (ויקרא יט. טז): "לא תלך רכיל בעמך", והוא 'הולך רכיל מגלה סוד' (משלי יא. ג). - ועל־ידי תקון הכללי שמעורר המחין, וממשיך 'לבגנות' לה'צידן, אז ה'דבור' מתר, בבחינת (זהר אמור קה): "פתח פיו".

וזהו (ויקרא יט. טז): "לא תלך רכיל, ולא תעמד על דם רעה" - "רעה" - הינו ה'מחין', תרין רעין דלא מתפרשין (זהר ויקרא ד. ג). כשהם 'אינם עומדים', ונתפסלין מלעשות פעולתם על־ידי 'הגברת הדמים' הפוזצים את ה'מחין' - על־ידי־זה לא תעבר על: "לא תלך רכיל" - כי אז ה'דבור' מתר.

לד. ח"א סא, בסוף - 'רבי שמעון פתח ואמר: "הולך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר" (משלי יא. ג). "הולך רכיל, דלית רוחה רוחא דקיומא (הינו רוח חכמה), ולא הוה מהימנא (הינו אמונת חכמים)" (זהר נשא קכח). כי על־ידי שאין בו 'אמונת־חכמים', אין בו "רוח חכמה" (שמות כח. ג), כי גדון ב'מותרות'.

"מגלה סוד" - זה בחינת 'בטול כתב־ידנו' - שאין מקבלין 'אורי־השכל' מ'ידי הסמיכה'. ועל־ידי 'פגם אמונת חכמים', בחינת 'הולך רכיל' - על־ידי־זה "מגלה סוד" - שנתגלה ונסתלק 'אורי־השכל'. ועל־ידי־זה "בסוד עמי לא יהיו" (יחזקאל יג. ט), "בסוד העבור" (כתבות קרב).

לה. ספר המדות, אהבה' או: 'לשון־הרע' ו - כשאין 'אהבה' בין בני־אדם, על־ידי־זה הם 'הולכי רכיל'; ועל ידי דכילות, באים ל'לצנות', ועל ידי 'לצנות', הם דוברים 'שקר'.

שאר עניני 'לשון־הרע' - נמצאים בפרשת 'טהרה' (מצורע)

"לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא יט. יז)

לו. ספר המדות, עניני 'שנאת־חנם' - [א] כשאין 'אהבה' בין בני־אדם, על־ידי־זה הם 'הולכי רכיל'; ועל־ידי 'דכילות', באים ל'לצנות'; ועל־ידי 'לצנות', הם דוברים 'שקר' (אהבה או: לשון־הרע ו). **[ב]** על־ידי 'שנאה', בא 'בהלות'; ועל־ידי 'שנאה', בא 'שרפה' (אהבה ב). **[ג]** כשתהא נזהר מ'שנאת־חנם' - אזי כשיהיה לה איזהו משפט עם אדם שאינו רוצה לפשר עמו, על־ידי־זה יתפטר עמו (אהבה ט). **[ד]** על־ידי 'שנאת־חנם', נכשל ב'טרפות' (אהבה ח"ב ד). **[ה]** בעוון 'שנאת־חנם', בגים מתים כשהם קטנים (בנים נו). **[ו]** בעוון 'שנאת־חנם', מריבה רבה בתוך ביתו (מריבה קו). **[ז]** בעוון 'שנאת־חנם', האשה מפלת נפלים (מפלת ה).

הוכח תוכיח את עמיתך (ויקרא יט. יז) - **עניני 'תוכחה'**

לז. ח"א י, ד - השכל מוכיח ה'בעלי־גאווה' הרוצים להתגדל: עדין לא תקנתם המעות, ומחמת שלא תקנת את

עצמך, בודאי אינך יכול להוכיח אחרים, כי יאמרו לך: "קשט עצמך תחלה" (בבא־מציעא קז). ועל־כן אינך שנוא, כי המוכיח הוא שנוא, כמו שאמרו חז"ל (כתבות קה): "הא צורבא מרבנן דמרחמי לה בני מתא, משום דלא מוכח להו במלי דשמיא". ואתם לוקחים לעצמכם 'גדלות'. והשכל מוכיח אותם: 'הכל נופל עלי', כי "כל המתגאה, חכמתו מסתלקת ממנו" (פסחים טו).

לח. ח"א יט, ג - צריך לזכור את הפנים, שיוכל כל אחד לראות פניו בפנים שלו כמו במראה, עד אשר בלא תוכחה ובלא מוסר יתחרט חברו תכף על מעשיו, רק כמה שיביט בפנים שלו, יראה את עצמו כמו במראה, איך פניו משקע בחשך.

לט. ח"א נב, א־בסוף - יש 'מוכיחי הדור' הנקראים 'גלילין', על־שם שנותנין עצות להשם־יתברך, וה'עצות' נקראים 'גלילין'. ועל־שם ה'הליכה' שהולכים בשליחותו לישראל להוכיחם ולהחזירם להשם־יתברך. וכשהשם־יתברך גוזר גזר־דין בעולם - מתעצץ עמו, והם מכסים וחותמין אותו, שלא יהיה נעשה ממנו דין אכזרי. והם הולכים ומוכיחים הדור, כדי להמתיק הדין. ונזהרין להתחיתם ולהסתיר ה'דין־תורה', שלא יינקו ממנו החיצונים. ועל־שם זה הן בחינת 'חותם'. והם מרבים שלום בעולם, כי הולכים לפשר ולעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ולפניו יתברך מקטינים הדבר וממליצים טוב בעדם, ולפני ישראל מגדילים החטא מאד. - ועל־ידי 'עצות דקדשה' זוכין ל'אמונה', ועל־ידי־זה זוכין לקבל מוסר מ'מוכיחי־הדור'. - 'קול המוכיח' הוא בחינת 'קול שופר'.

מ. ח"א ל, זח - עקר 'התגלות החסד', שעל־ידו קוצרין וחותכין ומבדילין ה'מלכות־דקדשה' מארבע גליות של העכו"ם - הוא על־ידי 'תוכחה'. כי על־ידי פתיחת פה של המוכיח, נתגלה 'חכמה', ועל־ידי־זה נתגלה ה'חסד'.

וצריכין אנו לקבל תוכחתם - אף־על־פי שהיא לפעמים דרך בזיון שמבזים אותנו - כדי לקבל על־ידו את החסד, כי צריך לדון אותם לכף־זכות, שפובלים צער גדול מאתנו וכו'. - והוא יודע על־ידי ה'עצות' וה'תורה' של כל אחד ואחד, אם תפלתו היתה בהוֹגן אם לאו, ועל־ידי־זה יודע להוכיח כל אחד.

מא. ח"א נו, ב־גד - כל אחד לפי בחינת ה'מלכות' שיש לו, צריך להזהיר ולהוכיח את הנשמות שנכנעים אליו. הן אם הוא מושל בביתו - צריך להזהיר ולהוכיח את בני־ביתו. ואם יש לו ממשלה יותר - מטל עליו להזהיר יותר אנשים. ואם הוא מזהיר ומוכיח אותם - אזי עושה שלום ומציל נפשו, כמו שנאמר (יחזקאל ג. יד): "צפה נתתיה לבית ישראל וכו', ואתה בי הזהרת רשע ולא שב מדשעו וכו', הוא בעונו ימות ואתה את נפשך הצלת". אבל אם אינו מזהיר ומוכיח אותם - אזי הענש עליו. וצריכין לזה 'דעת', כדי לידע איך להוכיחם, ולקרב ולהוכיח את מי שצריכין להוכיח, והוא על־ידי 'אריכות־ימים' וכו' שזוכין על־ידי 'עסק־התורה'.

ועל-ידי-זה ה'דעת' יוכל לידע - שאפלו בתוך ההסתרה, והסתרה שבתוך הסתרה - מלבש 'השם-יתברך' דהינו ה'תורה'. ומזה בעצמו נתגלית ה'הסתרות' ונעשה מהם 'תורה', מאחר שידע שהשם-יתברך נסתר שם. ואזי מאחר שנתגלו ונעשה מהם תורה, התורה בעצמה מוכיחה אותם, בבחינת (זהר שמיני נח). "אוריתא מכרזת קמיה: עד מתי פתים תאהבו פתי" (משלי א. כב), כי באמת התורה מכרזת וצועקת ומוכיחה תמיד, רק שאינו שומע אותה מחמת ההסתרות. ועל-ידי-זה יכולין להוכיח אפלו את הרחוקים מאד מהשם-יתברך, בבחינת הסתרה שבתוך הסתרה.

מב. ח"ב ת, א - אף-על-פי ש'תוכחה' הוא דבר גדול, ומטל על כל אחד מישראל להוכיח חברו, כמו שכתוב (ויקרא יט, ז): "הוכח תוכיח את עמיתך" - אף-על-פי-כן לאו כל אדם ראוי להוכיח, כמו שאמר רבי עקיבא (ערכין טז: - ספרא קדושים ד): "תמה אני, אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח".

כי פשאינו ראוי להוכיח - אזי לא די שאינו מועיל, אף גם מבאיש ריח נשמתם, כי מעורר ה'ריח-רע' של ה'מעשים-רעים'. כמו איזה דבר שיש לו ריח שאינו טוב, כל זמן שאין מזיזין אותו אין מרגישין ה'ריח-רע', אבל בשמתחילין להזיז אותו, מעוררין ה'ריח-רע'. כמו-כן מזיזין ומעוררין ה'ריח-רע' של ה'מעשים-רעים', ומבאיש ריחם, ומחליש נשמתם, ונפסק השפע מכל העולמות התלויים באלו הנשמות.

אבל פשראוי להוכיח - אזי אדרבא מוסיף ונותן בהם 'ריח-טוב'. כי ה'תוכחה' צריכה להיות בבחינת ה'תוכחה' של משה' שהוכיח את ישראל על מעשה העגל, והוסיף ונתן בהם 'ריח-טוב'. - וזה בחינת: הקול המשקה את הגן-עדן, בחינת השיר שיתער לעתיד, בחינת ה'חוט של חסד'. וזהו (תמיד כח): "המוכיח את חברו לשם-שמים, מושכין עליו חוט של חסד, שנאמר: מוכיח אדם אחרי חן ימצא" (משלי כח, כג).

[הערת מוה"רנ"ז ז"ל בלקוטי-עצות 'תוכחה' כ - אל בבלוז רעיוני, כי למעלה (ח"ב ז) הזהיר הרבה: "שידבר כל אחד עם חברו ביראת-שמים", וכל אדם צריך לעסוק בזה. וכאן אמר: "שאינו כל אדם ראוי להוכיח".

אף מבאר היטב למי שמבין היטב פרוש הדברים בפשיטות, כי לדבר עם חברו ביראת-שמים בכל-יום מהתכלית ומה יהיה הסוף וכו', זה צריך בודאי כל אדם לקום, אפלו אדם פשוט לגמרי. אבל 'תוכחה' שהזהיר כאן, הוא ענין אחר לגמרי, כי הוא בשמוכיח את האדם ומזכיר לו עונותיו, שאומר לו: "למה עשית עברה פלונית או מעשה הרעה הזאת"? - וזה צריך האדם לזהר, שלא לחזור 'מעשים-רעים' שלהם, כי יכול להחליש נשמתם על-ידי-זה, על ידי שמעורר ה'ריח-רע' (ענין שם באריכות).

מג. ספר המדות, עניני 'תוכחה' - [א] לא חרבה ירושלים אלא בשביל וכו', גם לא הוכיחו זה את זה (אמונה מב). **[ב]** המוכיח את חברו לשם-שמים, מושכין עליו חוט של חסד (המתקדיון ז). **[ג]** מי שאינו מקבל 'תוכחה', יסורין באין עליו (המתקדיון לו). **[ד]** מי שאינו מקבל 'תוכחה', על-ידי-זה אינו נתגדל (התנשאות יא). **[ה]** 'התנשאות' בא על-ידי 'תוכחה' (התנשאות יג). **[ו]** על-ידי 'תוכחה' לשם-שמים, זוכה ל'התנשאות' (התנשאות מ). **[ז]** על-ידי 'תוכחה', תשא חן (ח ז). **[ח]** המוכיח צריך לומר תוכחתו על-ידי התקשרות הדבור

לשרשו, ואז נתקבל תוכחתו (תוכחה א). **[ט]** מי שגשתמד, אל תוכח אותו, כי לא תועיל (תוכחה ב). **[י]** על-ידי שאין מקבל תוכחות, נחרב מעונו (תוכחה ג). **[יא]** מי שמוכיח את העולם שלא בחכמה, על-ידי-זה מעורר חסיושולם גלות גדול והכבדה מהאמות (תוכחה ד). **[יב]** מפני ענין תוכחה, חוזר בו הקדוש-ברוך-הוא על הטוב שיצא מפיו (תוכחה ו). **[יג]** היכא דידע דלא מקבלי 'תוכחה', הנח להם (תוכחה ז). **[יד]** מי שירא מבני-אדם להוכיח אותם, לסוף שהקדוש-ברוך-הוא שובר אותו לפניו (תוכחה ח). **[טו]** מי שידע להזהיר ואינו מזהיר, גם חברו מידו נענש, גם דם חברו מידו נדרש (תוכחה ט). **[טז]** על-ידי 'תוכחה' שתוכיח, תנוח בקבר בלא 'צער גיהנם', ותזכה ל'גן-עדן' (תוכחה יב). **[יז]** מתר לחדות בשתי ידיים, את זה שלא קבל ממך 'תוכחה' (תוכחה יג). **[יח]** כל-זמן ש'תוכחה' בעולם - 'נחת-רוח', ו'טובה' ו'ברכה' באין לעולם (תוכחה יד). **[יט]** על-ידי 'תוכחה', נמתק הדין ונמשך החסד (תוכחה טו). **[כ]** מי ששומע תוכחה ואינו נתקבל אצלו, ידע שיצטרך ללוות אצל אחרים, וסימן לדבר: "בדברים לא יוסר עבד" (משלי כט, יט), "עבד לזה לאיש מלוה" (משלי כב, ז) (תוכחה ח"ב ג). **[כא]** אל תדבר עם המסיתים אפלו להוכיחם ולקרנם (הרחקת-רשעים יז). **[כב]** כשאתה מוכיח אותם שלא תקנו 'חטאות-נעורים' - תכלל את-עצמך עמם, ועל-ידי-זה יקבלו ממך (תשובה ע). **[כג]** מצוה להחזיר את בני-אדם על כל דבר פשע, ואם אתה ירא שלא ישמע לך, תאמר דברך בשם צדיק אחר, כדי שישמעו אותך (תשובה פו). **[כד]** הדרך שיבזר לו האדם, שיאהב את ה'תוכחות', ויחזיק ב'אמונה יתרה' (תשובה קג).

"ולא תשא עליו חטא" (ויקרא יט, ז)

"לא תלבין את פניו ברבים" (רש"י שם; ערכין טז: ספרא קדושים ד)

מד. ספר המדות, עניני 'אסור הלבנת פני חברו' - [א] מי שהוא נזהר מלביש שום אדם, זוכה ל'מלבושים' (בגדים יג). **[ב]** מי שמביש פני חברו, נתאלם ושוכח (בושה א). **[ג]** טוב לבטל תורה, מלביש בן ישראל (בושה ג). **[ד]** נכון באשר ישמע מרעהו דבר כזה, אל יקפץ ויבישהו, אלא ירמוז לו בתנועה, כדי שיכיר כי לא כן הוא (בושה כז). **[ה]** נח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים (בושה לא). **[ו]** המלבין פני חברו ברבים, באלו שופך דמים, ויורד לגיהנום ואינו עולה (בושה לג). **[ז]** נח לו לאדם שיבזר על 'ספק אשת-איש', ואל ילבין פני חברו ברבים, ואין לו חלק לעולם-הבא (בושה לד). **[ח]** אל תביש עם שאתה בתורה ומצוות, אבל ל'בעל-עברה' מתר לבישו ולהוננו בדברים (בושה לה). **[ט]** מי שאין לו 'מדת הבטחון', ישמר את-עצמו שלא לביש שום אדם, גם יזהר להתפלל בכונת-הלב (בטחון יא). **[י]** מי שמביש פני חברו, לסוף שמקים עדות שקר, כדי שיגזל ממון (גנבה וגולה טו). **[יא]** מי שמביש פני חברו, נעשה 'שכחן' (זכירה א). **[יב]** מי שאין מביש פני חברו, לא ישמחו אויביו עליו (מריבה נא). **[יג]** על-ידי גזל או מביש פני חברו, אין תפלתו נשמעת (תפלה מז).

"לא תקם ולא תטר" (ויקרא יט, יח)

מה. ספר המדות, 'אהבה' י - "מי שגזר מ'שבוועת שקר', בודאי לא יעבר על (ויקרא יט, יח): "לא תקם ולא תטר".

"ואהבת לרעך כמוך, אני ה'" (ויקרא יט, יח)

מו. ח"א יז, ה - על-ידי 'צדקה', לזכות לעצמו רעים ואוהבים. וכל מה שנותן 'צדקה' ליותר אנשים, קונה לו 'רעים' יותר. ועל-ידי-זה נזדבף האויר. וכל מה שנותנים ליותר אנשים 'צדקה', נתרבה יותר ה'אויר הנח והזד', כי 'אהבה' הוא אתדבקות רוחא ברוחא, רוח האוהב ברוח הנאהב, שזה בחינת 'אויר הנח', שרוחם נחים זה מזה - כי אין 'רוח רעה', שהוא 'שנאה', שיפריד ביניהם. וזה בחינת (משלי יט, ד): "הון יסיר רעים רבים".

מו. ח"א קסה - "ואהבת לרעך כמוך, אני ה'" (ויקרא יט, יח). הינו: שתקבל באהבה כל הרעות והיסורים הבאים עליך, כי עדין הוא מתנהג עמך ברחמים, כי היה מגיע לך יותר ויותר חסיון-שלום לפי מעשיך. וזהו: "ואהבת לרעך" - שתאהב ה'דע' שבא לך - תקבלם באהבה. כי "כמוך" - כמו שאתה הוא, הינו לפי מעשיך - "אני ה'" בעל הרחמים - עדין אני מתנהג עמך ברחמים.

מה. ח"א רלט - על-ידי 'מחלקת' אי אפשר לדבר, כי עקר הדבור הוא משלום, כמו שכתוב (תהלים קכב, ח): "אדברה נא שלום". ועל-כן "צריך כל-אחד קדם התפלה לקבל על עצמו מצוות-עשה: "ואהבת לרעך כמוך" (שערי-הכנסת, דרושי ברפת-השחר; פרי-עצותיים, שער עולם-העשיה פ"א; שער-הגלגולים, הקדמה לח) - כדי שעל-ידי-זה שיש אהבה ושלום, יוכל לדבר בתפלה.

אבל כשאין שלום ויש מחלקת, אי אפשר לדבר. - ועל-כן אפלו אם אחד רוצה 'שלום', רק שהם חולקין עליו, עם-כל-זה אין ה'שלום' בשלמות, על-כן אי-אפשר לדבר ולהתפלל, אף שהוא 'איש שלום', מאחר שהם חולקין עליו.

וזה שאמר דוד המלך על-ידי-השלום (תהלים קכ, ז): "אני שלום" - כי אני 'איש שלום' ומצדי היה שלום עם כלם, ועם כל זה: "וכי אדבר, המה למלחמה" - הינו: שאף שאני 'שלום' - עם כל-זה אי-אפשר לדבר - מחמת ה'מלחמה' וה'מחלקת' שהם חולקין עלי.

מוט. לקוטי הלכות, נשיאת-נפים ה, טז - בשחס-ושלום אין שלום בין ישראל בין אדם לחברו, בודאי אין יכולין לדבר זה עם זה ביראת-שמים, מחמת המחלקת שביניהם. ואפלו כשאין מחלקת, אלא שאין האהבה בשלמות בין ישראל, שמצוים לאהב אחד את חברו בנפשו, כמו שכתוב (ויקרא יט, יח): "ואהבת לרעך כמוך". ובפרט החברים העוסקים בתורה, שצריכים לזהר ביותר ויותר שיהיה ביניהם אהבה רבה, כמובא גדל האזהרה שהזהיר האריז"ל על 'אהבת החברים' בלי שעור. וכשאין האהבה בשלמות - אינם יכולים לדבר זה עם זה בראוי, ואינם מאירים זה בזה אור הנקודה הקדושה.

נ. לקוטי הלכות, ברכת-הודאה ו, סא - וזה בחינת 'ברכת שהחינו', שבשהוא רואה את חברו שחביב עליו

ושמח בראיתו, מברך 'שהחינו' וכו'. כי זה עקר החיות והקיום, כששמחים בראית חברו איש הישראל, שעקר השמחה: מה שזכו שני ישראלים האוהבים זה את זה, להתועד יחד בשלום - שעל-ידי-זה עקר הגדלת שמחת ישראל.

כי בכל אחד מישראל יש "חלק אלוך ממעל" (איוב לא, ב), שהוא 'מקור השמחה', בחינת (תהלים קמט, ב): "ישמח ישראל בעשיו. אף תקלפה הקודמת לפרי, שהיא בחינת 'עצבות', חופה עליו, וצריך התגברות גדול להגביר השמחה על העצבות, והיא מלחמה גדולה. על-כן צריכין לזה שיתחברו ויתקבצו כמה נפשות ישראל - כי כל מה שמתקבצין ומתחברין באהבה, נפשות החברים ביותר, מתגדל השמחה ביותר - כי מתקבצין ומתחברין חלקי השמחה יחד, ומאירין באור גדול ביותר, שזה בחינת (משלי יג, ט): "אור צדיקים ישמח", בחינת (משלי כט, ב): "ברבות צדיקים ישמח העם".

ועל-כן מברכין על ראית ישראל חברו החביב עליו: "שהחינו וקיימנו" וכו' - כי זהו עקר החיות והקיום, שהוא על-ידי השמחה והשלום.

וזה בחינת (שמות ד, יד): "וראך ושמח בלבך" - שעל-ידי-זה היתה עקר 'צאלת מצרים', על-ידי שאהרן לא התקנא בגדלת משה אחיו הקטן ממנו. הינו: כי עקר הגאולה על-ידי שמחה, שעקרה על-ידי 'אהבת חברים' העוסקים להתקרב אל השם באמת לאמתו וכו', שזה בחינת: "וראך ושמח בלבך".

נא. לקוטי הלכות, ברכות-הראיה ושיאר-ברכות-פרטיות א - "הרואה את חברו לאחר שלשים יום, מברך שהחינו. לאחר שנים עשר חדש, מברך מחיה המתים. והוא שחביב עליו הרבה ושמח בראיתו" (שלח-ערוך אורח-חיים רכח, א)

כי איתא בדברי רבנו ז"ל (ח"ב עב): שעל-ידי שרואין עצמם עם הצדיק, מקבלין גדלה. ועקר הגדלה היא שפלות וכו'. כי על-ידי הראיה מתנוצץ המוח. וכפי ההתנוצצות המוח בן מקבלין גדלה וכו'. שזה עקר 'תחית-המתים' שהשפלות של כל אחד יהיה נחיה וכו'.

נמצא: שעל-ידי מה שרואין עצמם עם הצדיק, נעשה בחינת 'תחית-המתים'. ואף-על-פי שהעקר הוא הצדיק הדור בחינת משה שיש לו זה הכח, שעל-ידי ראיתו לבד מתנוצץ המוח וכו', עד שיהיו זוכין על-ידי זה לבחינת 'תחית-המתים' כנ"ל - עם-כל-זה בכל אחד מישראל יש נקודה טובה שהיא בחינת 'צדיק', כמבאר בדברי רבנו ז"ל (ח"א לד). וה'נקודה-טובה' הזאת שהיא בחינת 'צדיק', הוא בחינת 'משה', כי 'משה רבנו' הוא כלליות כל ישראל, והוא מתפשט בכל בני-ישראל, וכל אחד מישראל יש בו בחינת צדיק בחינת משה (שם; ובח"ב כו בלקוטי תנינא) - "שמשה רבנו מתלבש בכל אחד מישראל".

ועל-כן גדול השלום ואהבה שבין ישראל, כמו שכתוב (ויקרא יט, יח): "ואהבת לרעך כמוך". "ואמר רבי עקיבא: זה כלל גדול בתורה" (רש"י שם; גרשית-רבה כד, ז; ספרא קדושים ד). כי על-ידי האהבה שבין אחד לחברו, נכללין זה בזה, ומאירין זה בזה, ומקבלין דין מן דין. כי עקר האהבה היא: שיהיו רואין זה את

זה, כמו שכתב רבנו ז"ל (ח"א קכג) על מאמר רז"ל (סנהדרין פ"ד מ"א): "סנהדרין היתה פחצי גרן עגלה, כדי שיהיו רואין זה את זה". שעקר האהבה שיהיו רואין זה את זה, שלא יוכלו כל אחד לסבל כלל שלא יראה את חברו וכו' עי' שם.

כי פשוטאין זה את זה - אזי מקבלין דין מן דין, ומתנוצץ המוח של כל אחד על ידי חברו. כי בכל אחד יש 'נקדה-טובה' שהיא בחינת 'צדיק' בחינת 'משה', לגבי חברו. ועל-כן על ידי ההסתכלות, מתנוצץ המוח פנ"ל.

ועל-כן עקר החיות על ידי השלום והאהבה שבין ישראל, שהוא בחינת רואין זה את זה - כי עקר החיות היא מהמח והשכל, ועקר התנוצצות המוח הוא על ידי שרואין זה את זה פנ"ל, שעל ידי זה זוכין לבחינת 'חיים נצחיים' בחינת 'תחית' המתים פנ"ל.

וזה בחינת מה שאמרו רז"ל (תענית כג): "או חברותא או מיתותא" - כי עקר החיות הוא על ידי 'אהבת החברים'. שעל ידי זה מאירין זה, בזה ומתנוצץ המוח - שזה עקר החיות, בחינת 'תחית-המתים', כי עקר החיות הוא אהבה ושלום. וזהו: "או חברותא או מיתותא" - כי כשאין 'אהבה' ויש 'פרוד' - אי-אפשר לקבל חיות, והוא בחינת 'מיתת' - בחינת (רות א, יז): "כי המות יפריד" - כי הפרוד שבין איש לרעהו, זה בחינת 'מיתת' וכן"ל.

וזה בחינת (שיר השירים ח, ו): "כי עזה כמות אהבה" - כי האהבה עזה כל-כך, עד שניחא למות חס' ושלום בשביל האהבה, כמו שפרש רש"י שם לענין 'אהבת-השם': שהאהבה עזה, עד שמניחין עצמן למות עבורו, עי' שם. וזהו גם-כן לענין אהבה שבין אדם לחברו - שהאהבה קשה ועזה כל-כך, עד שניחא יותר למות, משתתקלקל האהבה חס' ושלום, בחינת: "כי עזה כמות אהבה", בחינת "או חברותא" וכו' - כי עקר החיות הוא מאהבה והשלום פנ"ל. כי על ידי האהבה שרואין זה את זה, שזה עקר האהבה פנ"ל, וכל אחד יש בו בחינת צדיק - מתנוצץ המוח. ומשם עקר החיים, בחינת 'חיים נצחיים', בחינת 'תחית-המתים' פנ"ל.

וזה בחינת מה שמבכרין 'מחיה-המתים' בשרואה את חברו לאחר שנים עשר חדש, ודיקא בשרואה אותו ושמוח בראיתו, כמבאר בשלחן-ערוך (שם). כי חברים האוהבים זה את זה, בודאי הם קרובים וסמוכים בשורשם, ועל-כן הם צריכים זה לזה, שיאיר כל אחד בחברו, ובשאינו מסתכל בחברו, על ידי זה מתנוצץ המוח, ועל ידי זה נמשך 'תחית-המתים' פנ"ל. ועל-כן הם מבכרין 'מחיה-המתים' בשרואין זה את זה - כי על ידי הראיה שרואין עצמם עם הצדיק, נעשה 'תחית' המתים פנ"ל - ובכל אחד מישראל יש בו בחינת צדיק פנ"ל.

ודיקא "בשרואה אותו לאחר שנים עשר חדש" - כי שנים עשר שבטי ייה, הם כנגד שנים עשר חדשי השנה, והם מחיין את כל השנה. ועקר החיות: על ידי שישיראל שהם שנים עשר שבטים נכללין זה בזה, על ידי זה נמשך חיות לשנים עשר חדשי השנה. ועל-כן כשאינו רואה את חברו עד לאחר שנים עשר חדש, צריך לברך 'מחיה-המתים' - כי צריכין עכשו להמשיך חיות חדש, בחינת 'תחית-המתים',

מאחר שלא ראו זה את זה שנים עשר חדש - כי על-כל-פנים הם צריכים לראות זה את זה פעם אחת בשנה, כדי שיהיו נכללין זה בזה, ויהיה נמשך חיות לכל השנה, שמקבלת החיות משנים עשר שבטים, על ידי שנכללין זה בזה.

גב. עלים לתרופה, ג קדושים תקפ"ו - והזהרו להתקבץ יחד באהבה ואחוה ושלום ורעות, בלי שום קפידי בין אחד לחברו - כי מאד הזהירנו רבנו ז"ל בכמה הזהרות על 'אהבת החברים'.

"וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל. ובשנה הרביעת יהיה כל פריו קדש הלולים לה" (ויקרא יט, כג-כד) - ענין 'ערלה' ונטע רבעי

גג. ח"א פב - יש שלש קלפות: "רוח סערה, וענן גדול, ואש מתלקחת" (יחזקאל א, ח). וקלפת נגה' היא בין השלש קלפות וביין הקדשה - לפעמים נכללת בקדשה, ולפעמים בקלפה. והיא בבחינת: נשמת "העשקים" (קלפת ד, א). וזהו בחינת 'סדרי בראשית' - "שלש שני ערלה" (ויקרא יט, כג), כנגד ה'שלש קלפות הנ"ל - ו"רבעי" (שם שם, כד) הוא כנגד נגה'.

וזהו סוד 'מילה' - כי יש 'שלש עורות' - הם 'שלש קלפות'. ועוד דק רביעי' - בחינת 'נגה' - וכל ה'חרפות' הבאים לאדם, הם מ'שלש קלפות' הנ"ל. ומפני זה אמרו 'אחי דינה' ל'אנשי שבט' (בראשית לז, יד): "לא נוכל לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה, כי חרפה היא לנו". וגם יהושע אחר מל את ישראל שנית, אמר (יהושע ח, ט): "היום גלתי את חרפת ישראל" - כי עקר ה'חרפות' באים מבחינת 'ערלה', שהיא בחינת 'שלש קלפות' הנ"ל. [עני עוד ענין 'חרפת הערלה' ב'ברית-קדש' - ח"א יט, ג ח"א לז, ז ח"א לט]

גד. שיחות הר"ן ס - יש דברים שאסור לגלותם, כי יכולים לבוא מזה לעבודות-זרות. כי הדורות האחרונים מוסיפים חכמה, ולפעמים טועין בחכמתם, והיו יכולים לטעות עד שהיה יכול להתגלגל מזה 'עבודות-זרות', כי היה נדמה להם שפך צריך להיות. וכמו שמוכא בענין 'ערלה' (ויקרא יט, כג). כי איתא בזהר (פקודי רמז): "שבאותן השלש שנים, שורה קלפה על האילן". ובדורות הראשונים טעו בזה, עד שהיה להם עבודה-זרה בזה בתחלת נטיעת האילן, ודוקא בעת ששורה הקלפה הנ"ל. כי כפי שהיו יודעין היטב ענין נטיעת האילן מה שנעשה מזה, היה נדמה להם על-פי טעותם: שבדאי צריכים לעשות אותו העבודה-זרה חס' ושלום שהיו עובדים. - על-כן אסור לגלות ענינים כאלו.

"לא תקפו פאת ראשכם, ולא תשחית את פאת זקנך" (ויקרא יט, כז) - עניני 'פאות וזקן'

גה. ח"א יז, א - יש בכל אחד ואחד מישראל התפארות בפרטיותו, שהשם-יתברך מתפאר עמו בפרטיותו, ואפלו בפחות שבישראל, אפלו פושעי-ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, כי נקרא 'פושעי-ישראל' - יש בו התפארות פרטי, שהשם-יתברך מתפאר עמו בפרטיותו. וכן בפרטי-פרטיות - כי יש בכל איבר ואיבר ובכל תנועה ותנועה

של ישראל, התפארות אחר. ויש לפעמים שאיזה פחות שבִּישְׂרָאֵל, עוֹשָׁה נִעְנוּעַ עִם הַפֶּאֶה שְׁלוֹ - וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ הַתְּפָאֲרוֹת גָּדוֹל גַּם מִזֶּה.

נו. ח"א ט, ט - ה'זקן, הוא קצר מלמעלה ורחב מלמטה, כמוֹבָא בַּפְּנוֹת (שער המצות פרשת קדושים): "ש'תקוניִידקנא" הם בחינת (תהלים קיח, ח): "מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי וְכו' עֲנֵי בְּמִרְחָב" וכו' - שמתחלה היא קצרה ואחר־כך הולכת ומתרחבת - כי 'זקן' היא בחינת 'אריכות־ימים' - דהיינו שמאריךין ומרחיבין ימיו בכל עת ב'תוספות קדשה'.

נז. חיי מוהר"ן נא - התורה "איה מקום כבודו" (ח"ב יב), נאמרה לענין שיחה שהיה מדבר עמי מענין טעותים וקלקולים גדולים שבאים עלי־ידי שהולכים אחר שכלו וחקמתו. והזכיר אז את בעל־המחבר וכו' שטעה מאד בענין 'קדשת הזקן', וכבר מחו לו כל צדיק וחכמי אמת. ובזה יכולים לראות איך דעת האדם בוזבת, ואיך שאסור לסמוך על שכלו בנגד התורה אפלו בחושי־השערה, מפלי־שפן בדבר בזה שמפרש בתורה אסור 'אלוה הזקן', וחו"ל אמרו (מכות כ): "שעוברין על חמשה לאוין" וכו'.

וצעקת שבר יעורר על פרצה הזאת וכו' - כי שמעתי מרבנו ז"ל: שגם אמות־העולם לא היו מגלחים זקנם בימי קדם, וזה איזה מאות שנים שהתחילו אמות־העולם לגלח זקנם, ואחר־כך בתקופ מרירות הגלות התפשטה הסטרא־אחרא גם בבני־ישראל, עד שנתרבה הפרצה בעוונותינו־הרבים ונעשה להם כהתר. וגם עתה בשמוכיחים אותם, הם עונין: "שמגלחין עלי־ידי סם שמתר באמת" וכו'! - אבל בוחן לבות יודע: שרבים עוברים במזיד ומגלחים בשאט נפש בידים בתער וכו'. כמה יש לבבות ולצעק במר נפש ולבבות בנחל שוטף מאין הפוגות על הפרצה הזאת וכו'. (ועני עוד בזה בלקוטי־הלכות 'סימני בהמה ונחיה טהורה' ד, טז; 'גלות' ב, ב; 'גלות' ג, ב; 'גלות' ד, ו; ובספר קנאת ה' צבאות).

נח. חיי מוהר"ן פו - חלם לו מקבוצ אחד של יהודים עם מנהיג אחד גדול מאד. וגזרו גזרה להרג את כל היהודים, והמנהיג נפל על עצה שצריכין לשנות עצמו לערל, והלך וקרא אמן וגלח לו הזקן עם הפאות. ואחר־כך נתברר שהוא שקר שלא נגזר בכלל הגזרה הנ"ל. כמה בוששה הגיע לאותו מנהיג, בודאי לא היה אפשר לו להתראות לפני העולם, והצריך לעקר ולברח. ואיך יוצאין מן הפתח, ואיך שוכרין עגלה וכיוצא בזה, בודאי היה לו בוששה וכלמה גדולה מאד אשר אי־אפשר לבאר. ובודאי הצריך לישב איזה זמן אצל ערל עד שיצמח זקנו. זה הראו לו וכו'.

נט. חיי מוהר"ן תנא - אמר רבנו ז"ל: ה'צדיקים' - אפלו אלו ה'צדיקים' של עכשו, הם יקרים גם־כן מאד בעיני השם יתברך. ואלמלא לא היה בהם רק מה שמרחקים ממנהגי ה'קלי־עולם', ההולכים ומנהיגים עצמם דיקא בדרכי העבו"ם, והולכים בדרכי החקירות וחקמות, ובנותם דיקא להדמות עצמם במהלכין ובמלבושיהן ובמנהגיהם כמנהגי העבו"ם, באשר נתפשט עכשו בעוונותינו־הרבים. ואם לא היו פועלים הצדיקים, כי־אם מה שמרחקין מהם גם־כן - דים.

כי כל מנהיג, איך שהוא מתנהג בעבודתו - על־כל־פנים הוא רחוק מדרכיהם. וכן המקרבים אליהם. כי מאחר שמדקדקין לבלי להניח שער אחורי פאות הראש, ממילא אינם מגדלים 'בלורית' שקורין: 'ביי־האר'. וממילא הם רחוקין ממנהגי העבו"ם וכו' וכו'. (הקמשה נמצא לעיל בפרשת אהרי־מות, בפסוק ויקרא יח, ג: "ובחקתיהם לא תלכו").

ס. חיי מוהר"ן תקז - פעם אחת דבר מענין ה'פאות' שיש בהם 'תלתלים', שקורין: "געקרייזלטע פאות" [פאות מסלסלים]. ולא גלה מאומה בזה. אך הבנתי איזה רמזים בדבריו. עכשו נזכרתי מה שדברו אז מפסוק (שיר־השירים ה, יא): "קנצותיו תלתלים" - ואמר שהיא בחינה הנ"ל.

סא. חיי מוהר"ן רנה; 'תקון־הנללי' הקדמה - כבר הבטיח רבנו ז"ל בחייו, ויחד שני עדים פשרים עליזה: "שכשיסתלק, כשיבואו על קברו, ויתנו פרוטה לצדקה בעבורי" (בעבור הזכרת נשמתו הקדושה) [און וועט געבן א פרוטה צדקה פון מיינעט וועגן] - ויאמרו אלו העשרה קפיטל תהלים הנרשמים אצלנו (תקון־הנללי) - אפלו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאיו מאד מאד חס־ושלום - אז יניח רבנו עצמו לארץ ולרחב, ובודאי יושיע לזה האדם! [אתאמץ ואשתדל לאורך ולרחב, להושיעו ולתקנו]. - ואמר: "שבח־פאות יוציא אותו מהגיהנם, אפלו אם יהיה אותו האדם איך שיהיה, אפלו אם עבר מה שעבר - רק מעתה יקבל על עצמו שלא ישוב לאולתו חס־ושלום!" - איך וועל מיד לייגן אין דער לענג און אין דער ברייט איך זאל אים א טובה טוהן, ביי די 'פאות' וועל איך אים ארויסציען פון דעם שאול־תחתיות.

סב. שגחי הר"ן טו (בנסיעתו לארץ־ישראל, כשהגיע) - ורצה רבנו ז"ל לירד שם מהספינה, ללכת אל ירושלים וכו'. ולא הניחוהו הישמעאלים שיכנס אליהם, כי הסתפלו על מלבושיו, ועל האר פניו שיש לו פאות ארבים בנהוג במדינתנו, ושאנו יודע לשונם, וכיוצא בזה, ואמרו: שהוא בודאי אחד מהמרגלים של הצרפת. ולא הועילו שום פיוס ובקשות, ונשאר על הספינה.

סג. ימי מוהרנ"ת ח"א סג (סדר הסתלקות רבנו ז"ל - ממש לפני הסתלקותו הקדוש) - וצוה לרוחץ יפה את 'זקנו הקדוש', שהיה עליו קצת דם של ההוסט (שעול), ורחצו יפה, ושכב על מטתו בחרות גדול.

סד. עלים לתרופה, ב תרומה תר"ב - על־כן זרזתי עצמי לכתב לך מעט דברי אלה, אולי אולי אוכל להחיותך ולשמך ולזהפירך: שאנו מקרבין בכל יום "שלא עשני גוי", וצ'לם אלקים' עליה, ועל כלנו בני־ישראל ההולכים בזקן ופאות, שהם עקר ההדור של ישראל.

ואתמול דברתי בזה עם איש אחד שנפל בעיניו מאד מאד. והזכרתיו: שבעתים הללו מה שנעשה בעולם, שהרבה פורקים על רחמנא־לצלך, עד שמגלחים וכו' רחמנא־לצלך. ראוי לאיש ישראל לשמח בזקנו ופאותיו הקדושים, ולהתחזק על־ידיה, לידע שעדין השם עמו, והוא בכלל הקבוצ הקדוש של ישראל שאומרים בכל יום: "אשרינו וכו'".

אשרינו וכו'". ואם כי הרבה הרבה דברנו בזה - אבל בלשון זה איני יודע אם דברתי, והוא אצלי 'חדשות'. ויש לי תהלה לקל הרבה הרבה בזה לדבר, אך אין הפנאי מסכים.

סה. נוכחי אור, אנשי מוהר"ן ח"ב יז - דברו פעם אחת לפני מוהר"ן ז"ל, מענין הפרצה במדינת אשכנז לגלות הזקן והפאות. אמר לו הרב וכו': "איך עובדים בכל יום על חמשה לאוין?! והשיב לו מוהר"ן ז"ל: "הלא איך עובדים בכל יום זמן קריאת שמוע?"!

סו. שיח שרפי קדש ח"ב קז - אמר רבנו ז"ל: "יש חלוק בין יהודי שפאותיו מסתרים מאחורי אזניו, ליהודי שפאותיו תלולים מתחת לאזניו בטבעם!" [סאיז דא א חילוק אויב די פיאות זענען אויף דעם אויער, אדער אונטער דעם אויער].

סז. שיח שרפי קדש ח"ב ריט - אמר רבנו ז"ל בצחות: "מה יש לו לנפטר להיות שרוי בעצבות, מאחר ששוכב לצד הדלת [כנהוג] מגדל ועטוף בזקן ופאות!" [וואס האט א מת צו זיין קרה שחורה, אז ער ליגט מיט די פיס צו די טיר, מיט א בארד און פיאות].

סח. שיח שרפי קדש ח"ו קיה - שמעו את רבי ישראל מקארדאן (קרדונער) ז"ל, איך שמחזק ומנחם עצמו לפני פטירתו ואומר: "ברוך השם שאני הולך ועוזב את העולם הזה, כשאני עטור בזקן ופאות!"

סט. שו"ת נרסלב, הרא"ש ז"ל - אנשי שולמונו מספרים: שהבחינו אצל רבנו ז"ל: שבכל פעם שיצא מביתו, הרטיב את אצבעותיו הקדושות, וסדר את פאותיו.

עין עוד להלן על ענין ה'זקן' -

בפסוק (ויקרא יט, לב): "והדרת פני זקן".

"את שבתתי תשמרו, ומקדשי תיראו" (ויקרא יט, ל)

ע. ח"א נט, ג - עלידי שמקרב נפשות להשם יתברך, ועלידי 'התבודדות' שמתבודד ומשיח בינו לבין קונו ושופט ודן את עצמו על כל מה שעשה - זוכה ל'שמירת שבת' שהוא 'בטול הרע והקלפות'. וזהו בחינת (הקדמת הזרע) - על שמות לא, יג ויקרא יט, ג יט, ל; כו, ב): "את שבתותי תשמרו" - "שבתותי" דא עגולא ורבויע דלגו". 'עגולא' בחינת 'כפסא' כבוד, בחינת: "וראש עגל לכפסא" (מלכים א י, יט); ו'רבויעא' דא 'משפט', בבחינת (שמות כח, טז): "רבויע יהיה כפול", הנאמר ב'חשן המשפט'.

כי בחל, השכינה מבררת ברוכים, ובשבת, היא שובתת. ולעיתיד שיתבטל כל הרע, אזי יהיה יום שכלו שבת. עלידי 'עגולא ורבויעא', שעלידם נתבטל הרע - נהנה בחינת 'שבתותי', בחינת 'עגולא ורבויעא' - ועלידי זה יהיה לו כח להעמיד תלמידים הגונים, ולהמשיך בהם רוח חכמה" (שמות כח, א).

עא. ח"ב סז - 'שבת' שהוא "שם דקדשא בריך הוא" (זהר יתרו פחה), הוא בחינת 'כח הראות', בחינת (תקוני זהר ככו): "תלת גונין דעינא, ובת עין", שנמשך מארבע אותיות השם.

ועל-כן בכל מקום שנזכר בגין 'בית המקדש' נזכר 'שבת', כמו שכתוב (ויקרא יט, ל): "את שבתתי תשמרו, ומקדשי תיראו". כי ה'מקדש' הוא גם-כן בחינת 'עינים', כי 'שבת' הוא בחינת ה'גונין' המאירין ל'בית המקדש'.

"והדרת פני זקן" (ויקרא יט, לב)

עב. ח"א נ, ד - "שפכי כמים לבד נכח פני ה'" (איכה ב, יט). 'פני ה'" זה בחינת באורי ודרושי התורה, כמו (ויקרא יט, לב): "והדרת פני זקן", 'זקן' זה 'הדרת פנים', והם י"ג תקוני דקנא, והם י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, שצריך לשפך שיחו ותפלתו קדם שממשיך באורי התורה.

עג. ח"א נז, ב-ג - אי אפשר לבוא לבחינת שלום, אלא עלידי 'הארת פנים', 'הדרת פנים'. 'והדרת פנים' זה בחינת דרושי התורה שנדרשת בי"ג מדות, הנמשכים מי"ג תקוני דקנא (זהר אהרי סב), מבחינת 'הדרת פנים', כמו שכתוב (ויקרא יט, לב): "והדרת פני זקן". ולפי ההזדבכות חקמתו בי"ג מדות אלו, בן הזדבכות קול רנתו, בבחינת (קדושין לב): "'זקן' זה קנה חכמה", "הקנה מוציא קול" (ברכות סא). - ו'להדרת פנים' אי אפשר לבוא אלא עלידי תקון הברית.

עד. חיי מוהר"ן טו - כשהתחיל התורה 'תשעה תקונין' (לקוטי מוהר"ן ח"א כ) בראש השנה בין השמשות וכו', ואני ישבתי סמוך מאד אליו, והסתכלתי בו וראיתי: שאמר התבות: "תשעה תקונין יקירין אתמסרין לדקנא" (זהר תרומה קעז) - בכחות גדולות מאד עד מצוי הנפש, ובאימה ויראה ורתת וזיע אשר אי אפשר לשער, ותפס את זקנו כמה פעמים בכחות גדולות. ואי אפשר לציר זאת בכתב וכו'.

עה. חיי מוהר"ן פג - אספר לכם מה שראיתי וכו', והלכתי לשם והיה יושב שם זקן אחד וכו', ותפס 'זקנו' בידו, ואמר לי: "הרי זקני היא פרוש על המעשה!" - וזה שאמר הזקן: "שזקנו הוא פרוש על המעשה!" - כי כל התורה הנ"ל (לקוטי מוהר"ן ח"א כ), מרמז בבחינת 'זקן', כמו שבאר רבנו ז"ל (שם): "שהכל מרמז ב'תשעה תקונין יקירין אתמסרין לדקנא'" (זהר תרומה קעז).

"באזרח מכם יהיה הגר הגר אתכם, ואהבת לו כמות, כי גרים הייתם בארץ מצרים" (ויקרא יט, לד)

עוד חזון למועד בעזרת השם ללקט עניני גרים', שמונא הרבה בספרי רבנו ז"ל

"לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה, מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק יהיה לכם" (ויקרא יט, לה-לו)

עו. ח"א לה, ח - כשאדם עוסק ב'משאומתן באמונה', אזי נופלים כל הקלפות והעפוסים והארצות שפביבות האמונה, ועולים ממנה כל הניצוצות הקדושים שבתוכם, בסוד 'אחד עשר סממני הקטרת', בבחינת (סנהדרין כ): "כריתת זרעו של עמלק". וזה בחינת (רוחניות א, ב): "למה נסמכה

פְּרִישַׁת פְּרִישַׁת זִרְעוֹ שֶׁל עֶמְלֶק לְפָרֶשֶׁת מִשְׁקֶלֶת" (בסוף פְּרִישַׁת כִּי־תֵצֵא) - לומר שבעון מִשְׁקֶלֶת הָיָה מִלְחָמַת עֶמְלֶק.

עז. ח"א קלא - צָרִיד לְהַתִּירָא וּלְפָחוֹד מִן הַכְּבוֹד, כִּי הוּא סִבְנָה גְדוּלָּה, כִּי הוּא דִין אֶת כָּל הַדִּינִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים כד): "מֶלֶךְ הַכְּבוֹד", כִּי 'כְּבוֹד' הוּא בְּחִינַת 'מַלְכוּת' הַדִּין אֶת הַכֹּל, וְאֵיזִי הַכֹּל חוֹקְרִים וְשׂוֹאֲלִין (שם שם, י): "מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד", אִם הוּא רְאוּי לְזֶה. וְיוֹכֵל לְגָרֵם לוֹ מִיתָה חֲסִינְשָׁלוֹם, וְאֵיזִי הוּא נִשְׁקָל בְּמֵאזְנִים, אִם יִפְגֹּם בְּהַכְּבוֹד בְּחוֹט־הַשְּׁעָרָה שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיד, אֵיזִי חֲסִינְשָׁלוֹם כִּף חוֹבָה מְכַרְעַת. וְזֶה נִקְרָא (נִקְרָא יט, לו): "מֵאֲזֵי צֶדֶק", כִּי "צֶדֶק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא" (תְּקוּנַת־זֶהר פֶּתַח אֱלִיהוֹ), בְּחִינַת 'כְּבוֹד', 'מֶלֶךְ הַכְּבוֹד' כִּנְיָנוֹ.

"וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת אִשְׁת־אִישׁ,

אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת אִשְׁת־רֵעֵהוּ" (נִקְרָא כ, ז)

עח. עֲנִינֵי 'אִסּוּרֵי עֲרִיזוֹת' וְתַאֲוֹת־נֶאֱמָר וְאִשְׁת־אִישׁ, וְתַקְוָנָם - נִמְצָאִים לְעֵיל בְּפָרֶשֶׁת 'אֲחֵרִי' בְּפִסּוּק (נִקְרָא יח, ו): "אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהָ".

"וְלֹא תִלְכוּ בַחֲקֵת הַגּוֹי" (נִקְרָא כ, כג)

עט. נִמְצָא בְּפָרֶשֶׁת אֲחֵרִי בְּפִסּוּק (נִקְרָא יח, ג): "וּבַחֲקִיתֶהֶם לֹא תִלְכוּ".

פרקי אבות - פרק שלישי

"מֵאִין בָּאת, מִטְּפָה סְרוּחָה" (משנה א)

א. ח"ב לו - הַבְּנִים שֶׁאֵינָם נוֹלָדִים בְּקֶדְשָׁה, הֵם 'מוֹתֵרוֹת' מִמֶּשֶׁ, כִּי הֵם בָּאִים מִמוֹתֵרוֹת וְסִרְחוֹן וְעֵכֶרֶת הַמֶּנֶח שֶׁיוֹצֵא לְחוּץ, וּמִזֶּה נִתְּהוּ הַבְּנִים, בְּחִינַת (אבות פ"ג מ"א): "טְפָה סְרוּחָה", 'סִרְחוֹן' מִמֶּשֶׁ. - וְבְנִים דְּקֶדְשָׁה הֵם גְּבוּהִים מְאֹד, וְכְמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲז"ל (יבמות כג): "כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בְּפִרְיָה וְרִבְיָה, כְּאִלּוּ מִמַּעַט אֶת הַדְּמוּת" - כִּי כְּשֶׁבֶא וְנוֹלָד בֶּן בְּעוֹלָם, נוֹלָד וְכֵא 'צֶלֶם אֱלֹקִים' בְּבִיכּוֹל, וְנִשְׁלֵם צֶלֶם דְּמוּת תְּבִנָּתוֹ.

"וְלֹאֵן אֶתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה

עֲתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן" (משנה א)

ב. ח"א נד, א - צָרִיכִין לְשַׁמֵּר מְאֹד אֶת הַזְּכָרוֹן, שֶׁלֹּא יִפֹּל לְשִׁכְחָה, בְּחִינַת 'מִיתַת הַלֵּב'. וְעַקֵּר הַזְּכָרוֹן - הוּא לִזְכוֹר תְּמִיד בְּעֵלְמָא דְּאֵתִי - שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּדַעְתּוֹ חֲסִי וְשָׁלוֹם: "שֶׁאִין עוֹלָם אֵלָּא אֶחָד" (בְּרַכּוֹת פ"ט מ"ה). וְעַל־יְדִיזָה נַעֲשֶׂה יְחִיד "ה' אֱלֹקִים" (תהלים קד, א).

ג. ח"ב י - מִה שֶׁהָעוֹלָם רְחוּקִים מִהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וְאֵינָם מִתְקַרְבִּים אֵלָיו, הוּא רַק מַחֲמַת שֶׁאִין לָהֶם 'יָשׁוּב הַדַּעְתּוֹ'

וְאֵינָם מִיִּשְׁבִּין עֲצָמוֹן. וְהַעֲקָר לְהַשְׁתַּדֵּל לִישֵׁב עֲצָמוֹ הַיָּטִב: "מִה הַתְּכָלִית מִכָּל הַתַּאֲוֹת וּמִכָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, הֵן תַּאֲוֹת הַנִּכְנָסוֹת לְגוּף, הֵן תַּאֲוֹת שֶׁחוּץ לְגוּף, כְּגוֹן כְּבוֹד" - וְאֵז בּוֹדָאי יָשׁוּב אֶל הַשֵּׁם. - וְרַק עַל־יְדֵי הַשְׁמָחָה, יוֹכֵל לְהַנְהִיג הַמֶּנֶח בְּרָצוֹנוֹ, וְיוֹכֵל לִישֵׁב דַּעְתּוֹ.

ד. שיחות הר"ן מז - צָרִיד לִזֶּה 'זְכִיָּה גְדוּלָּה': לִישֵׁב עֲצָמוֹ שְׁעָה אַחַת בַּיּוֹם, וְשִׁיחָה לוֹ חֲרָטָה עַל מַה שֶׁצָּרִיכִין לְהַתְחַרֵּט - כִּי לֹא כָּל אֶחָד זֹכֵה לִישֵׁב הַדַּעְתּוֹ אִיזָה שְׁעָה בַּיּוֹם, כִּי הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְעוֹבֵר, וְאִין לוֹ פְּנָא לִישֵׁב עֲצָמוֹ אֲפִלּוּ פַעַם־אַחַת כָּל יְמֵי חַיָּו. עַל־כֵּן צָרִיכִין לְהַתְגַּבֵּר לִיְחִיד לוֹ פְּנָא לִישֵׁב עֲצָמוֹ הַיָּטֵב עַל כָּל מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם, אִם כִּף רְאוּי לוֹ לְבָלוֹת יְמָיו?!

וּמַחֲמַת שֶׁאִין מִיִּשֵׁב עֲצָמוֹ וְאִין לוֹ דַּעְתּוֹ, וְאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לוֹ, אִין הַדַּעְתּוֹ הַמִּיִּשֵׁב מֵאֲרִיד זְמַן אֲצִלוֹ, וְאוֹתוֹ מַעֲט דַּעְתּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵינוֹ חֲזָק אֲצִלוֹ - מַחֲמַת זֶה אִין מְבִינִים שְׁטוּת הָעוֹלָם־הַזֶּה. אֲבָל אִם הִיָּה לְהֶאֱדָם שֶׁכָּל מִיִּשֵׁב חֲזָק וְתַקִּיף, הִיָּה מְבִין שֶׁהַכֹּל שְׁטוּת וְהַכֹּל וְכוּ'.

ה. שיחות הר"ן עז - כָּל הָעוֹלָם מְלֵא 'מַחֲלוּקוֹת' - הֵן בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְכֵן בְּכָל עִיר וְעִיר, וְכֵן בְּכָל בֵּית וּבֵית, בֵּין הַשְּׂכָנִים וּבֵין כָּל אֶחָד עִם אִשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ וּמִשְׁרָתוֹ וּבְנָיו - וְאִין מִי שֶׁיֵּשִׁים עַל לְבוֹ הַתְּכָלִית: "שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם הֶאֱדָם מֵת"! - כִּי הַיּוֹם שֶׁעֹבֵר לֹא יִהְיֶה עוֹד, וּבְכָל יוֹם הוּא מִתְקַרֵּב לְמִיתָה.

ו. ספורי מעשיות, מעשה יא, מ'בן־המלך ובן־השפחה שנתחלפו' - אָמַר לוֹ אָדָם הַיָּעִר: "חֲדַל לָךְ לְרַדֵּף אַחֲרֵי הָעוֹנוֹת, כִּי אִין זֶה בְּהַמּוֹת כָּלָל, רַק הָעוֹנוֹת שֶׁלָּךְ הֵם מוֹלִיכִים אוֹתָךְ כָּד! - דִּי לָךְ! כָּד! כָּד! קַבֵּלְתָּ אֶת שֶׁלָּךְ, הִינּוּ הַעֲנֵשׁ שֶׁלָּךְ כָּד! קַבֵּלְתָּ, וְעַתָּה חֲדַל לָךְ מִלְרַדֵּפֶם עוֹד!

ז. פונכי אור, אנשי מוהר"ן יג - בַּעַת שֶׁשָּׁלַח מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל לְהַדְפִּים סִפְרוֹ 'לְקוּטֵי הַלְכוּת' - עָנָה וְאָמַר: "מִזֶּה שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁב עַל תְּכָלִיתוֹ הַאֲחֵרוֹן מִה יִהְיֶה בְּסוּפוֹ כְּשִׁיחָה שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ וְכוּ', מִזֶּה אֵינוֹ מְדַבֵּר כָּלָל, כִּי זֶה הוּא דוּמָה לְבִהמָה מִמֶּשֶׁ! - רַק מִי שֶׁחוֹשֵׁב הַיָּטֵב מִה יִהְיֶה בְּסוּפוֹ, וְלָבוֹ חוֹשֵׁק וְכוּסָף מְאֹד לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, וּבּוֹדָאי נַעֲשֶׂה עִמּוֹ מִה שֶׁנַּעֲשֶׂה - בְּשִׁבִּיל זֶה הָאִישׁ חִפְּרָתִי אֶת סִפְרִי, כִּי אוֹתוֹ יִחְזְקוּ דְּבָרֵי וְאוֹתוֹ יִאֲמָצוּ!"

ח. אבני"ה ברזל א - כְּשִׁיחָה מוֹהֲרַנְ"ת תִּינוּק עֲדִין, נִכְנָס בְּלָבוֹ הִרְהוּרִים וּמַחֲשָׁבוֹת מַעֲנִין יוֹם הַמִּיתָה, כִּי הִיָּה רָגִיל לִישֵׁב עִם זְקֵנוֹ בְּמִזְרַח בֵּית־הַכְּנֶסֶת, וְהִיָּה מְכִיר הַיָּטֵב כָּל הַזְּקֵנִים שֶׁיִּשְׁבּוּ שָׁם. פַּעַם־אַחַת מֵת אֶחָד מִהַזְּקֵנִים, וְהִיָּה קָשָׁה לוֹ הַדְּבַר, כִּי לֹא חֲבִין הֵיכָן הוּא. וְשָׁאֵל זְקֵנוֹ עַל־זֶה. וְהָשִׁיב לוֹ: "שֶׁהַזְּקֵן הַהוּא מֵת". -

"הנעור בלילה, והמהלך בדרך יחידי,

והמפנה לבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו" (משנה ד)

טז. ח"א נב - יש אפיקורסים שאומרים: "שהעולם הוא מחייב המציאות!" - ובאמת רק השם יתברך לבד הוא 'מחייב המציאות', וכל העולמות הם 'אפשרי המציאות', וביכולתו היה לבראם, או שלא לבראם.

והטעות נמשך: מחמת שבאמת עתה שכבר נאצלו ונמשכו נשמות ישראל, בודאי העולם הוא 'מחייב המציאות', כי לא נברא רק בשביל ישראל. אך נשמות ישראל בעצמן כשנאצלו, היו הם בעצמן עם כל העולמות, 'אפשרי המציאות'. אך תכף כשנותרצה להאציל נשמות ישראל, אזי היה כל העולם 'מחייב המציאות' - כי על-מנת-כן נאצלו נשמות - שכל העולמות יבראו בשבילם, ושיעשו רצונם, ויחזרו ויכללו בו יתברך שהוא 'מחייב המציאות'. ואז דיקא כשעושין רצונם, נכלל העולם בבחינת 'מחייב המציאות'. וכל מה שעושין רצונם יותר, נכלל ביותר עם כל העולמות התלויים בהם, ב'חייב המציאות'.

ולכזות להכלל בשרשו - אי אפשר בייאם על-ידי 'בטול' - לבטל עצמו לגמרי, עד שיהיה נכלל באחדותו יתברך. והוא על-ידי 'התבודדות בינו לבין קונו' - לבטל כל התאוות והמדות-רעות, לבטל כל גשמיותו, ולהכלל בשרשו. ועקר ה'התבודדות' - הוא בלילה, כשהעולם פנוי מטרדות עולם-הזה, ובמקום מיוחד חוץ מהעיר, בדרך יחידי שאין הולכים בני אדם. ושם ילך ויתבודד, ויפנה לבו ודעתו מכל עסקי עולם-הזה, ויבטל הכל - עד שיזכה לבחינת 'בטול' באמת.

ועתה תראה פלאי פלאות, איך בליזה מבאר בהמשנה (אבות פ"ג מ"ד) באר היטב: "הנעור בלילה, והמהלך בדרך יחידי, והמפנה לבו לבטלה - הרי זה מתחייב בנפשו".

וזהו: "הנעור בלילה" - בפשוטו. דהינו: שהוא נעור בלילה, ומתבודד ומפרש שיחתו בינו לבין קונו. "והמהלך בדרך יחידי" - הינו כנ"ל: שהולך בדרך יחידי דיקא, במקום שאין בני-אדם הולכים שם כנ"ל - כי אזי הוא עקר שלמות ההתבודדות, 'בלילה', ובדרך יחידי דיקא כנ"ל - כי אז דיקא יכולין לבוא לבחינת 'בטול' כנ"ל.

וזהו: "ומפנה לבו לבטלה" - דהינו: 'שפנה לבו' מכל עסקי העולם-הזה - "לבטלה" - כדי לזכות לבחינת 'בטול' כנ"ל. ואז זוכה שיכלל נפשו ב'מחייב המציאות' כנ"ל, ואזי נכלל כל העולמות עם נפשו ב'מחייב המציאות' כנ"ל. וזהו: "הרי זה מתחייב בנפשו" - שנכלל כל העולם בבחינת 'מחייב המציאות' עם נפשו - כי על-ידי ה'התבודדות הנ"ל, זכה לבחינת 'בטול', עד שנכלל

שאל אותו מוהרנ"ת: "מה זה מת?" - והשיב לו וכו' - ושאל שוב: מה נעשה עמו? - השיב לו: "שמטמינים אותו בארץ ומכסין אותו בעפר!"

ומאז היה קשה לו: "מה זאת, וכי זהו התכלית של כל העולם-הזה?" [אט דאס איז דער תכלית פון דער וועלט?] - ומאז התחיל לבער בלבדו, והתחיל לחפש ולהרהר מהו התכלית וכו', ואמר פעם מוהרנ"ת: "שמאז קטנותו היה קשה לו תמיד קשיא זה, וגם עתה עדין קשה, ואינו מוכן לו הדבר: "וכי זהו התכלית של כל עניני עולם-הזה? וכי כך סדר העולם?" והבין בדעתו: "שבהכרח בודאי יש תכלית אחרת לגמרי!"

ט. עליהם לתרופה, מכתב הסתלקות מוהרנ"ת - מוהרנ"ת ז"ל אמר בשבת לפני הסתלקותו כשנכנס ל'שלש-סעודות' לומר תורה, בהתחלת דבורו: "אף-על-פי שזה חרפה לומר, כי כל 'בעל-דורשן' אומר זה - אף-על-פי-כן צריך לומר - איר זאלט וויסן, אז מ'וועט זיין א 'מת', און א 'גוסס', און מ'וועט מוזן ליגן מיט די פיס צום טיר!" [תדעו: שיעשו להיות 'מת' וגוסס', ויהיו מקרחים לשכב כשהרגלים מול הדלת] - ואמר זה במורא גדול!

"שאלמלא מוראה של מלכות" (משנה ב)

י. ח"א נט, י - הצדיק שהוא בחינת 'תקוני-הכללי' - 'מושל ב'יראת אלקים' (שמואל-ב כג, ג), שהוא בחינת 'מלכות', כמו שאמר (אבות פ"ג מ"ב): "אלמלא מוראה של מלכות".

יא. ח"א נו, ה - מלכות דקדשה, הוא בחינת (במדבר י, כח): "מאסף לכל המחנות", כמו שפירש (קהלת יב, יג): "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא" - זה בחינת 'מלכות', כמו שפירש (אבות פ"ג מ"ב): "אלמלא מוראה של מלכות". הינו: ש'מלכות דקדשה' היא בחינת "סוף דבר", בחינת 'מאסף לכל המחנות דקדשה', בחינת 'מחנה דן' שהוא "מאסף לכל המחנות" - כי "דינא דמלכותא דינא" (גטין י: בבא-קמא קיג).

יב. ח"א צז - ה'יראה' נקראת 'מלכות', כמו שאמר (חז"ל (אבות פ"ג מ"ב): "אלמלא מוראה של מלכות".

יג. ח"א קלה - ה'ימים-טובים' הם 'ימי דין', שהיא בחינת 'יראה' בחינת 'מלכות', כמו שאמר (אבות פ"ג מ"ב): "אלמלא מוראה של מלכות".

יד. ח"א קפה; ח"א ריט; ח"ב עז - ה'יראה' היא בחינת 'מלכות', כמו שאמר (אבות פ"ג מ"ב): "אלמלא מוראה של מלכות".

טו. ח"ב ז, יג - עקר ה'יראה' היא במלכות, כי מלכות היא מקור ה'יראה, כמו שאמר (אבות פ"ג מ"ב): "אלמלא מוראה של מלכות".

נפשו ב'חייב המציאות', ועל-ידי-זה נכלל כל העולם עם נפשו ב'חייב המציאות' כנ"ל, ונעשה נפשו וכל העולם בבחינת 'מחייב המציאות' כנ"ל.

והא לך 'לשון רבנו' מהתורה הזאת שכתבה בתכלית הקצור:

דע: שעקר ה'בטול', שאדם מבטל 'ישותו' ונעשה 'אין', ונכלל ב'אחדות השם' ו'תבדד' - אין זה אלא על-ידי 'התבדדות'. ו'ה'תבדדות' צריך 'מקום' ו'זמן' מיוחד, שלא יכללו אותו המונעים. ו'ה'זמן' הוא 'בלי'לה, הינו: "הנעור בלי'לה" - שאז הכל ישנים. ו'ה'מקום' הוא 'בדרך יחיד', ולא 'בדרך הרבים' - שלא יפסיקנו עוברי-דרכים, אלא דיקא בדרך שאין רבים הולכים שם, שם ילך ויתבדד - והינו: "והמהלך בדרך יחיד" - ואז יכול לפנות לבו מכל וכל, ויכול לבוא ל'בטול כל הישות' - והינו: "והמפנה לבו ל'בטלה".

ואז פשנתבטל לגמרי - אזי הוא נכלל ב'אחדות השם' ו'תבדד', ואז הוא בא לבחינת 'מחייב' - כי הקדוש-ברוך הוא 'מחייב המציאות', וכל הדברים הם 'אפשר המציאות' - וכשנתבטל ונכלל ב'אחדות' - אזי הוא יוצא מבחינת 'אפשר', ונכלל ב'מחייב' - וזה בחינת: "הרי זה מתחייב בנפשו".

יז. חיי מוהר"ן נג - מאמר "הנעור בלי'לה" סימן נ"ב, נאמר בשנת תקס"ג, בבחינת (תהלים קג, ט): "עשי דברו לשמע בקול דברו" [בחינת 'נעשה ונשמע']. כי מורנו הרב רבי נתן זצ"ל, קים ענין זה מתחלה מדעתא דנפשה. ובאותו היום בא אל אדונינו מורנו ורבנו זצ"ל, והוא כון ברוח קדשו הנורא והנפלא מאד, וגלה לפניו הענין הזה.

ומוהר"ן זצ"ל בשמעו איך שמגלה לפניו ענין הזה שעשה מדעתה דנפשה, ומה שזוכין על-ידי-זה, וגם מעצם הרגשותו בנעימות הדברים הקדושים האלה - נתבטל מגשמימותו, ויצעק בקול ואמר: "געוואלד: ארוצה נא בשוקים וברחובות, ואצעק 'אהה' מה הם חושבים לנפשם!"

ומגדל תבערת לבבו עד שפמש יצא מגדר אנושי, רצה באמת לרוץ ולצעק כנ"ל. ומיד חטף אותו אדונינו מורנו ורבנו זצ"ל בבגדו, ואמר לו: "עמד! כי לא תפעל כלל! שטיי! דו וועסט נישט פועלן!]

יח. עלים לתרופה, ה ואתחנן ת"ר - והנה תהלה לאל הייתי בבראד וב'לעמבערג' וכו'. ולעת-עתה תהלה לקל, עסקנו שם הרבה ודברתי הרבה, מנעימות נפלאות תורתו וגדלתו ונשגבות מעלתו, והוטב בעיניהם מאד מאד וכו'. ואתמול לוו אותי מ'בראד' חסידים הרבה, וגדולי החשובים שבהם וכו', ובדרך משכו והוציאו ממני דבורים ותורות הרבה מתורתו הקדושה וכו'.

אחר-כך בעצם תשוקתם פתחתי פי ב'חסדו' וישועתו יתברך, וספרתי להם איך נאמרה התורה הקדושה (לקוטי מוהר"ן ח"א נב הנ"ל - על אבות פ"ג מ"ד): "הנעור בלי'לה, והמהלך בדרך יחיד וכו'". ואמרתי לפנייהם כל התורה הנוראה הזאת. והודעתי להם האמת: שרבנו ז"ל הזהיר מאד לבני הנעורים לפרש שיחתו יתברך בכל יום ויום, ובפרט בלי'לה ובדרך יחיד - עד שיכולים לזכות על-ידי-זה להכלל ב'חייב המציאות', ולהעלות כל העולם התלוי בו, להכלל בו יתברך שהוא 'מחייב המציאות' וכו'.

וכמה 'בני-הנעורים' הלכו בצד העגלה ואחריה, כי הלכו ברגליהם משם עד הגרעניץ [הגבול] שהוא קרוב לפרסה. וכלם עמדו מרעיד ומשתומם, תסמר שערות בשרם, כמעט שיצאה נפשם. ואחד מהם היה דין קהלת בראד, מפלג גדול בתורה, שיועד לומר פשטים נפלאים גדולים בגמרא-פרוש-תוספות, וגם השאר היו לומדים וחשובים, כלם נבהלו משמע, לא ידעו מה לעשות.

וגם אני בעצמי ורבי נחמן (מטולטשין ז"ל) הזכרתי עצמי מחדש: "היכן אנחנו בעולם שזכינו לשמע בזאת, ועדין מתורתו אנו רחוקים!" - ואני צועק בלבי עתה על הימים שעברו: "כמה שנים שלא זכיתי לקים זאת מרבוי המניעות! - אבל אני משמח עצמי: "על המעט דמעט שזכיתי לפעמים לקים מעט מזה, וגם מה שזכינו לפרש שיחתנו ביום וכו' - הוא גם כן יקר מאד מאד!" - כי לאו כל אדם זוכה לקים כל הנ"ל בשלמותו, ואשרי הזוכה להתבדדות אפלו ביום. אבל אשרי ואשרי הזוכה לקים בפשיטות: "הנעור בלי'לה" וכו' וכו' - עד שיצפה להכלל וכו' וכו' - יהי חלקנו עמהם לעולם.

ועל-כן זרזתי עצמי לכתב לכם מיד קדם תפלת שחרית - כי זה האגרת הוא אצלי 'תלמוד-תורה דרבים' - כי אולי אולי יזכה אחד על-ידי-זה להתעורר לקים כל הנ"ל, או מקצת מזה על-ידי-פנים, ובפרט קודם 'ראש-השנה' הקדוש והנורא הבא-עלינו לטובה.

[ב'אבני-ה'פרזל' (הוספה על הנ"ל): כשראה שאין רבי נחמן מתפעל מדברי התורה, אמר לו: "נחמן! אצלך התורה ישנה! אצלי היא חדשה ומבריקה כראי!" - "נחמן! ביי דיר איז די תורה אלט! ביי מיר איז זי שפיגל ניין!]

[ב'שיח-שרייקדש' (הוספה על הנ"ל): ונכנסו הדברים פליך בלב האנשים, עד שכמה שנים אחר-כך, בעת שהיה שם רבי נחמן מטולטשין ז"ל, מצא עוד אנשים שקימו זאת.]

יט. השתפנות הנפש נט (על התורה הנ"ל "הנעור בלי'לה"); אבני-ה'פרזל' - פעם-אחת אמר מוהר"ן זצ"ל: "עוד יהיה זמן, שיהיה הדרך הזה דרך פבושה לרבים, כמו עכשו הוא דרך פבושה בכל בקר להניח 'טלית ותפליין"! - ואודות הפחדים שיש בזה, אמר אדונינו מורנו ורבנו זצ"ל: "שאם היה לו 'בן-יחיד', היה משלחו יחיד בלי'לה לשדה, ולא היה חושש לשום דבר!" - ואמר זאת על כל

אדם: "שאיין לו לפחד כלל!" פי "שלוחי מצוה אינם נזוקים!" (פסחים ח).

ומזהרנ"ת זצ"ל הוסיף לדבר בזה, ואמר על-זה כמו שכתוב בזהר הקדוש לענין הליכת כלב לחברון להשתטח על קברי-האבות, ואיך לא ירא מהענקים שהיו שם. וכתב שם הזהר-הקדוש (שלח קנח): מאן דאיהו בדוחקא, לא מסתכל מידי; בך כלב, בגין דהוה בדוחקא, לא אסתכל מידי, ואתא לצלחה על קברי אבהו וכו". עיר-שם. וכן בענין הזה: כל מי שיודע ומחשב את-עצמו היטב, שבהרף-עין יפרחו ימיו, ויצטרך לתת 'דין-וחשבון' מכל מעשיו, ולא יביט על שום פחד מהפחדים וכיוצא. ומפל-שכן שבאמת אין בזה פחד כלל, כנ"ל.

כ. שיח-שופי-קדש - בשדבר פעם מזהרנ"ת ז"ל מזהרנ"ת (ח"א נב הנ"ל - על אבות פ"ג מ"ד): "הנעור בלילה", ומענין ה'ציאה חוץ לעיר' להתבודדות! - אמרו לו כמה מאנ"ש: "שהם יראים לצאת להתבודדות!" - ספר להם מזהרנ"ת ז"ל ספור: שפעם התנפלו שוודים המכנים 'אידימאקעס' על איזה עיר, וברחו כל תושבי העיר. בין הבורחים היה איש אחד, שהיה ידוע בין התושבים לפחדן גדול מאד, וכשברח, התחבא בבית הקברות, ושהה שם כל הלילה. למחרת כששבו הבורחים העירה, שאלוהו ידידיו: "איך לא פחדת להשאר לבד בבית-הקברות כל הלילה?!" - ענה להם: "השוודים הטילו עלי אימה כזו, עד ששכחתי שפחדן אני..."!

וסים מזהרנ"ת ז"ל ואמר: שכמו-כן הוא בעבודת השם-יתברך, וכמובא בזהר (שלח קנח): "מאן דאיהו בדוחקא, לא מסתכל מידי!" - פי כשמרגישים את הפחד והיראה מ'יום-הדין' הקרב ובא - מתבטלים כל הפחדים הגשמיים.

"כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך-ארץ. וכל הפורק ממנו על תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך-ארץ" (משנה ח)

כא. ח"א קא - יש ע' אנפין נהירין, וע' אנפין חשוכין, 'סם-חיים' ו'סם-מות'. "זכה נעשה לו סם-חיים, לא זכה נעשה לו סם-מות" (יומא עב) - ומן 'אנפין חשוכין' יש לעפוש יניקה, וכל עפוש יש להם כל המדות-רעות, רק כל אמה ואמה פרוץ אל מדה אחת יותר מכל המדות - וכל מי שיש בו 'מדות-רעות', הוא נכנע תחת אותם העפוש שפּרוכים לאותן המדות-רעות.

וזוהו (אבות פ"ג מ"ה): "כל הפורק ממנו על תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ" - הינו 'שעבוד בגשמיות', בחינת 'על מלכות, וגם דרך ארציות', דהינו

ה'מדות-רעות' של העפוש, שזהו בחינת "על דרך ארץ". פי על-ידי שפרק ממנו 'על תורה', ע' אנפין נהירין - מתגברין עליו ע' אנפין חשוכין, שהם השעבוד והמדות-רעות של העפוש, "על מלכות ועל דרך ארץ".

אבל: "כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ" (אבות שם) - הינו: מי שלומד בעיון, שמעין ומבין 'חכמות התורה', עד שמשיג 'חכמות התורה' - על-ידי-זה: "מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ" - פי נתבטל ממנו השעבוד והתאוות והמדות-רעות שלהם, בחינת 'אנפין חשוכין' - על-ידי שקבל עליו 'על תורה', בחינת 'אנפין נהירין'.

כב. חיי מזהר"ן שנו - אמר לי: "א שטיק על מלכות ועל דרך-ארץ, האב איך שוין פון דיר אוועקגענומען!" [חתיכת 'על מלכות ועל דרך-ארץ', כבר לקחתי ממך!]

"כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ד, ט): 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח'" (משנה ח)

כג. ח"א לז, ב - הגוף והנפש - הם בחינת אדם ובהמה, חמר וצורה, חכמה וסכלות, אור וחשך, והם בחינת חיים ומיתה, כמו שכתוב (קהלת ז, יב): "החכמה תחיה" וכו', וכתוב (איוב ד, כא): "ימותו ולא בחכמה", וכתוב (איכה ג, ו): "במחשבים הושיבני" וכו' - והם בחינות שכחה וזכרון, כמו שכתוב (תהלים לא, יג): "נשכחתי כמות מלב".

וזוהו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ח): "השוכח דבר אחד ממשנתו, כאלו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ד, ט): 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח'" - והם בחינת 'חכמות התורה', ש'חכמות חיצוניות', הם חמר וסכלות ובהינת בהמה - כנגד 'חכמות התורה'.

"כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת" (משנה ט)

כד. ח"א נג - "שלושה דברים מרחיבין דעתו של אדם, אשה נאה, ודירה, וכלים" (ברכות נז). 'אשה' - הינו: ה'חמר' מכנה בשם 'אשה', שיהא לו חמר ממוזג במזג השווה, שיהא ראוי לקבל שכל. 'ודירה נאה' - הינו: ה'יראה', כפאמר (שבת לא): "חבל על מאן דלית לה דרתא" - פי צריך שיהא: "יראת חטאו קודמת לחכמתו" (אבות פ"ג מ"ט). 'וכלים' - הינו 'תלמידים הגונים' שיקבלו ממנו. - וכשיש לו כל אלו הכנות, יכול לבוא ל'שלמות הדעת'.

כה. ח"א נח, ה - עקר קיומו של הדעת, על-ידי ה'אבות', שהם: 'חסד, גבורה, תפארת, חסד' - הינו

לא. ח"א רלה - מי שהולך ונחלק ונופל, והעולם שוחקין ממנו, והוא מתבייש מזה - זה בא על ידי שפגם בשמחת יום-טוב. כי יום-טוב נקרא רגל' ונקרא מועד', ועל-ידי שפגם בשמחת יום-טוב - נעשה מזה רגל' מועד' - על-כן רגלו מועדה ונפל. וזה השחוק ששוחקין - הוא בחינת ה'שמחות נפולות' מ'פגם שמחת יום-טוב', ועל פן מתבייש - כי 'עבודת-אלילים' נקרא 'בשת' (הושע ט, י), "והמבזה את המועדות באלו עובד עבו"ם" (פסחים קיח.), על-כן באה עליו 'בושה'. ולפעמים הוא לו לכפרה, ולפעמים אין נתכפר לו בזה, רק כדי להזכירו שישוב.

לב. ספר המדות, ענין 'בזוי המועדים' - [א]
בשמבזה את המועדות, בא ל'הרהורי עבודה-זרה' (הרהורים יז). **[ב]** המבזה את המועדות, באלו עובד עבודה-זרה (הרהורים ג).

"והמלבין פני חברו ברבים" (משנה יא)

לג. עניני 'הלבנת פני חברו' - נמצא לעיל בפרשת 'קדושים', בפסוק (ויקרא יט, יז): "ולא תשא עליו חטא".

"סִיג לַחֲכָמָה שְׁתִּיקָה" (משנה יג)

לד. ח"א ה, ו-נסוף - על-ידי הדמיה והשתיקה ששוחקין לחברו בשמבזין אותו, שאין משגיחין על המחלקת והבזיונות, ושומעין חרפתם ואינם משיבים - נקראים 'חכמים' על-שם השתיקה - כי "סִיג לַחֲכָמָה שְׁתִּיקָה", (אבות פ"ג מ"ג), 'סִיג' דיקא - זה בחינת 'פתר', שהוא בחינת 'סִיג וגדר' סביב סביב, שמסבב ומכתיר ומעטיר את החכמה - וזה ה'פתר' שהוא בחינת 'סִיג', נעשה מה'שתיקה', כנ"ל.

לה. ח"ב ז, ח - 'חכם-הדור' צריך לידע איזה 'מקיפים' שצריך להמשיכם, ואיזה אין-צריך להמשיכם. כמו-כן יש 'השגות' שאסור לגלותם. כ"אם יגלה, יפגם בו 'מקיף חדש', עד שיוכל לפגם בהשגות 'מקיפים' שהם 'למעלה מהזמן', שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתרוצים שיש שם. על-כן מכרח החכם לעשות 'סִיג' לדבריו - לדקדק ולזהר מה לגלות ומה שלא לגלות, באפן שלא ישיג רק ה'מקיפים' שצריך להשיג. - וזה בחינת (אבות פ"ג מ"ג): "סִיג לַחֲכָמָה שְׁתִּיקָה" - כי צריך לעשות 'סִיג' לדבריו, ולשתק לפעמים.

"חביב אדם שנברא בצלם, חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר (בראשית ט, ו): 'כי בצלם אלקים עשה את האדם'. (משנה יד) - ענין 'צלם אלקים' לזו.

לז. ח"א נז, ו - עקר המורה שמתיראין מן האדם, בבחינת (בראשית ט, ב): "ומוראכם וחתכם" - אינו אלא על-ידי ה'צלם אלקים' שבפני האדם (בראשית א, כז; ט, ו), ועל-ידי ה'צלם', ה'אדם' הוא 'אדם'. וכשפר 'צלם' (אז:

בחינת 'אברהם', ללמד חכמתו לאחרים. 'גבורה' - זה בחינת: "שמקדים יראת חטאו לחכמתו" (אבות פ"ג מ"ט). 'תפארת' - שמדקדק איך להוציא חכמתו.

כו. ח"ב ז, ה - מי שרוצה לדבר עם חברו ב'יראת-שמים', ולהכניס 'דעת' בחברו - צריך שיהיה לו יראת-שמים, כדי שיהיו דבריו נשמעין אצל חברו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ו): "כל מי שיש בו יראת-שמים, דבריו נשמעין" - וגם כדי שיתקיימו דבריו אצל חברו. כי לפעמים מדבר אחד עם חברו, ותכף ומיד עובר והולך הדבור מלב חברו, ואינו מתקיים אצלו כלל. על-כן צריך לזה 'יראת-שמים'. כי "מי שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" (אבות פ"ג מ"ט) - הינו: שיש קיום לדבריו אצל חברו.

"כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו מרבה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת"
(משנה ט)

כז. ח"א נה, ו - מחמת ש'שכלם' יותר מ'מעשיהם' הטובים, בחינת (אבות פ"ג מ"ט): "כל שחכמתו מרבה ממעשיו" - על-ידי-זה פשה'מחשבה שכליות' חוזרת אל לבם, אין בוח ב'לבם' להכיל את ה'שכל' - כי עקר 'חזון' הלב' הוא על-ידי 'מעשים טובים'. על-ידי-זה הם בבחינות (משלי יז, טז): "לקנות חכמה ולב אין", ועל-ידי זה ה'שכל' הם מחטיאים, והן הן ה'פילוסופים' שאין להם לב טוב וטהור, ואינם בבחינת (תהלים קיט, יא): "בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך" - ומחמת זה ה'שכל' מחטיאים ביותר.

כח. ח"ב ה, טו - באמת צריכין דיקא לסלק את ה'מח', להשליך כל ה'חכמות', ולעבד השם בפשיטות - כי צריך: שיהיו 'מעשיו מרבין מחכמתו' (אבות פ"ג מ"ט). לא מבעיא 'חכמות של שטות', אלא אפלו 'חכמות גמורות', אפלו מי שיש לו 'מח גדול' באמת - בשמגיע לאיזה עבודה - צריך להשליך כל ה'חכמות' ולעסוק בעבודתו יתברך בפשיטות.

"והמבזה את המועדות" (משנה יא)

כט. ח"א יד, י - "חגגנו" (תהלים פא, ד) - זה בחינת 'תפלה', 'עבודה', כמו שאמרו חז"ל (פסחים קיח.): "למה נסמכה פרשת עבו"ם למועדים, לומר: כל המבזה את המועדות, באלו עובד עבודת-אלילים". נמצא: 'שמירת המועד', זה בחינת 'עבודה תמה', ואין 'עבודה' אלא 'תפלה'.

ל. ח"א קלה - סגלה להנצל מגדלות: לכבד את הימים טובים, ולקבל יום-טוב בשמחה ובהרחבת הלב כפי יכולתו.

שלו נשתנה להרע. פי בודאי הוא אוֹבד "צֶלֶם אֱלֹקִים" פְּנִים דְּקִדְשָׁה' עַל-יְדֵי-זֶה וְכו'.

מג. שיח-שרפי-קדש ח"ב עג; ח"ג רא – אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: אֵין מַאִיר עַל פְּנֵי הָאָדָם "צֶלֶם אֱלֹקִים" (בְּרַאשִׁית א, כז; ט, ו), לִפְנֵי שְׁלֹמֹד וּמִסִּים אֶת כָּל הַשָּׁם.

"חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר (דברים יד, א): 'בנים אתם לה' אלקיכם'" (משנה יד)

מד. ח"ב ה, טו – יֵשׁ בְּחִינַת 'בן', שְׁמַחְפֵּשׁ בְּגִנְזֵיָא דְּמִלְכָּא כְּמוֹ 'בן' (זֶהר בְּהַר קִיָּא), וְיֵשׁ בְּחִינַת 'עֶבֶד', שְׂאִין לוֹ רַק לַעֲשׂוֹת עֲבוּדָתוֹ שְׁתַּנּוּ לוֹ, וְאִסּוּר לוֹ לְשַׂאֵל שׁוּם טַעַם וְחִקְרִיהָ עַל עֲבוּדָתוֹ, כִּי הוּא מַחֲבִיב רַק לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ, דְּהִינּוּ עֲבוּדָתוֹ שְׁתַּנּוּ לוֹ לַעֲשׂוֹת. – אָבֵל יֵשׁ 'בן' שְׂאוּהָב כְּלִיכָּד אֶת אָבִיו, עַד שְׁמַחְמַת הָאֲהָבָה, הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֶבֶד, מַה שְׁעֶבֶד פְּשׁוּט צָרִיד לַעֲשׂוֹת, וְהוֹלֵךְ וְקוֹפֵץ בְּתוֹךְ קִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה, וּמַגְלִגֵּל עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי רָפֶשׁ וְטִיט לַעֲשׂוֹת נַחֲת־רוּחַ לְאָבִיו, מַה שְׁאִפְלוּ עֶבֶד פְּשׁוּט לֹא הָיָה עוֹשֶׂה.

וְאִזִּי כְּשֶׁאֲבִיו רֹאֶה אֲהָבָתוֹ הַחֲזָקָה כְּלִיכָּד, עַד שְׁמַשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ לַעֲבֹדוֹת גָּמוּר בְּשִׁבִּיל אֲהָבָתוֹ – אִזִּי הוּא מְגַלָּה לוֹ גַּם מַה שְׂאִין נִמְסָר אִפְלוּ לָבֶן. כִּי אִפְלוּ הֵבֶן שְׁמַחְפֵּשׁ בְּגִנְזֵי-אֲדָמִלְכָּא, יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁגָם הֵבֶן אִסּוּר לְכַנֵּס לְשָׁם, הִינּוּ הַשְּׂגוֹת שְׂאִינוּ מְשִׁיג אֹתָם. אָבֵל עַל-יְדֵי שְׁמַסְלֵק כָּל חֻקֵּי חֻקֵּי וּמַשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ לַעֲבֹדוֹת כְּנָ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה אָבִיו מֵרַחֵם עָלָיו וּמְגַלָּה לוֹ מַה שְׂאִינוּ נִמְסָר אִפְלוּ לָבֶן, הִינּוּ שְׁתַּנְגְּלָה לוֹ בְּחִינַת "צָדִיק וָרַע לוֹ, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ", מַה שְׁגָם מַשֶּׁה בְּחִינָתוֹ לֹא הִשִּׁיג, הִינּוּ בְּחִינַת: "צָדִיק וָרַע לוֹ, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ" (בְּרַכּוֹת ז).

מה. שיחות הר"ן ז – טוֹב מְאֹד מִי שְׂיָכוֹל לְשַׁפֵּךְ וּלְפָרֵשׁ שִׁיחוֹ וְצַעְרוֹ לִפְנֵי הַשָּׁם-יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, כִּבֵּן הַמַּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו, כִּבֵּן שְׁקוֹבֵל לִפְנֵי אָבִיו בְּתַנּוּעוֹת שֶׁל חוֹ וְרַחֲמִים (שְׁקוֹרִין: 'פִּיעֵשְׁטִישִׁין'), כִּי הֵלֵא כְּבֹר קָרְאָנוּ 'בָּנִים' כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים יד, א): "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם". וְאַף אִם נִדְּמָה לְהָאָדָם: "שְׁלֹפִי מַעֲשִׂיו אִינוּ כִּבֵּן לִפְנֵי יִתְבָּרַךְ!" – עַם-כְּלִיכָּד: הֵלֵא הַשָּׁם-יִתְבָּרַךְ קָרְאָנוּ בָּנִים, כִּי "בֵּין כָּד וּבֵין כָּד קְרוּיִים לָךְ בָּנִים" (קִדּוּשִׁין לו). וְאִם עֲתָה הוּא מְגַרֵּשׁ אוֹתִי חֲסִי-וְשָׁלוֹם מִבְּחִינַת 'בן' – "הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" (דְּבָרִי-הַיָּמִים-א יט, יג) – עָלִי לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלִי, לַעֲשׂוֹת עֲצָמִי כְּבֵן. – וּמַה טוֹב כְּשִׁיכוֹל לַעֲוֹרֵר לְבוֹ בְּתַחֲנוּנִים, עַד שְׂיָכִיכָה וְיִוָּרֵד דְּמַעוֹת כִּבֵּן לִפְנֵי אָבִיו.

כְּמוֹ-כֵן לַעֲנִין כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַבָּאִים עַל הָאָדָם לְבַלְבְּלוֹ, אַחֲרֵיכָּד עוֹזְרוֹ הַשָּׁם-יִתְבָּרַךְ וְשׁוֹלֵחַ לוֹ מַחֲשָׁבָה אַחֲרֵת שֶׁל הַתְּקַרְבוֹת. כְּגוֹן לַעֲנִין הַנִּי: לִי שְׁלֹפֵעִים יִדְּמָה לְהָאָדָם בְּמַחֲשָׁבָתוֹ שְׂאִינוּ רְאוּי לְהִיּוֹת כִּבֵּן לִפְנֵי יִתְבָּרַךְ

"סֵר צֶלֶם". (בְּמִדְבָּר יד, ט) – אִזִּי יוֹצֵא מ'צֶדֶר אָדָם' ל'צֶדֶר בְּהֵמָה, וְאִזִּי מוֹרָאוֹ. וְעַקֵּר הַצֶּלֶם הַמַּאִיר בְּפָנֵי הָאָדָם, הִיא חֻקְמוֹת הַבוֹרָא, שְׁתַּנּוּ לְאָדָם יִתְרוֹן עַל הַבְּהֵמָה, הִיא הַמַּאִירָה בְּפָנֵי אָדָם, בְּבָחִינַת (קֹהֶלֶת ה, א): "חֻקְמוֹת אָדָם תִּאִיר פָּנָיו".

וְעַל-יְדֵי הַפַּעַם – "אִם חָכָם, הוּא חֻקְמוֹתוֹ מִסְתַּלְקָת" (פְּסָחִים סו), וְאִזִּי צֶלֶם סֵר, וּפָנָיו נּוֹפְלִים, בְּבָחִינַת (בְּרַאשִׁית ד, ו): "לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ". וּכְשֶׁאִין לוֹ 'פָּנֵי אָדָם' – אִזִּי מוֹרָאוֹ סֵר, כִּי "נִמְשַׁל בְּבְהֵמוֹת" (תְּהִלִּים מט, יג), וְצָרִיו מְצָרִים לוֹ.

וְעַל-יְדֵי ה'צוּם' וְה'תַּעֲנִית' – מִתְקַן אֶת פָּנָיו, וּמַחֲזִיר לַעֲצָמוֹ אֶת חֻקְמוֹתוֹ, שֶׁהִיא צֶלְמוֹ הַמַּאִיר בְּפָנָיו. וְאִזִּי הַכָּל יִרְאִים מִמֶּנּוּ, וְ"אוֹיְבָיו נּוֹפְלִים לִפְנָיו" (בְּבֹא-קָמָא יז). "לִפְנָיו" דִּיקָא – כִּי עַקֵּר נִפְלָתָם – מַחְמַת ה'פָּנִים'.

וְכַל-זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי ה'צוּם' – כִּי עַל-יְדֵי ה'צוּם' נִכְנַע הַכְּבֹד לִפְנֵי הַמַּח. כִּי בְיוֹם שְׂאָדָם אוֹכֵל, הַכְּבֹד נִזּוֹן תַּחֲלָה, וְאַחֲרֵיכָּד שׁוֹלֵחַ לְהַמַּח. נִמְצָא: בְיוֹם הָאֲכִילָה, הַגְּדֻלָּה וְהַמְּשָׁלָה לְהַכְּבֹד. וְכַשְּׁמַתְעֻנָּה, אִזִּי נִזּוֹן הַמַּח תַּחֲלָה, וְהַמַּח שׁוֹלֵחַ מִזּוֹן אַחֲרֵיכָּד לְהַכְּבֹד. וְנִכְנַע הַכְּבֹד לִפְנֵי הַמַּח, וְהַגְּדֻלָּה וְהַמְּשָׁלָה לְהַמַּח. – וְזֶהוּ תַקּוּן לְמַה שְׁפָגַם בְּתַחֲלָה בְּה'חֻקְמָה', שֶׁהִיא ה'מַח', שֶׁהִיא ה'צֶלֶם' הַמַּאִיר בְּפָנָיו – שְׁעַל-יְדֵי ה'צוּם' נִכְנַע הַכְּבֹד, וְנִתְתַּקַּן מִחַ הַחֻקְמָה, שֶׁהִיא הַצֶּלֶם, וּמַאִיר בְּפָנֵי אָדָם.

לו. ח"ב לו – ה'בָּנִים דְּקִדְשָׁה' הֵם גְּבוּהִים מְאֹד, וְכְמוֹ שְׂאִמְרוּ חז"ל (יְבָמוֹת סג): "כָּל מִי שְׂאִינוּ עוֹסֵק בְּפִרְיָהּ וּרְבִיָּהּ, כְּאִלוֹ מִמַּעַט אֶת הַדְּמוּת". כִּי כְּשֶׁבֶא וְנוֹלָד בֶּן בְּעוֹלָם, נּוֹלָד וְכֹא "צֶלֶם אֱלֹקִים" כְּבִיכּוֹל (בְּרַאשִׁית א, כז; ט, ו), וְנִשְׁלָם 'צֶלֶם' דְּמוּת תְּבִנִיתוֹ.

לח. ספר המדות, אכילה ח"ב א – מִי שִׁישׁ לוֹ "צֶלֶם אֱלֹקִים" (בְּרַאשִׁית א, כז; ט, ו) – עַל-יְדֵי אֲכִילָתוֹ דְּבָר מִן הַחַי, נִתְעַלָּה. וְכֵן לְהַפֵּךְ.

לט. ספר המדות, שנה ח"ב ב – עַל-יְדֵי רַבּוּי הַשְּׁנָה וְהַתְּנוּמָה, עַל-יְדֵי-זֶה דּוֹחֲפִין אוֹתוֹ מִמְּרַבָּה דְּקִדְשָׁה, וְנִשְׁתַּנָּה פָּנָיו, וְנִתְקַלְקַל "צֶלֶם אֱלֹקִים" (בְּרַאשִׁית א, כז; ט, ו).

מ. ספר המדות, צדיק ח"א קא – הַצָּדִיק הוּא ה'צֶלֶם אֱלֹקִים' שֶׁל הַדּוֹר.

מא. חיי מוהר"ן שי – אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: כְּמַה 'צֶלֶם אֱלֹקִים' הָיוּ מְנַחִים בְּרָפֶשׁ, שְׂאִנִּי הוֹצֵאתִים מִהֶרְפֶּשׁ, כִּי נִרְאָה בַּחוּשׁ שֶׁהַמְּתַקְרָבִים אֵלַי נִשְׁתַּנָּה פְּנִיָּהֶם, וְכֹא עָלִיהֶם פָּנִים שֶׁל יְהוּדִי: בְּחִינַת 'צֶלֶם אֱלֹקִים' (בְּרַאשִׁית א, כז; ט, ו).

מב. חיי מוהר"ן תט – אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: שְׂיָכוֹלִין לְהַפִּיר בְּהַפְּנִים שֶׁל הָאָדָם אִם לָמַד מוֹרָה גְּבוּכִים – שֶׁהַפְּנִים

וכיוצא בזה - אף-על-פי-כן עליו לעשות את שלו פנ"ל, ואחר-כך יעזרו השם-יתברך, וישלח לו מחשבות של התקרבות.

"והכל לפי רב המעשה" (משנה טו)

לפי מה שאדם כופל ומתמיד בעשיית הטוב, כך שכרו מרבה. שאינו דומה המחלק מאה זהובים לצדקה במאה פעמים, לנותן אותם בפעם-אחת (רמב"ם עובדיה מפרטנור)

מז. שבחי הר"ן יג - בימי ילדותו היה נוהג, שהיה לוקח איזה [מטבעות] גדולים, והחליפם על טפלים [מטבעות קטנים] וכו', ואמר ה'לשם-יחוד' של עשיית מצוה, ולקח טפל אחד (סוג מטבע), והשליכה לתוך [קפת] המפתן-בפסטה, ואחר-כך חזר ועשה עצמו כאלו הוא מסיח דעתו מזה, ואחר-כך חזר ואמר 'לשם-יחוד' הנ"ל, וחזר והשליך פרוטה אחת לתוך המפתן-בפסטה, וחזר וכו', וחזר וכו', וכן חזר ועשה כמה-פעמים, עד שהשליך כל הפרוטות לתוך המפתן-בפסטה. וכוונתו היה: כדי שיעשה מצוות רבות, כי עבודתו היה בפשיטות גמור, בלי שום חכמות כלל.

מז. שבחי הר"ן נו - והקפיד מאד על אלו האנשים שסוברים: "שעקר מעלת הצדיק והשגתו שזוכה, הוא מצד הנשמה לבד, מחמת שיש לו נשמה גבה מאד! - ואמר: "שלא בן הדבר! רק העקר תלוי במעשים-טובים ויגיעות ועבודות! - ואמר בפרוש: שכל אדם שבעולם, יכול לזכות למדרגה הגבה ביותר. כי אין הדבר תלוי אלא בבחירת האדם לבד, אם ירצה לרחם על-עצמו, ולישב עצמו היטב היטב מה שטוב לפניו באמת וכו'.

"והכל לפי רב המעשה" (אבות פ"ג מט"ו).

"והיד בותבת" (משנה טז)

מח. ח"א סא, ב - ה'סמיכה' שסומכין את הרב, וה'כתב', הם מבחינה אחת. כי ה'סמיכה' ב'ידים', כמו שכתוב (דברים לז, ט): "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו". והוא בחינת ה'כתב', בחינת: "יד בותבת" (תקוני-זהר לב: לו. פט.). כי ה'כתב' הוא גם-כן מבחינת 'חכמה' וכו'.

מט. ח"א ריב - בחינת מחאת כף אל כף בתפלה. ה'תפלה' נכלל בתוך 'תורה שבכתב' ו'תורה שבעל-פה', שהם 'שני ידים': "יד בותבת ויד חותמת" (תקוני-זהר לב: לו. פט.).

"ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו" (משנה טז)

ג. ח"א קיג - בשם הבעל-שם-טוב: קדם כל גזר-דין שבעולם חס-ושלום, מאספין כל העולם אם מסכימין להדין ההוא. ואף את האיש בעצמו שנגזר עליו הדין, שואלין אותו אם הוא מסכים - אזי נגמר הדין חס-ושלום. - כי בודאי אם ישאל לו בפרוש על עצמו, בודאי

יכחיש ויאמר שאין הדין בו, אך מטעין אותו ושואלין אותו על פיוצא בו, והוא פוסק הדין, ואזי נגמר הדין.

וכענין שמצינו ב'דוד-המלך' עליו-השלום (שמואל-ב יב): בבוא אליו 'נתן הנביא' וכו', וספר לו 'מעשה האורח' - ענה ואמר: "חי ה' וכו', ואת הפבשה וכו" - אזי נפסק הדין על דוד פאשר יצא מפיו.

וזהו (אבות פ"ג מט"ז): "ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו" - כלומר: ששואלין "דעתו", ואף-על-פי-כן הוא "שלא מדעתו" - כי אינו יודע שהדין הוא עליו. והענין הוא עמק מאד, איך שואלין כל אדם, כי בכל הדבורים וספורים שאדם שומע, ימצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך לזהר בזה מאד: "לבלי לגמר הדין עד שישנה וישלש, כי הוא 'סכנת-נפשות'!" - והדברים עתיקים.

"אם אין תורה אין דרך ארץ,"

אם אין דרך ארץ אין תורה" (משנה יז)

נא. ח"ב עח - אי אפשר להיות דבוק תמיד בתורה והשגה בלי הפסק, כי צריכין בהכרח להפסיק איזה שעה לעסק בצרכי הגוף גם-כן. ולכאורה איך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפלו שעה קלה, הלא היא חיינו וכו'. אך דע: כי הצדיק-האמת מחיה עצמו בעת פשיטותו שאינו עוסק בתורה - מה'דרך' של נסיעת 'ארץ-ישראל'. וזה בחינת "אוצר מתנת חנם" (שמות-כד מה, ו), כי אז לא היה שום תורה, והיו עוסקין רק ב'ישוב-העולם' וב'דרך-ארץ', כמו שאמרו חז"ל (ויקרא-כד ט, ג): "גדולה דרך-ארץ שקדמה לתורה עשרים-וששה דורות", והיה עקר קיום העולם על-ידי 'חסד-חנם' לבד.

ובאמת גם אז היתה התורה במציאות, אמנם היתה בהעלם ובהסתתר, שהיו ה'עשרת-הדברות' נעלמין "בעשרה-מאמרות שבהם נברא העולם" (אבות פ"ה מ"א). וכל אחד כפי אחיזתו בהתורה, בן הוא מחיה עצמו בעת פשיטותו, מבחינת 'קיום-העולם' קדם קבלת-התורה.

וזהו בחינת ה'דרך' של ארץ-ישראל' שהצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו משם - שעשרה-מאמרות שמלבשין בדרך-ארץ, הינו ב'ישוב-העולם', כי בהם נברא העולם - הם 'דרך לארץ-ישראל' - כי על-ידי-זה יכולין לכבש ארץ-ישראל. וזהו בחינת 'דרך-ארץ' - שהוא 'דרך' ו'נתיב' לארץ' - הינו לארץ-ישראל'.

ובזה בעצמו הצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו שאינו עוסק בתורה, בהתורה שנעלמת בתוך העולם, בכל הדבורים ובכל העבודות שנבראו בעשרה מאמרות. וכל אחד כפי קרובו יותר אל הקדשה ואל הצדיק הנ"ל, בן הוא מקבל ממנו חיות גבוה יותר.

נב. שיחות הר"ן קטז - על 'איש ישראל' אין שיד
לומר 'ארינטלעך' [אדם ישר] - כי 'אמות העולם' יש להם
'הנהגות נמוסיות' מה שהשכל והישר מחייב, שזה נקרא
'ארינטלעך'. אבל ישראל עם קדוש - אפלו המצוות
שהם מצד 'דרך-ארץ' מה שהישר והשכל מחייב - אין
עושין רק מגזרת המלך הבורא יתברך-שמו, שצוה עלינו
בתורתו לעשות כן.

וזהו (תהלים קיט, לב): "דרך מצותיך ארוץ". שאפלו
המצוות והנהגות שנקראים 'דרך', שהם מ'דרך הארץ',
שמצד ה'דרך ארץ' וה'ישר' מחייבים להתנהג כן, כגון
לכלי לגזל את חברו וכיוצא בזה - "מצותיך ארוץ" -
שאינו מקים מצד 'דרך-ארץ' - כ"אם "מצותיך ארוץ" -
שאני רץ לקיים מצותיך שגזרת עלינו בתורה.

נג. ספר המדות 'בנים' סד - צריך ללמד את התינוק
'דרך-ארץ' מנעוריו.

נד. שיח-שופי-קדש ח"ג עד - אומר רבנו ז"ל:
"מלכים וקיסרים יכולים לשלוח אלי את בניהם כדי
ללמד דרך-ארץ!" - "מלכים און קיסרים קענען שיקן צו
מיר זייערע קינדער צו לערנען דרך-ארץ!"

"אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה"
(משנה יז)

נה. ח"א ה, ג-ד - עקר השמחה הוא בלב - ואי-אפשר
ללב לשמח, עד שיסיר 'עקמומיות' שבלבו, שיהא לו
'ישרות לב'. ו'עקמומיות' שבלב מפשיטין עלידי
'רעמים', שהם בחינת 'תפלה בפה'. וכדי לזכות לזה,
צריך לפנות את המחין מ'חכמות-חיצוניות'
ומ'מחשבות-זרות' - כדי בשיוציא את הקול ויפגע
במחו, יתעבד ממנו 'רעם'. אבל בשגלגלתא דמחא אטום
בטמאה - אזי אין קולו נשמע. גם ישמר 'יראתו', שממנו
'תוצאות הקול', כמו שכתוב: (איוב כ, יד): "ורעם גבורתו"
- שלא יהיה לו 'יראה חיצונית' - שלא יירא משום דבר,
רק מהשם-יתברך לבד. וזה (אבות פ"ג מ"ז): "אם אין
חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה".

נו. ח"ב עז - כל אחד צריך שיהיה לו איזה צער בכל
יום. ומי שדעתו יותר גדולה, צערו גדול ביותר, בבחינת
(קהלת א, יח): "יוסף דעת יוסף מכאוב". כי "ראשית
חכמה יראת ה'" (תהלים קיא, י), "ואם אין יראה אין חכמה"
(אבות פ"ג מ"ז). ועליכן כל מי שזוכה לאיזה חכמה ודעת,
עובר עליו 'יראה' גם-כן, כי זה תלוי בזה.

וזה בחינת 'מעברתא של תפלין' - 'תפלין' הם בחינת
'מחין', וה'רצועה' היא בחינת 'יראה'. ועליכן כל איש
ישראל שזוכה בכל יום לבחינת 'מחין', בחינת 'תפלין' -

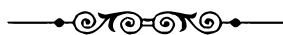
עובר עליו 'יראה' גם-כן, בבחינת ה'רצועה' שעוברת
ב'מעברתא של תפלין'. ומזה נשתלשל לכל אחד איזה
צער בכל יום. וה'יראה' היא כפי המח והדעת. ויש 'צער'
שבא מ'יראה דקדשה', ויש 'צער' שבא מבחינת 'יראות
נפולות', 'רצועה בישא' חסיושלום'. ועלידי 'אכילה
בקדשה' - ממתיק ה'צער' הבא מ'רצועה בישא' - כי
הוא ממשיך עליו ה'יראה דקדשה' הבאה בשעת אכילה.

"אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח"
(משנה יז)

נז. ח"א לו, ו - "הדם, הוא הנפש" (דברים יב, כג) שבא
בגלגול, וצריך השוחט לבנון להעלותה. גם עקר 'חסרון
הפרנסה' שנתמעט בדורות הללו - אין זה אלא עלידי
השוחטים שאינם מהגנים. וזה (אבות פ"ג מ"ז): "אם אין
תורה אין קמח" - 'תורה' היא בחינת 'נפש' - עלידי-זה
"אין קמח", הפרנסה נתמעט.

נח. ח"א מ - כל הנסיעות, הוא בשביל 'קלקול
האמונה', בחינת 'עבודת-אלילים'. כי אם היה מאמין
באמונה-שלמה שיכול הקדוש-ברוך-הוא להזמין לו כל
צרכו, לא היה נוסע שום נסיעה. גם עלידי-זה נמנע
המטר, כמו שכתוב (דברים יא, טז): "ועבדתם אלהים
אחרים וכו', ולא יהיה מטר". גם ה'גלות' בא עלידי
'בטול תורה', כמו שכתוב (ישעיה ה, יג): "גלה עמי מבלי
דעת". ועלידי 'עבודת-אלילים', בא 'עצירת גשמים' -
וכש"אין קמח אין תורה" (אבות פ"ג מ"ז).

נט. ח"א ס, א - יש 'שבילי התורה' שיש בהם
'התבוננות' גדול מאד, שאי-אפשר לבוא ל'התבוננות'
הזאת, כ"אם עלידי 'עשירות'. כמו שב'פשטי אוריתא'
"אם אין קמח אין תורה" (אבות פ"ג מ"ז), וצריך שיהיה לו
על-כל-פנים 'פרנסה' - כמו-כן ל'התבוננות' הזאת שהוא
גדול מאד, צריך שיהיה לו 'עשירות' גדול מאד.

- הלימוד בגליון הזה -
יהא לטובת ולעילוי נשמת איש צדיק תמים
הרה"ג מוהר"ר אהרן גרשון מנחם
ב"ר אפרים שמואל זצ"ל
נלב"ע ח' אלול תשע"ח לפ"ק - תנצב"ה

